

ÖZ

Yerel yönetim sorunları, diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'nin de kamu yönetimi yapısına ilişkin en büyük sorundur. Yerel yönetimlerin özerklik seviyesinin tartışıldığı bu dönemde, özelleştirilen yerel yönetim hizmetleri de bu sorunlar içinde belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Bu sorunlara özelleştirme açısından değinmek amacıyla, özelleştirilen yerel yönetim hizmetleri kurumsal iktisat çerçevesinde incelendi ve özelleştirme kurumsal bir evrimleşme şeklinde tanımlandı. Bu yüzden Aydın ve Madrid'deki yerel yönetim sistemleri ve özelleştirme ile ilgili literatür incelendi. Araştırmayı bir uygulamayla bütünleştirmek için iki ilde de anket uygulaması yapıldı. Elde edilen sonuçlara bağlı olarak yerel yönetimlerin daha verimli hizmet verebilmesi için bazı önerilerde bulunuldu.

ABSTRACT

The problems of local administrations, like in other countries, are the most important problems pertaining to the structure of Turkey's public administration. In this period when the level of autonomy of local administrations are discussed, privatized local administration services distinctly appear distinctively among these problems. In order to touch on these problems from the perspective of privatization, privatized local administration services were studied as a part of institutional economy and privatization described as an institutional evolution. Therefore, the relevant literature of local administration systems of Aydın and Madrid and the privatization were analyzed. A survey was conducted in both cities for the purpose of integrating research with application. As a result, some proposals are suggested for local administrations to serve more efficiently in the light of the conclusions that thesis draw.

ANAHTAR SÖZCÜKLER/KEYWORDS

Yerel Yönetimler	: Local Administrations
Özelleştirme	: Privatization
Kurumsal İktisat	: Institutional Economy

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	vii
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	vii
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM: KURUMSAL İKTİSATA GENEL BİR BAKIŞ	4
1.1. YERLEŞİK İKTİSADIN ELEŞTİRİSİ.....	4
1.2. KURUMSAL İKTİSATIN TANIMI	6
1.2.1. Kurumun Tanımı	7
1.2.2. Kurumların Oluşumu.....	8
1.2.3. Kurum ile Kuruluş Arasındaki Farklar.....	10
1.2.4. Kurumsal İktisatın Tanımı ve Tarihi	10
1.3. KURUMSALCI METODOLOJİ	16
1.4. KURUMSAL İKTİSATÇILARIN ORTAK PAYDASI.....	19
1.5. KURUMSALCI OKUL	21
2. BÖLÜM: YEREL YÖNETİMLER	23
2.1. İSPANYA'DA YEREL YÖNETİMLER.....	23
2.1.1. İspanya Hakkında Genel Bilgi	24
2.1.2. İspanyol Yerel Yönetim Sistemi	28
2.1.2.1. Coğrafi İktidar Yapısı.....	29
2.1.2.2. Yerel Yönetim Ortamı.....	29
2.1.2.3. İşbirliği ve Eşgüdüm	32
2.1.2.4. Yerel Düzeyde Politikalar Oluşturma	33
2.2. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER	39
2.2.1. Tanımı Ve Nitelikleri	39

2.2.2. Yerel Yönetim Türleri	41
2.2.2.1. İl Özel İdaresi	41
2.2.2.2. Belediye İdaresi	42
2.2.2.3. Köy İdaresi	50
3. BÖLÜM: ÖZELLEŞTİRME.....	52
3.1. ÖZELLEŞTİRMENİN FELSEFESİ	52
3.2. ÖZELLEŞTİRMENİN TEORİK FAYDALARI	53
3.3. ÖZELLEŞTİRMEDE UYGULANAN YÖNTEMLER.....	53
3.3.1. Doğrudan Özelleştirme Yöntemleri	54
3.3.2. Dolaylı Özelleştirme Yöntemleri	56
3.4. YEREL YÖNETİM HİZMETLERİNİ ÖZELLEŞTİRME YÖNTEMLERİ.....	56
3.5. PİYASANIN BAŞARISIZLIĞI VE DEVLETİN BAŞARISIZLIĞI	58
3.5.1. Piyasanın Başarısızlığı	59
3.5.2. Devletin Başarısızlığı	62
4. BÖLÜM: HALKIN ÖZELLEŞTİRİLEN YEREL YÖNETİM	
 HİZMETLERİNDEN MEMNUNİYETİ VE ÖZELLEŞTİRME	
 HAKKINDA DÜŞÜNCELERİ, AYDIN-MADRİD ANKET	
UYGULAMASI	67
4.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	67
4.2. ARAŞTIRMANIN, AMACI, HİPOTEZİ VE YÖNTEMİ	67
4.3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	69
4.3.1. Demografik Özellikler.....	70
4.3.2. Özelleştirme ile İlgili Veriler	74
4.3.3. Yerel Yönetim Hizmetlerinden Memnuniyet Soruları	80
4.3.4. Çapraz Tablolar	92
4.3.4.1 Katılımcıların Yerel Yönetim Hizmetlerinden Memnuniyet Seviyesi- Özelleştirmeye Bakış Açısı Çapraz Tabloları	92
4.3.4.2. Katılımcıların Özelleştirmeye Bakış Açuları İle Katılımcıların Bazı Demografik Özelliklerinin Çapraz Tablo Analizleri.....	119
.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	128
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	129

ÖZET	135
SUMMARY	137
TEŞEKKÜR	139
KAYNAKÇA	140
EKLER	146
ÖZGEÇMİŞ	156

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1. İspanya'nın Nüfus Yapısı.....	25
Tablo 2.2. İspanya'nın Milli Geliri.....	26
Tablo 4.1. Cinsiyetiniz nedir?	70
Tablo 4.2. Katılımcıların yaş grubu.....	70
Tablo 4.3. Katılımcıların eğitim düzeyi	71
Tablo 4.4. Katılımcıların çalışma durumu.....	72
Tablo 4.5. Çalışan katılımcıların çalışmakta oldukları sektör.....	72
Tablo 4.6. Katılımcıların aylık geliri.....	73
Tablo 4.7. Katılımcıların bölgede yaşama süresi	74
Tablo 4.9. Sosyal önemi olan hizmetler de özelleştirilmeli mi?	75
Tablo 4.10. Özelleştirmenin devlete getirisi nedir?.....	76
Tablo 4.11. Özelleştirmenin nedenleri nelerdir?	77
Tablo 4.12. Yerel yönetimlere verilen özerklik hizmetlerde kalite artışına ve hızlanmaya neden olur mu?	80
Tablo 4.13. Halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet	81
Tablo 4.14. Eğitim hizmetlerinden memnuniyet.....	82
Tablo 4.15. Toprak Planlaması hizmetlerinden memnuniyet.....	82
Tablo 4.16. Konut hizmetlerinden memnuniyet.....	83
Tablo 4.17. Bayındırlık hizmetlerinden memnuniyet	84
Tablo 4.18. Çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet.....	84
Tablo 4.19. Kültür hizmetlerinden memnuniyet	85
Tablo 4.20. Turizm hizmetlerinden memnuniyet.....	86
Tablo 4.21. Spor hizmetlerinden memnuniyet	87
Tablo 4.22. Sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet.....	88
Tablo 4.23. Sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet.....	89
Tablo 4.24. Özerklik merkezi yönetimin otoritesini azaltır mı?	89
Tablo 4.25. Hizmetler hangi sektör tarafından yerine getirilmeli	90
Tablo 4.26. Halk sağlığı-özelleştirme çapraz tablosu	93
Tablo 4.27. Eğitim-özelleştirme çapraz tablosu.....	94
Tablo 4.28. Toprak planlaması-özelleştirme çapraz tablosu.....	95
Tablo 4.29. Konut-özelleştirme çapraz tablosu.....	96
Tablo 4.30. Bayındırlık hizmetleri-özelleştirme çapraz tablosu	97

Tablo 4.31. Çevre koruma-özelleştirme çapraz tablosu	98
Tablo 4.32. Kültür işleri-özelleştirme çapraz tablosu	100
Tablo 4.33. Turizm(memnuniyet)- özelleştirme çapraz tablosu	101
Tablo 4.34. Spor-özelleştirme çapraz tablosu	102
Tablo 4.35. Sosyal faaliyet-özelleştirme çapraz tablosu	103
Tablo 4.36. Sosyal refah-özelleştirme çapraz tablosu	104
Tablo 4.37. Halk sağlığı-özelleştirme çapraz tablosu	105
Tablo 4.38. Eğitim-özelleştirme çapraz tablosu	106
Tablo 4.39. Toprak planlaması-özelleştirme çapraz tablosu	108
Tablo 4.40. Konut-özelleştirme çapraz tablosu	109
Tablo 4.41. Bayındırlık hizmetleri-özelleştirme çapraz tablosu	111
Tablo 4.42. Çevre koruma-özelleştirme çapraz tablosu	112
Tablo 4.43. Kültür işleri-özelleştirme çapraz tablosu	113
Tablo 4.44. Turizm-özelleştirme çapraz tablosu	114
Tablo 4.45. Spor-özelleştirme çapraz tablosu	115
Tablo 4.46. Sosyal faaliyetler-özelleştirme çapraz tablosu	117
Tablo 4.47. Sosyal refah-özelleştirme çapraz tablosu	118
Tablo 4.48. Yaş-özelleştirme çapraz tablosu	119
Tablo 4.49. Eğitim seviyesi-özelleştirme çapraz tablosu	120
Tablo4.50. Çalışma durumu-özelleştirme çapraz tablosu	121
Tablo 4.51. Sektör-özelleştirme çapraz tablosu	122
Tablo 4.52. Aylık gelir-özelleştirme çapraz tablosu	123
Tablo 4.53. Dahil olduğu mezun olunulan eğitim kademesi-özelleştirme çapraz tablosu	124
Tablo 4.54. Eğitim-özelleştirme çapraz tablosu	125
Tablo 4.55. Çalışma durumu-özelleştirme çapraz tablosu	126
Tablo4.56. Sektör-özelleştirme çapraz tablosu	127
Tablo4.57. Aylık gelir-özelleştirme çapraz tablosu	128

KISALTMALAR VE SİMGELER

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
PSOE	: İspanya Sosyalist İşçi Partisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TOKİ	: Topu Konut İdaresi
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
v.b.	: Ve benzeri
YG21	: Yerel Gündem 21

GİRİŞ

Bu araştırmanın konusu Türkiye’de ve İspanya’da özelleştirilen yerel yönetim hizmetlerinin halkın memnuniyet düzeyi üzerinde etkisini kurumsal ekonomi perspektifinden incelemektir.

Çalışmanın kapsamını belirginleştirmek için temel kavramların tanımlanması gerekmektedir. Bu kavramları yerel yönetimler, yerel yönetim hizmetleri, özelleştirme, kurumsal iktisat ve yerel yönetim hizmetlerinden faydalananların memnuniyet düzeyi olarak sıralayabiliriz. Bu kavramlarla ilgili tanımlar araştırmanın içindeki bölümlerde yapılacaktır.

Araştırma Sorusu: Gerçekten özelleştirilen yerel yönetim hizmetleri, hizmetten faydalananların memnuniyet düzeyini artırır mı?

Araştırmanın Önemi: Memnuniyet düzeyi ile özelleştirilen yerel yönetim hizmetlerindeki kurumsal değişikliklerin ilişkisi ortaya konacaktır. Bu da yerel yönetim hizmetlerinin özelleştirilmesi politikalarının geliştirilmesinde ve düzeltilmesinde tavsiyede bulunma imkanı sağlayacaktır.

Araştırmanın Hipotezi: Özelleştirilen yerel yönetim hizmetleri, hizmetten faydalananların memnuniyet düzeyini artırır. Hipotezde bağımsız değişken “özelleştirme”, bağımlı değişken de “memnuniyet” olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama: Özellikle İspanya’da ve Türkiye’de yapılan anket uygulaması birincil veri niteliğinde araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur. Ayrıca Madrid Autonoma Üniversitesi’nde, Hukuk Fakültesi’nin Yerel Yönetimler Bölümü’nde öğretim üyesi olan J. Ignacio Criado ile yapılan röportajın da çok önemli bir veri kaynağı olduğu belirtilmelidir. Bununla birlikte Madrid’deki ve Türkiye’deki birçok üniversiteden ve kütüphaneden toplanan dokümanlar kaynakçada belirtilmiştir.

Türkiye’ye 1950’li yılların ikinci yarısında Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) aracılığıyla girmiş olan “Kurumsal İktisat”, Türkiye’de ve dünyada daha çok yeni önemi fark edilen, araştırılmaya başlanan, iktisadın kurumların da dahil edildiği bir koludur. 1950’li yılların ilk yarısında ve önceki dönemlerde, dünyada ve Türkiye’de daha çok yerleşik iktisat ve onun karşıtları olarak Marksgil İktisat ve Piero Sraffa ve Cambridge Okulu’nun etkisiyle canlanan Yeni-Ricardocu İktisat gündemi oluşturuyordu.

İşte böyle bir dönemde Türkiye’ye adımını atmış olan kurumsal iktisat aslında siyasi kurumların Türkiye gibi bir ülkede ne kadar ön plana çıktığını da açıklamaktadır.

Ayrıca ülkedeki yönetim kültürünün ne kadar merkeziyetçiliğe dayalı olduğunu düşünürsek ekonomik yapıyı ve uygulamaları anlayabilmek için bu bilim dalının ne derece önemli bir noktada birçok soruyu cevaplandırıldığını görebiliriz. Bazı iktisatçılar tarafından bu bilim dalının “siyasal iktisat” diye adlandırılması da bir bakıma bu konunun neden tez konusu olarak seçildiğini açıklamakta yeterli olacaktır.

Kurumsal iktisatla özellikle ilişkilendirmeye çalışılan konu yerel yönetim, dolayısıyla devlet ve piyasadır. Çünkü çalışmada incelenmekte olan özelleştirme uygulamalarının asıl nedeni piyasa ve devlet başarısızlıklarının giderilmesidir. Piyasanın ve devletin birer kurum olması nedeniyle ve de özelleştirmenin bu kurumlardaki yapılanmanın değişimine yani “evrimine” neden olmasından dolayı öncelikle kurumsal iktisat incelenmiştir. Çünkü tam olarak kurumsal iktisatın temeli olan konu “kurumların evrimleşmesi”dir.

Eğer kurumlarla ilgili bir araştırma yapılacaksa ve buna siyasi kurumları da dahil edilecekse, yerel yönetimler bu başlık altında incelenmesi gereken önemli bir konudur. Özellikle Türkiye’de yerel yönetimlerin yönetim hiyerarşisi içindeki konumu, bu konumdan dolayı elde ettiği veya edemediği yetkiler ve özerklik dereceleri bu kurumların ekonomik tercihlerine ve eylemlerine direk olarak yansımaktadır. Türkiye’deki merkeziyetçi anlayışın giderek âdem-i merkeziyet sistemine doğru kaydırılmaya çalışıldığı günümüzde konunun önemi artmaktadır. Yerel yönetimlerin ne kadar özerk, şeffaf ve ekonomik açıdan özgür olduğunu ortaya koymak araştırmanın temel hedeflerindedir.

Çalışmada öncelikle kurumsal iktisadın ne olduğu, kurumsal iktisatçının kim olduğu, tarihi, metodolojisi, kurumun tanımı ve kurumsalcı okul gibi konulara değinilerek kurumsal iktisat konusu ele alınacaktır. Daha sonra araştırmanın temelini oluşturan Türkiye ve İspanya’da ki yerel yönetim sistemleri ortaya konularak son bölümde Aydın ve Madrid uygulamalarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Yerel yönetimlerin kurumsal yapılarının ekonomik tercihleri üzerindeki etkisini daha spesifik bir bakış açısından değerlendirmek için yerel yönetimlerin ekonomik faaliyetleri, özellikle de özelleştirme uygulamaları ele alınmıştır. Bunun nedeni olarak da: özelleştirmeye gidilen hizmetlerin sayısı, çeşitleri, bu hizmetlerin özelleştirilme şekilleri, hizmetlerden elde edilen memnuniyet derecesi gibi faktörlerin incelenmesiyle merkeziyetçi siyasal anlayışın veya âdem-i merkeziyetçiliğin ne seviyede uygulandığı ve de bu uygulamadan insanların ne derece memnun olduğu, daha da önemlisi bu seviyenin ekonomik tercihlere ne şekilde yansıdığı hakkında önemli bir fikir kaynağı

olması gösterilebilir. Özelleştirilen hizmetlerdeki kurumsal değişimin ne derece etkili olduğu ve hizmetlerden memnuniyeti ne derece arttırdığı ölçülebilirse, iki ekonomik düzen arasından hangi kurumsal yapının daha etkin olduğu görülebilir. Ayrıca bu sonuç dolaylı yoldan merkeziyetçilik ile adem-i merkeziyetçilik arasında bir karşılaştırma yapılmasına olanak sağlar.

Belirtilen konuların araştırılabilmesi için öncelikle hedeflenen yerel yönetimlerin sunduğu hizmetler belirlenmeli, daha sonra bunlar devlet eliyle yapılan hizmetlerle karşılaştırılmalıdır. Bunun için izlenen yol iki aşamalıdır: literatür taraması ve anket uygulaması. Uygulanacak olan anketin konusu “yerel yönetim hizmetlerinden memnuniyet” olarak belirlenmiştir

Araştırmayı benzer araştırmalardan ayıracak olan da bu uygulama aşaması olacaktır. Anket iki bölgenin karşılaştırılması ve analiz edilmesi şeklinde uygulanacaktır. Bölgeler Madrid ve Aydın olarak belirlenmiştir. Bu şekilde İspanya'nın turistik şehirlerinden biri olan Madrid ile Türkiye'nin turistik şehirlerinden biri olan Aydın'ın karşılaştırılması olanağı doğacaktır. Özellikle, İspanya'nın 1980'lerden bugüne, Franco'nun dikta yönetiminin ardından, geçirdiği gelişme dönemi ve Franco döneminden miras kalan merkeziyetçilik problemi Türkiye'deki problemlerle benzerlik göstermektedir.

Ayrıca İspanya'da da etnik çeşitlilikten kaynaklanan sorunların, Türkiye'nin yaşadıklarıyla benzerlik göstermesi de ortak noktalardan biridir. İspanya'da uygulanan siyasal sistemin bu sorunlara, Türkiye'ye kıyasla, daha etkin çözümler elde etmiş olması da araştırma nedenlerinden biridir.

1.BÖLÜM: KURUMSAL İKTİSATA GENEL BİR BAKIŞ

Bu bölümde kurumsal iktisadın genel olarak tanımı, tarihi, kurum, kurumsal iktisatçının tanımı, kurumsal iktisat metodolojisi ve de kurumsal okul konuları ele alınacaktır. Kurumsal iktisadı, kurumların evrimleşmesi boyutunda inceleyip, elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak özelleştirme ile ilgili yorumlar yapılabilmesi sağlanacaktır. Ayrıca piyasa ve devletin de birer kurum olarak ne şekilde incelendiği konusunda da bilgi elde edilecektir.

1.1. YERLEŞİK İKTİSADIN ELEŞTİRİSİ

Yerleşik iktisadın "fayda ve kendi çıkarını gözetme mekaniği" biçimine dönüşmesi ilk zamanlardan itibaren birçok düşünürü rahatsız etmiştir. Bu ilke ve bunlara dayalı olarak geliştirilen modeller, birçok okul tarafından ve çok değişik gerekçelerle eleştiriye tabi tutulmuştur. Vurgulanması gereken nokta şudur; neoklasik iktisadın dinamizminin bir kısmı da, bu eleştirilerden kaynaklanmaktadır. Ancak bu eleştiriler zaman içinde daha büyük hız ve ivme kazanmıştır. Ortodoks teorinin yeni gelişmelerin ışığında kendisini yenileme ihtiyacını gündeme getirmiştir.

Yerleşik iktisada yapılan eleştiriler temelde iki grupta toplanabilir. Burada neoklasik çerçeveyi nihai referans olarak kabul etmekle birlikte bazı varsayım ve sınırlamaların ortaya çıkardığı sorunları dile getirip ve neoklasik çözümlenmeyi daha da etkin kılmayı amaçlayan birinci grup eleştirilerin paradigma içi eleştiriler başlığı altında toplanması mümkündür. Neoklasik iktisadı, iktisadi kavramsallaştırmada "geçerli" bir kavramsal referans sistemi olarak görmeyen, farklı açıklama yöntemleri oluşturmaya çalışan ikinci grup eleştirilerin paradigma dışı eleştiriler başlığı altında ele alınabilir. Bu eleştiriler de kurumcu ve radikal olmak üzere iki gruba ayrılabilir Yerleşik iktisadın farklı biçimleri ve özellikle yeni Keynesyenler tarafından dile getirilen ve bir kısmı da daha sonra farklı düzeylerde dile getirilecek olan paradigma dışı eleştiri noktaları vardır.(Demir; 1996: 51-52). Bunlar:

- **Rasyonellik:** Rasyonel beklentiler hipotezinin dayanak noktası ekonomik değişkenlerin sistematik süreçlerle oluşturulmasıdır. Zaman boyunca, ekonomik araçlar bir değişkeni belirleyen sürecin ne olduğunu öğrenir ve o değişkene ilişkin beklentileri düzenlemek için bu bilgiyi kullanırlar (Muth, 1961: 316). Yerleşik iktisada yöneltile en uzun soluklu eleştirinin rasyonellik varsayımını

hedeflediği söylenebilir. Geleneksel iktisat biliminin aktörleri, rasyonel davranan birer karar birimidirler. Ancak bu rasyonelliğin ne anlama geldiği, sınırları ve içerikleri uzun tartışmalara neden olmuştur ve hala olmaya devam etmektedir.

- **Maksimizasyon ve Optimizasyon:** Yerleşik iktisadın davranış modelleri, firmaların kar, tüketicilerin ise fayda maksimizasyonu güdüsü ile davrandıkları varsayımı üzerine kurulmaktadır. Bu da, en çok eleştirilen varsayımlardandır. Bu eleştirilerde "gerçek" ekonominin karar birimlerinin temel amaçlarının fayda veya kârı en çoğa çıkarmak olup olmadıkları konusu ele alınmakta ve alternatif açıklamalara imkan sağlayan deneysel bulgular ortaya konmaktadır. Karar vermek için gerekli bilgilerin edinilmesinde ve bu bilgilerin işlenmesinde karşılaşılan zorluklar gerek tüketici gerekse firmaların kararlarında, en optimal alternatif yerine, kendilerini tatmin eder alternatifini seçtiklerini söylemek mümkündür. Burada ilginç bir noktaya gelinmektedir. İktisadi birimler neoklasiklerin söylediği gibi optimize etmezler, etmek zorunda da değildirler. Çünkü çoğu zaman optimize etmenin marjinal maliyeti marjinal getirisinden daha fazla olmaktadır. Üstelik karar vericilerin optimizasyon kuralına uygun davranıp davranmadığının ölçülmesi de mümkün değildir.
- **Zaman:** Eleştirilerden bir diğeri, zamanın iktisadi hayattaki yerinin ya hiç ya da yeterince ele alınmaması noktasında toplanmaktadır. Zaman boyutunun devre dışı bırakılması, dinamik hayatı statik modellerle açıklamaya zorladığı için, teori-gerçek ilişkisindeki denge, teori lehine bozulmaktadır. Zamanın bir değişken olarak analize sokulması statik denge modellerinin köklü bir eleştirisini getirmektedir
- **Bilgi Maliyeti:** Yerleşik iktisada yöneltilen bir diğer eleştiri tam ve maliyetsiz bilgi varsayımıdır. Yerleşik iktisat tam bilgi varsayımı üzerine kurulmuştur. Ancak gerçek hayatta tam bilginin olması bir istisna olabilir. Bu varsayımın çerçevesinde şekillenen iktisadi modeller gerçek hayattaki ilişkileri tam olarak yansıtamamakta tersine onları çarpıtmaktadır.
- **Belirsizlik:** Tam bilgi varsayımı aynı zamanda belirsizliğin yerleşik iktisatta yeterince ele alınmamasını getirmiştir. Oysa iktisadi hayatta karar birimlerinin karar ve tercihlerinde belirsizlikler çok önemli bir yer tutmaktadır.

- **İşlem Maliyetleri:** Yerleşik iktisat, bilgi maliyetleri gibi, işlem maliyetlerini de yok saymaktadır.
- **Piyasa Başarısızlıkları:** Son olarak, yerleşik iktisadın kendiliğinden düzgün bir biçimde işlediği varsayılan piyasa kavramsallaştırması, somut ekonomilerde gözlemlenen piyasa başarısızlıklarını yok kabul etmesi nedeniyle eleştirilmektedir. Buna göre, kamusal mallar, pozitif ve negatif dışsallıklar, fiyat ve ücret yapışkanlıkları, tekel ve teknelci rekabet firmalarının faaliyetleri, fiyat ayarlama maliyetleri, ahlaki davranış (moral mazard) ve Ters Seçim (adverse selection) gibi, çoğu giderilmesi imkansız yapısal nedenlerle ortaya çıkan piyasa başarısızlıkları vardır. Bu başarısızlıklar yerleşik iktisadın öngördüğü düzgün işleyen piyasa mekanizmasının somut ekonomileri değil, soyut modelleri betimlediğini göstermektedir. Bu nedenle yerleşik iktisadi teoriler, bu eleştirileri göz önüne alarak yeniden kurulmaya çalışılmaktadır (Demir; 1996: 53).

1.2. KURUMSAL İKTİSATIN TANIMI

Kurumsal iktisat, gerek iktisat tarihinde çok yeni bir dal olmasından, gerekse iktisatçılar tarafından hala varlığının ve içeriğinin tartışılıyor olmasından dolayı bir tanım karmaşası içerisindedir. Bu bölümde birçok bilim adamının ve bilim okulunun yaptığı tanımlardan yola çıkarak genel geçer bir tanıma ulaşılmaya çalışılacaktır.

Yerleşik iktisadın ana alanında karşımıza çıkan piyasa ve firma gibi öğeler aslında birer kurumdurlar. Her ne kadar klasik iktisatçılar bunu görmezden gelse de, bu öğelerin olmadığı bir iktisat bilimi olamayacağına göre, bilimin tanımı gereği bunlar birer kurumdurlar (Özveren, 2007: 17). Bu da bize aslında iktisadın diğer kurumlarla karşılaşmasının başka sosyal bilimler aracılığıyla olmadığını, kendi çekirdeğinde kurumları barındırdığını ve kurumsal olduğunu göstermektedir. Her ne kadar yerleşik iktisatçılar, firmayı sanki bireymiş gibi ele alarak onun kurumsal özelliğini göz ardı etmek ve gizlemek isteseler de piyasada firmalar her zaman bireylerden daha başarılı olmuş ve üretimin temel birimleri olagelmışlerdir (Özveren, 2007: 22). Bu nedenle birçok iktisatçının ölçtüğü gibi, kurumlar birer sapma olarak ölçülüp iktisat bilimine bu şekilde dahil edilemezler. Özellikle bireylerin kendi başına yapamadığı birçok ekonomik faaliyeti firmaların tek başlarına yapabilmeleri onları bireylerden ayıran temel nitelikleridir ([http://www.canaktan.org\(a\)](http://www.canaktan.org(a)), Erişim: 10.05.2008).

Kurumsal iktisadı tanımlamadan önce aynı başlık altına kurumun ne olduğunu tartışmak konuya daha hakim ilerlemekte faydalı olacaktır.

1.2.1. Kurumun Tanımı

Kurum; Kuruluş kanunları veya kuruluşlarına ilişkin mevzuatlarında görev, yetki ve sorumlulukları belirlenen, hizmetin niteliği ve yürütülmesi bakımından idarî bir bütünlüğe sahip olan işyerleridir. Fakat iktisadi olarak yapılması gereken tanımlama bu ifadeden daha farklıdır ([http://www.canaktan.org\(a\)](http://www.canaktan.org(a)), Erişim:10.05.2008).

Kurumlar olası keyfilikleri ve insan etkileşimlerindeki fırsatçı davranışları zorlayan insan yapısı kurallar olarak tanımlanır. Kurumlar bir topluluğun katılımcılığıyla oluşur ve her zaman bazı yaptırımları zorla uygulamaya mecburdur. Yaptırımlar olmadan kurumlar kullanımsızdır. Eğer sadece yaptırımlar kurumların isteklerini uygularsa, bireysel eylemler daha çok öngörülebilir. Yaptırımların kuralları, emir dereceleri oluşturarak insan eylemlerini öngörülebilir davranışlara kanalize eder (Buchanan, 1985: 1). Eğer çeşitli yakın kurallar birbirleriyle tutarlı olursa bu insanlar arasındaki işbirliğine olan güveni kolaylaştırır. Öyle ki insan tabiatı ve işçi sınıfının bölünmelerinde avantajlar sağlar. Bu duruma çok somut bir örnek olarak trafik kuralları verilebilir. Kurumlar tarafından oluşturulan trafik kuralları, sürücülere kısıtlamalar getirir ama insanların geneline daha hızlı ve güvenli seyahat olanağı sağlar. Kuruluşlar da, insan haklarını koruyarak insanların alma, satma ve diğerlerine bağış yapma olanağını sağlar.

Genel varsayım, kurumların, insanların ekonomik ve diğer işlemlere katılımında büyük etkisi olduğu ve insanların normal olarak kendi ekonomik refahlarını ve seçim özgürlüklerini arttıran kurumları tercih ettikleridir. Ama kurumlar her zaman bu sonuçları sunmazlar. Kuralların bazıları genel refah, özgürlük ve diğer insan değerleri için zararlı sonuçlara sahip olabilir. Gericici bir kural sistemi; ekonomik ve sosyal düşümlere neden olabilir. Bundan dolayı kurumların, kurumsal ekonominin bir parçası olarak tercihler ve refah üzerine olan etkisinin ve içeriğinin analiz edilmesi gereklidir (Aktan, 2004; 3).

Kurumlar bir toplumda oyunun kuralları ya da, daha resmi bir dille, insan etkileşimini düzenleyen ve yine insanlar tarafından şekillendirilmiş sınırlamalar topluluğudur. Sonuç olarak; insanların siyasi, sosyal veya ekonomik etkileşim tercihlerini oluştururlar. Kurumsal değişim, toplumların zaman içindeki gelişimlerini şekillendirdiği için, tarihi değişimi anlamının bir anahtarıdır (North, 1999: 10-11).

Kurumların, ekonomilerin performanslarını etkilediğini söylemek hiç de zor değildir. Yine, ekonomilerin zaman içinde farklı performanslar sergilemesinin de, kurumların gelişiminden etkilendiği tartışılmayacak konulardan biridir. Bugüne kadar, kurumsal analizleri ekonomiye ya da ekonomik tarihle bütünleştirecek bir analitik

çerçeve çizilmediğinden; ne iktisadi teori ne de tarih, kurumların ekonomik performansa olan etkisini vurgulamamıştır ([http://www.canaktan.org\(b\)](http://www.canaktan.org(b)), Erişim: 12.06.2008).

Kurumlar insan hayatındaki belirsizlikleri ve düzensizlikleri ortadan kaldırmaya yöneliktirler. İnsan faaliyetlerini düzenleyen kurumlar aynı zamanda bu faaliyetlere bir sınırlamada getirir. Bunu düzenlemeyi sadece ekonomik alanda da yapmazlar. Birey, bir başkasından borç isterken, alışveriş yaparken, ölümlerini gömerken, arkadaşlarıyla selamlaşırken, aile içi davranışlarını dahi belirlerken kurumların belirlediği kuralları rehber olarak kullanır. Bu sayede de nasıl davranacağını bilebilir. İktisat diliyle söylemek gerekirse *kurumlar bireylerin tercih kümelerini tanımlar ve sınırlarlar* (North, 1999: 10).

Kurumlar; insanları, insan etkileşimlerini şekillendirme açısından her türü sınırlamayı içerir. Kurumlar; resmi midir? Gayri resmi mi? Resmi olanlara örnek; insanların ortaya koyduklarıdır. Gayri resmi olanlara ise, davranış şekilleri, gelenekler gibidir. Kurumlar Amerike Birleşik Devletleri (ABD) Anayasası gibi oluşturulabilirler, ya da temel hukuk gibi zaman içinde gelişim gösterebilirler (North, 1990: 1).

Kurumsal sınırlamalar; bireylerin neleri yapmalarının yasak olduğunu ve hangi koşullarda bazı bireylerin belirli bazı faaliyetleri yapabileceklerini içerir. Bu nedenle; kurumlar insan etkileşimlerinin meydana geldiği çerçevelerdir. Kurumlar, rekabete dayalı bir takım sporunun oyun kurallarıyla bire bir aynı niteliği taşımaktadırlar. Yani resmi ve yazılı kuralları içerdikleri gibi, bazı temel kuralları oluşturan, rakip takım oyuncusunu kasten sakatlamamak gibi, yazılmamış belirlenmiş kuralları da içerirler. Bu benzetmeden de anlayacağımız üzere, kurallar ve resmi olmayan kurallar bazen uygulanmaz ve karşılığında ceza verilir. Bu yüzden; kurumların işlevi açısından çok önemli bir özellik; ihlallerin belirlenmesi ve cezaların kesinliğidir (Demir, 1995: 207–209)

North'a göre (1999; 37) aslında kurumlar insanların bilgiyi işleme tarzının bir uzantısıdır. Eğer birey piyasa ve kendi ile ilgili bilgileri iyi işler ve doğru bir model yaratırsa kurumlaşmanın ilk adımı atılmış olur.

1.2.2. Kurumların Oluşumu

Kurumların nasıl ortaya çıktığı ile ilgili bir olasılık, kuralların ve giriş kuralları sisteminin uzun dönem insan deneyimleri tarafından şekillendirildiğidir. İnsanlar kendi arzularıyla daha iyi şekilde karşılaşmalarına izin veren, güvenilir düzenlemeleri keşfederler. Böylece bu insanların karşılaştıkları selamlama alışkanlığını

uyarlamalarının yararını ispatlamaktadır. Yararlı kurallar bir gelenek haline gelecektir ve daimi olacaktır. Eğer yeterli sayıda insan tarafından kritik bir kütle oluşturmak için uyarlanırlarsa, topluluk içinde takip edileceklerdir. Kurallar giderek ortaya çıkan ve toplum boyunca bilinir hale gelen, rekabet ve kendiliğinden zorlamalar olabilir. İnsan isteklerini tatmin etmekte başarısız olan düzenlemeler reddedilir ve devam etmez. Böylece, kuralların birçoğu kademeli geri beslemeler ve ayarlamaların evrimsel sürecinde, toplum içindeki günlük yaşantımızı geliştirir. Birçok kurumun tam memnuniyeti giderek güvenli yollar oluşturacaktır. Bu tür kuralları, dâhili kurumlar olarak adlandırıyoruz. Dâhili kurumların nasıl meydana geldiğinin analizinde kurumsal ekonomiler etik felsefenin, antropolojinin, psikolojinin ve sosyolojinin iyice anlaşılmasını sağlamaktadır. Kurumların diğer türleri de ortaya çıkar. Çünkü kurumlar açık yasalar ve düzenlemelerle yapılır ve oluşturulur. Daha sonra hükümet gibi, toplum dışındaki bir otorite tarafından zorla kabul ettirilir. Bazı kurallar politik süreci seçen ve toplum dışından hareket eden ajanlar tarafından oluşturulur ve zorla kabul edilir. Bunlar eninde sonunda yasallaştırılmış baskı ile kabul ettirilir. Bu kurumlar harici kurumlar olarak adlandırılmaktadır (Dye, 1992: 35-36).

Kurumlar (kurallar), kural yapıcılar, parlamenterler veya bürokratlar gibi hariciler tarafından dayatılması temel problemler çıkacaktır. Vatandaşların çıkarlarına göre hareket eden politik birimler yerine, kendi amaçlarına ulaşma eğiliminde olanlar, kuralları ve kuralların yaptırımlarını kendi çıkarları için kullanacaklardır. Bundan ve diğer sonuçlardan dolayı kendilerinin politik süreçleri kesin kurallara bağımlı olmaya gerek duyacaktır. Harici kurumların verimliliği büyük miktarda harici olarak ortaya çıkan kurumları tamamlamalarına bağlıdır. Örneğin; toplumun ahlak kurallarını desteklemeler, kültürel toplanmalar, gelenekler ve tarzlardır. Harici kurumları analiz ederken politik ve yasal bilimi açıklamak gerekir (Kasper ve Streit, 1998; 27).

Aslında kurumların oluşumunu “insan davranışları” çerçevesinde incelemek de gereklidir. North’a göre (1999; 37) insan etkileşimlerinde bir belirsizlik yani bilgisizlik vardır. Bu belirsizlikler hem çözülmesi gereken sorunlar hem de bilgisayar benzetmesi yapmak gerekirse bireyin kullandığı yazılımın sonucu olarak ortaya çıkarlar. Belirsizlikler, insanların etkileşim sürecinde diğer bireylerin davranışlarına ilişkin bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Bireyin hesap yapma kapasitesindeki sınırlamaları, bireyin zekasının bilgiyi işleme, düzenleme ve kullanma kapasitesi belirler. İçinde yaşanan ortamı çözmekle bağlantılı belirsizliklerle birlikte bu kapasiteden ortaya süreci

basitleştirecek kurallar ve süreçler çıkar. Ortaya çıkan kurumsal çerçeve, insan etkileşimini yapılandırarak oyuncuların tercih kümesini sınırlandırır.

İnsanın zihin kapasitesi sınırlıdır. Bunun yanında bireyin motivasyonları, bireyi motive eden, var olma potansiyelini azamileştirmektedir. Bu motivasyonun kimi zaman refahı azamileştirici eğilimde olduğu görülür. Oyuncunun bilgi işleme yeteneği sınırlı olduğu varsayılmaktadır. Bundan yola çıkarak ortamın karmaşıklığı bazı sonuçlar doğurmaktadır. Bu karmaşıklığın sonucu olarak, insan davranışına öznelliğini veren öznel gerçek algılarını ve hatta insanın kurumsal ortamı hakkında vardığı “adil” veya “adil değil” yargılarını gösterebiliriz. Klasik örnekleri ele alırsak, endüstriyel proletaryanın burjuvazi tarafından sömürüldüğü hissini veya 19. yüzyıl sonunda yaşayan bir Amerikan çiftçisinin sorunlarının sorumlusunu neden demiryolu olduğu duygusuna kapıldığı anlaşılmaktadır. Her iki durumda da bu kişilerin sorunlarını açıklayan ve bunların sorumlusunu işaret eden hazır ideolojik yapılar mevcuttu. Ama bireylerin bedavacılık sorununu aşmak için bu algılara dayanarak neden faaliyete giriştiklerini anlamak çok daha zordur (Özveren, 2007: 54).

1.2.3. Kurum ile Kuruluş Arasındaki Farklar

Peki, kurum ile kuruluş arasındaki fark nedir? Kurumlar, oluşturdukları kurallar ve kısıtlamalarla ekonomik hareket alanını belirlerler. Tabi bu alan içindeki fırsatları bulup çıkarmak da kuruluşların işidir. Kuruluşlar evrim geçirdikçe aynı zamanda kurumları da değiştirirler. İşte bu ilişki çerçevesinde kurumsal değişimin izlediği yolu da şu etkenler belirlemektedir:

- Kurumların sunduğu teşvik unsurlarının sonucu olarak evrimleşen kuruluşlar ile kurumlar arasındaki simbiyotik ilişkiden kaynaklanan kilitleme,
- İnsanların fırsatlar kümesindeki değişimleri nasıl algıladığını ve değişime nasıl tepki verdiklerini belirleyen geri besleme süreci (North, 1999: 15).

Belirli bir kuruluşun ortaya çıkma nedeni kurumların belirlediği bu kurallar çerçevesidir. Bu çerçeve dahilinde kuruluş karını maksimize etmek amacıyla bu kurallar çerçevesinde fırsatları değerlendirir.

1.2.4. Kurumsal İktisatın Tanımı ve Tarihi

Yüzyılı aşkın tarihine ve son çeyrek yüzyılda giderek daha çok ilgi çekmesine karşın kurumsal iktisat yalnız Türkiye’de değil dünyada da henüz kesin bir tanıma

kavuşturulamamıştır. Türkçe yazında son yıllarda zaman zaman rastlanan göndermelerde karşımıza çıkan kavram kargaşası bunun bir kanıtıdır. Tanımlama yapılırken kimi zaman “kurumsal iktisat” kimi zaman da “kurumcu iktisat” terimlerinin kullanılması da bu kargaşadan kaynaklanmaktadır. Oysa bire bir çevirinin gereği “Kurumsal İktisat” deyimini yeğlemeyi zorunlu kılmaktadır. Ancak burada karşılaştığımız sorun bir çeviri sorunu olmaktan çok bir tanım sorunudur. İlk yapılması gereken kurumsal iktisadın genel geçer bir tanımıdır (Özveren, 2007:15–16).

Kurumsal iktisat kurumları savunan, onların sayılarının yada etkilerinin yaygınlaştırılmasını öneren bir iktisat anlayışı değildir. Eğer böyle olsaydı “kurumcu” ya da “kurumsalıcı” iktisat olarak tanımlanırdı. Aslında kurumsal iktisadı kurumsal iktisat yapan özellik, bu bilim dalının kurumlara önem vermesi, onların varlık ve işleyişini iktisadi olarak açıklamayı amaç edinmesi değildir. Eğer böyle bir amaç güdülmüş olsaydı, böyle bir konuyu irdeleyen iktisat alanına “kurumlar iktisadi” demek zorunda kalınırdı.

Douglass North’a göre (1999: 20-26) kurumsal iktisat aslında bir oyun kuramıdır. Bireyleri birer oyuncu olarak ele almıştır. Ulaşmaya çalıştığı sav ise şudur; bireyler ekonomide ortak bir oyunun oyuncularındır ve kazanmanın yolu da bu oyuncuların bir araya gelerek yarattığı kurumların başarılı olmasıdır. Bu noktada, ortak hareket edebilmek için önemli bazı noktalar vardır. Özellikle bireyler diğer oyun arkadaşları hakkında, yani onların ihtiyaçları, hareketleri, davranış eğilimleri ve hatta onların kendi hakkında neler bildiğini bilmesi gereklidir. Bunun yanında oluşturulacak grubun büyüklüğü, hatta oyun içindeki oyuncuların sayısı da bu oluşumu etkiler. Küçük gruplarda, cemaatlerde bu ortak davranışı, işbirliğini sergilemek daha kolay olmaktadır. İşbirliği sorununun altındaki temel kuramsal sorun, oyun içindeki her bir bireyin diğer oyuncular hakkında nasıl ve hangi yöntemle bilgi edindikleridir. Her bir birey sadece diğer bireylerin tercihleri hakkında bilgi edinmekle kalmamalı, aynı zamanda diğer bireylerin de kendi tercihleri ve stratejileri hakkında bilgi sahibi olduğunu bilmelidir. Bunun önemi de şu noktada aslında belirgin bir şekilde görülmektedir; Eğer ekonomiler görece etkin kurumlar yaratarak ticaretten kazanç sağlıyorsa, bunun temel nedeni kurum dahilindeki bazı bireylerin gerekli koşullarda, pazarlık güçlerini kullanarak kurumların değişmesine, evrimleşmesine neden olacak çözümler üretebilmesidir. Koşulları belirleyen, oyuncuların öznel modelleri, kurumların ticari işlem maliyetlerini düşürmekteki etkinlikleri, kurumların ne ölçüde, değişen koşullar karşısında,

biçimlendirilebilir olduğu ve değişen tercihlere ne ölçüde tepki verdiği ve görelî fiyatlar gibi faktörler olarak belirlenmiştir.

Kurumların oluşumunu bu şekilde bireylere indirgeyen North aynı zamanda bireylerin davranışlarıyla da ilgilenerek konuyu açıklamaya çalışmıştır. Bir bakıma sosyoloji ve psikoloji bilimlerinden faydalandığı söylenebilir. Bu yöntemde bireylerin akılcı tercihler yapmasına bağlı olarak kurumsal modellerin şekillendiğini söyler. *Bireyler, bireyden bireye farklılıklar gösteren öznel olarak üretilmiş modellere bağlı olarak tercihler yaparlar ve oyucuların elde ettikleri bilgi öylesine eksiktir ki, birçok durumda birbirinden farklı öznel modeller, birbirine yakınlaşma eğilimi göstermezler* (North, 1999: 27). Aslında belirttiği gibi ekonomistlerin kullandığı davranışsal varsayımlar, herkesin akılcı tercih yapma yetisine sahip olduğu anlamına gelmez. Aslında daha çok akılcı tercih yapanların ayakta kaldığı, yapmayanların ise rekabetçi düzende elendiği bir varsayımdan hareket eder. Dolayısıyla rekabetçi, evrimci bir durumda sürekli gözlenen davranışın, bu standartlara uygun davranan kişilerin davranışları olacağı varsayılır. Kurumsal iktisat bu davranışları sergileyebilen bireylerin oluşturduğu ve yaygınca kabul gören modeller sonucu ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde aslında “kurumsal iktisat” dendiğinde akla direk olarak, homojen bir doktrin gelmemektedir. Özellikle Thorstein Veblen ve John R. Commons ile başlayan geniş bir entelektüel çerçevede yer edinmiş düşünürler kurumcu olarak nitelendirilmiştir.

Thorstein Veblen 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Amerika’da en çok dikkat çeken ekonomistti. Thorstein Veblen’in ekonomi alanındaki çalışmaları çok erken dönemlerinde başlamıştır. Amerika’nın Wisconsin eyaletinde, çiftçilik yapan, Norveçli göçmen bir cemiyetin içinde büyümüştür. Evinde her zaman Norveççe konuşan Veblen, İngilizceyi çocuklarından daha geç öğrenebilmiştir. Neo-klasikçi bir ekonomist olan John Bates Clark ile birlikte çalışmış fakat her zaman onun fikirlerini reddetmiştir. Daha sonrasında üniversite eğitimini John Hopkins Üniversitesi’nde, filozofi öğretilerinde pragmatizmin bulucusu olan Charles Sander Pierce ile çalışarak, sonrasında da Yale Üniversitesi’nde iktisadın “bırakınız yapsınlar” ilkesini savunan William Graham Sumner ile çalışarak tamamlamıştır. Fakat bu bilim adamlarının görüşlerini de reddetmiştir (www.econlib.org, Erişim: 24.06.2008).

Veblen’in en çok bilinen eseri “The Theory of the Leisure Class”tır. Bu eserinde “gösterişli tüketim” terimini ilk olarak tanıtmaktadır. “Gösterişli tüketim”, birinin sınıfını ya da hünelerlerini diğerlerine ifade etmek için yaptığı tüketimi ifade eden bir

terimdir. Bu terim, diğerlerinden çok daha fazla olmak suretiyle, Veblen'in ekonomi çevrelerinde bilinmesinin nedenidir.

Veblen hiçbir zaman diğer ekonomistlerin sorunlarla ilgili ortaya çıkan sorulara verdikleri cevapları reddetmemiştir. Bunun yerine, bu soruların çok dar bir çerçevede olduğunu düşünmüştür. Daha çok diğer ekonomistlerin, sosyal ve kültürel etkilerin ve nedenlerin ekonomik değişimlerin üzerindeki etkisini anlamalarını istemiştir. Örnek olarak şunu sormuştur ve düşünmüştür; balıkçılık ve avcılıktan çiftçiliğe geçiş aşamasında hangi sosyal ve kültürel nedenler sorumluydu ve bu değişim sosyal ve kültürel etkileri nelerdi (Heath: 2004: 15-20).

Tek başarısız olduğu nokta diğer ekonomistlerin dikkatlerini bu sorulara çekememek olmuştur. Bu başarısızlığı aynı zamanda yazılarında onun takipçisi olan ekonomistlere karşı kullandığı alaycı ifadelerin de bir açıklaması olarak düşünülebilir (Heaton, 1985: 28).

O dönemlerde akademik camiada kalabilmek için çok mücadele etmek zorunda kalmıştır. Üniversitelerin, kiliselerle çok güçlü organik bağlarla ilişki içerisinde olduğu bir dönemde, Veblen'in dine ve onun sert geleneklerine karşı eleştirel bakışı ve bu konuda ki düzensiz görünüşü, onu bu tür üniversitelere karşı çekici göstermemiştir. Bütün bu mücadele süresince, 1884 ve 1891 yılları arasında ailesinden ayrı yaşamak zorunda kalmıştır.

Asıl atılımı 1892 yılında gelmiştir. O yıllarda yeni oluşum aşamasında olan Chicago Üniversitesi Veblen'in akıl hocası olan J. Laurence Laughlin'i işe alınca, Veblen'i de asistanı olarak yanına almıştır. Daha sonraki yıllarda Chicago Üniversitesi'nde yayınlanmış ve hala yayınlanmakta olan "Journal of Political Economy"nin baş editörü olmuştur. Veblen on dört yılını Chicago Üniversitesi'nde, sonraki üç yılını da Stanford Üniversitesi'nde çalışarak geçirmiştir. 1929 yılında da ölmüştür (<http://www.econlib.org>, Erişim: 24.06.2008).

Veblen'e göre kurumlar genellikle kültürel olarak belirlenmiş, hemen hiç kendiliğinden ortaya çıkmamış, baskıcı nitelikte yaygın düşünce alışkanlıkları biçiminde tanımlanmıştır. Devleti sermaye sahibi çıkar gruplarının ve sendikaları da onlara iyi görünmeye çalışan seçkin işçilerin bir başka ayrımcı aracı olarak görmüştür.

İktisadi düşünce tarihinde kurumculuk, iktisadi süreçleri belirleyen bireyler değil, kurumlar olduğunu savunan ve bu kurumlardan bağımsız olarak bireylerin ele alınamayacağını savunan yaklaşımların adı olarak kullanılmaktadır. Fakat bu terimi,

kurumcu kelimesini ilk kurumcu düşünür olarak kabul edilen Thorstein Veblen'in kullanıp kullanmadığı bilinmemektedir(Özveren, 2007: 26).

Veblen'e göre kapitalizm, temel dinamiklerinde zengin sınıfın yararlarının etkili olduğu bir ekonomik sistemdir. Toplumsal yararın öne çıkmadığı böylesi bir sistemin değişmesinin zorunlu olduğunu düşünen Veblen, sürekli üretimi ve bunun insan davranışına yansıyan görünümü olan çalışma içgüdüsünü öne çıkartmaya çalışmaktadır. Veblen çok fazla eleştirdiği kapitalizmin doğuşuna ilişkine çok özgün bir kuram getirmiştir. El işçiliği çağında çalışmaya başlayan insan bu içgüdüyle, işleri daha kolay ve çabuk yapmak için aletler yapmaya ve teknolojide gelişmeye başlamıştır. Fakat Veblen'e göre kapitalizmin doğuşunun asıl nedeni bu teknolojik gelişme değildir(Heath: 2004: 22). Teknolojiyle birlikte doğan özel mülkiyet, piyasa, doğal haklar felsefesi, akılcı hesaplama mantığı gibi kurumlar ve kavramlar ortaya çıkmıştır. Bunlar zaman içerisinde kapitalizmin ortaya çıkışının asıl sebebi haline gelecektir. Bu teorisiyle Veblen, iktisat bilimine yepyeni bir ufuk açmıştır. Akan zaman içinde ortaya çıkan değişimler yeni alışkanlıklar, gelenekler ve kurumlar yaratmıştır. Bunların ekonomik yapı ile neden-sonuç çerçevesine sığdırılmayacak bir tür etkileşiminden doğan sistem ise kapitalizm olarak adlandırılmıştır. Bir taraftan, diğer bir ekonomist, Max Weber yaklaşımı da bu çerçevede Veblen'in düşünceleriyle benzerlik sergilemektedir. Weber de kapitalizmin doğuşunu din ile ekonomi arasında oluşturduğu neden-sonuç ilişkisiyle açıklamaya çalışmıştır. Protestan ahlakı ile öteki dünya inanışından (saplantısı) kurtulan insan, dinene gösterdiği bu ilgiyi bu dünyaya da yansıtabilmiştir (Torun, 2002: 2-3). Uğraş kavramını öne çıktığı bu dönemlerde akılcı insan davranışları da göze çarpmaya başlamıştır. Weber akılcılaşıma olarak adlandırdığı bu süreç çerçevesinde ekonomik dönüşümün dinden etkilendiğini vurgulamaktadır. İşte bu noktada Veblen'den ayrılmaktadır. Veblen'e göre en önemli etken teknolojidir ve dini göz ardı etmektedir. Kurumların direncini kırabilecek yaşamsal önemdeki etken olarak teknoloji, Veblen'e göre değişimin dinamik boyutunu oluşturmaktadır. Veblen, Hıristiyanlık ile kapitalizm arasında organik bir bağa dikkat çekmiş, ancak olsa olsa kapitalizm yoluyla Hıristiyanlığın bir dönüşüm geçirdiğine inanmaktadır. Veblen dini zararlı kurumlar arasında görmekte ve tarihsel süreçte kapitalizm ve Hıristiyanlığın çok farklı kökenlere dayandığını öngörmektedir. Burada bahsettiği şekliyle Hıristiyanlık yardımlaşma ve kardeş sevgisine dayanan özgün bir haldedir. Kapitalizm ise bireysel mülkiyet, rekabet ve çıkarlar üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla Veblen açısından Weber'in tezi kabul edilemez niteliktedir (Özveren, 2007: 191-192). Fakat ikisi de kurumsal ekonomiyi

klasik iktisadın kapitalist ruhundan ayırt etmek için benzer yöntemler kullanmışlardır. Kurumsal iktisadın tanımını yaparken bunları bilmek genel geçer bir tanıma ayıklarken bize yol gösterici olmuştur.

1995 yılında kurumcu iktisatçıların “alternatif nobeli” olan Veblen-Commons Ödülünü alan ve neokurumcu iktisadın önde gelen isimlerinden Warren J. Samuels’a göre terim olarak kurumculuğun, tarihsel kullanımı itibariyle üç anlamı vardır. Bunlardan ilki, hem piyasa ekonomisine, hem de bunun kendi kendini düzenleyebilen bir mekanizma olduğunu göz önüne seren bu piyasa ekonomisinin baskın ekolü olan neoklasik iktisada karşı bir tepki hareketi olmasıdır. Kurumculuğun ikinci anlamı, Amerikan pragmatizminin bir yansıması olarak, problemleri çözmeye yeni bir yöntem olmasıdır. Kurumculuğun üçüncü anlamı ise iktisat literatüründe bağımsız, tamamıyla farklı bir ekol anlamında bir akım olmasıdır. Samuels kurumculuğun kendisi için ifade ettiği anlamı da, aynı zamanda kurumcu bir iktisatçının özelliklerini de betimleyici nitelikteki, maddeler halinde şöyle özetlemektedir:

- Muhalif olmaya ve farklı bir çizgide muhtemelen de yalnız başına ilerlemeye gönüllü olmak,
- Bir evrimci ve bütüncül ekonomi anlayışına sahip olmak,
- İktisat yaparken metafizik, teleolojik ve doktriner yaklaşımlardan ziyade, olgularını öne çıkarmak,
- İktisadi sistemin denetim ve organizasyonu sorununun merkeziliğini ve bu konuda inanç sistemlerinin, seçici algının, ikiyüzlülüğün ve yasal-iktisadi bağlantıların hayati önemini kabul etmek,
- Mutlakçı (absolutist) olgu ve hakikat iddialarına karşı yorumlamanın önemini; inanç ve dilin yorumsamacı niteliğini kabul etmek,
- Toplumsal inşacılık (social constructivism) ve karmaşık biçimde işleyen süreçlerin önemini kabul etmek,
- İktisadi performansın sağlanmasında genelde kurumların, özelde de piyasaların işleyişini yönlendiren ve biçimlendiren yasal kurumların önemi üzerinde durmak,
- Neoklasik kesin optimum denge çözümleri arayan stratejilerin ciddi sınırlılıkları olduğunu fark etmek,
- Sosyal yapı ve süreçlerin karşılıklı ilişkileri ve sonuçları göz önüne alındığında teknolojinin önemini görmektir (Demir, 1996: 66).

1.3. KURUMSALCI METODOLOJİ

İktisat bilimi, aslında toplumsal olguları incelemekle birlikte, neredeyse, hem sosyal bilimler hem de doğal bilimler arasında sınıflandırılmasını gerekçelendirecek kadar heterojen özellikler sergilemektedir. İktisat, sosyal bilimler arasında, doğa bilimlerine en yakın olanıdır ve belki de sosyal bilimler ve doğa bilimleri arasında bir yerde bulunan bir bilim olduğu şeklindeki bir önerme de tümüyle desteksiz değildir. Bu durum, büyük ölçüde söz konusu bilimin kullandığı yöntemden kaynaklanmaktadır: iktisat bilimi, temelde toplumsal bir olgu olan iktisadi gerçekliği açıklamak için, doğa bilimlerinin yöntemine başvurur ve fizikten esinlenerek ekonomik yaşamı birbirini izleyen bir dengeler kümesi olarak kurgular. İktisadın büründüğü bu görünüm, herhangi bir dönemde geçerli olan paradigmayı belirleyen geri plandaki felsefeden ileri gelmektedir. Ortaçağ düşüncesine bir tepki olarak Rönesans ile başlayan ve 18. yüzyılda doruğuna ulaşan düşünsel gelişmeler, kökü başka bir dünyada bulunan bir yaşam düşüncesinden kopuşu simgeler. Bu tepki dönemi, ortaçağ düşüncesine bir seçenek olarak olgucu (pozitivist) felsefeyi ve bunun uzantısı olan deneyimselciliği (ampirizm) geliştirmiştir. İktisat biliminin kavramları, varsayımları ve yöntemi ile matematik ve fiziğin başat rol oynadığı 17. yüzyıl felsefesi arasında büyük benzerlikler bulunabilir (Özveren, 200: 340).

İktisadi düşüncede kurumsalcılık, iktisadi hayatın temelinde bireylerin değil, kurumların yer aldığını, bireylerin bu kurumların etkisinden bağımsız olarak ele alınamayacağını savunan yaklaşımların genel adıdır. Kurumsalcılara göre, yerleşik iktisadın yaptığı gibi, iktisadi hayata yön verdiği düşünülen bireysel isteklerin, tercihlerin ve seçimlerin veri olarak alınması yanıltıcıdır. Zira bütün bunlar, bireysel düzlemde kararlar üzerinde nihai belirleyici faktörler olarak görünmekle birlikte, aslında bu faktörlerin kendileri de, kurumsal yapılar tarafından belirlenmektedirler. Dolayısıyla bireysel istek, tercih ve seçimlerin, iktisadi gerçekliğin anlaşılmasında birer bağımsız değişken olarak alınmaları doğru değildir (Demir, 1995: 207).

Kurumsalcılarda dikkat çeken bir nokta, pozitif-normatif iktisat tartışmalarında, normatif iktisada eğilim duymalarıdır. Bilim ahlaki normlara, kurumsal değişmelere uyum göstermektedir. Gelişmelere bağlı olarak daha önce dışsal olan bazı değişkenlerin içsel, içsel olan bazı değişkenlerin de dışsal olması veya atılması olanaklıdır. Bir diğer nokta kurumlarda değişme kuram değişmesi yanında, teknolojik ve kurumsal değişme

arasındaki ilişkidir. Teknoloji toplumsal kurumları, toplumsal kurumlar teknolojiyi değiştirir (Eren, 1994:307).

Kurumsalcı iktisat, iktisadi ajanları salt iktisadi açıdan değil, sosyolojik ve antropolojik bütünlük içinde inceler. Neoklasik iktisadı, toplumsal çevreye ve onun iktisat üzerinde etkisine önem vermemekle eleştirir. Kurumsalcı Okulda kuramda dinamik yaklaşım, toplumsal bilimlerin bütünlüğü ve ampirik geriye beslenme vardır. Gerçek olayın sürekli gözlenmesi süreci içinde gözlem ve bağlı olarak kuramın değiştirilmesi gerektiği ileri sürülür. Kuramdaki değişme kurumlardaki değişmeyi izler. Bir diğer deyişle, akademisyenler değişim konusunda akademik meslek dışındakilerden ileride değildir. Onları takip etmektedir. Keynes'de bu açık olarak görülmektedir. Keynes'de kurumsal değişmelerden sonra kuramın değişimi söz konusudur. Bu açıdan kuram devreseldir. Aynı kampta olanların uyumluluğu bugüne aittir. Sonra kurumsal değişmelere bağlı olarak kırılır (Eren, 1994; 308).

Kurumsalcı iktisatta dikkati çeken bir diğer nokta, toplumsal bilimlerde (ve hatta doğal bilimler) değer ve değer yargılarının merkezi yeridir. Toplumsal araştırmalarda değerlendirmeler çok önemlidir. Değer yargılarına bağlı olarak toplumsal bilimlerde başlangıçtan sonuna kadar değerlendirme yapılır. Yaklaşımın belirlenmesi, kullanılan kavramların tanımlanması, gözlenen gerçekler, çıkarsamalar, varılan sonuçların sunulmuş tarzı, hep değerlendirmeleri içerir. Bundan dolayı iktisat bir ahlak bilimidir.

Kurumsal iktisatçılar öncelikle, en belirgin metodolojik özellik olarak, yöntembilimsel bireyciliğe karşı çıkmaktadırlar. Böyle bir çerçevede içerisinde Veblen neoklasik iktisatta önemli bir yer tutan hazcılığı, iki noktadan eleştirmektedir. Birincisi insan davranışı üzerinde etkide bulunan güdüler, oldukça karmaşık ve çok yönlüdür. Bu nedenle nihai olarak hangi güdünün belirleyici olduğundan bahsetmek mümkün değildir. İkincisi, insan davranışlarının temel belirleyicisi güdüler değil, kurumlardır. Bu kurumsal faktörler, güdülerini biçimlendirirler. Örneğin gösterişçi tüketimin temelinde kurumsal faktörlerin ağırlığı açık bir şekilde görülmektedir (Backhouse, 1992: 227).

İnsan davranışları üzerindeki etkileri bakımından toplumsal kurumların belirleyiciliği ve tarihselliği tezi, kurumsalcılığa ilginç bir metodolojik yaklaşım kazandırmıştır. Ancak, metodoloji tartışmalarının en yoğun yer aldığı kurumsalcı iktisat literatürünün, üzerinde uzlaşmaya varılmış çok belirgin bir metodolojik yaklaşımının olmaması da dikkat çekmektedir. Wilber ve Harrison, kurumsalcı metodolojik yaklaşımın özellikleri olarak bütüncü, sistemik ve evrimci olmayı göstermektedirler. Blaug da, kurumsalcılığın metodolojik özelliklerini üç maddede toplar;

- Neoklasik iktisadın yüksek düzeyli soyutlamalarından hoşnutsuzluk,
- İktisadın diğer sosyal bilimlerle bütünleşmesi talebi, yani disiplinler arası çalışma,
- Niceliksel araştırmalara dayalı olarak yürütülen klasik ve neoklasik nedensel deneyciliğe tepkidir (Demir, 1995; 210–211).

İktisadın bir bilim olma savı, doğal bilimlerin yöntemini benimseyip kullanmasından kaynaklanmaktadır. Diğer sosyal bilimlerde seçkin bir yer edinmiş olmasını da, büyük olasılıkla, doğal bilimlerin 17. yüzyıldan başlayarak elde ettiği başarılarla borçludur. Temel olarak toplumsal olan ekonomik olguyu, determinist bilimlerin yöntemine başvurarak açıklayan iktisat, böylece kesin ve değişmez sonuçları sağlama almış olur. Bu iktisadi anlayış, bugün üniversitede yerleşik anlayıştır ve bu anlayışa dayanan politika uzantıları da bürokrasi ve iş dünyasına egemendir. Farklı bir yöntemle dayalı anlayışların geçerliği son derece sınırlıdır (Özveren, 2007:361).

Günümüzde hem bütün bilimlere etkileyen felsefede hem de yerleşik iktisadın yöntemlerine büyük güven duyduğu matematik ve fizik bilimlerinde köklü değişiklikler gözlemlenmiş olmasına karşın, 18. yüzyılda gelişmeye başlayan iktisatçılık, 21. yüzyılda da aynı yöntemi pek değiştirmeden kullanmaktadır. Bu nedenle, bugün iktisat yöntemsel bir çağına uygunsuzluk (anakronizm) sergilemekte ve kullandığı yöntem, iktisatçıların ufkunu önemli ölçüde daraltmaktadır. Örneğin, ekonomik büyüme olgusunu kavrama konusunda, bugün çok büyük bir yenilikmiş gibi sunulan beşeri sermayenin önemi, Veblen tarafından daha yirminci yüzyılın başlarında ortaya konulmuştur. Yine, yerleşik iktisatta, ölçüğe göre sabit getirilerin yerini artan getirilere bırakması için, yirminci yüzyılın sonunu beklemek gerekmiştir. Oysa Veblen, çok önceden söz konusu olguya parmak basmıştır. Bu bakımdan, yerleşik iktisat kuramının son dönemdeki yenilikçi uzantılarının açmış olduğu ufuklar, aslında Veblen'in yaklaşımında baştan beri bulunmaktadır.

Veblen, bu üstünlüğünü gerçekçi yaklaşımına borçludur. Belki Lawson'un çizdiği çözümlemenin kavramsal üç aşamasından ilk ikisiyle yetinebilirdi. Fakat ilk ikisiyle yetinmiş olsaydı, ekonomik büyüme olgusunun tanımını yaptıktan sonra, çözümlemeyi kolaylaştırmak veya olabilir kılmak için bazı düzenekleri göz ardı ederek, büyüme olgusunu açıklayan bir model oluşturmakla kalacaktı. Büyük bir olasılıkla, erken dönem yerleşik iktisada özgü büyüme modellerinin yaptığından daha fazlasını yapamayacaktı. Aslında bu modeller bile Veblen'in döneminden çok sonra ortaya konmuş ve bu konuyla ilgili yazım egemen olmuştur. Burada belirtilen nedenlerle, iktisat bilimi, gelişebilmek

için, gerçeğin bilgisine ulaşmanın yollarını daraltan yöntemini gözden geçirmeli, başka bir deyişle, hiç olmazsa bu açıdan hızla “Kurumsal İktisat”laşmalıdır (Özveren, 2007: 362).

1.4. KURUMSAL İKTİSATÇILARIN ORTAK PAYDASI

Kurumsal iktisadın tanımı kadar kurumsal iktisatçının da tanımı önemlidir. “Kurumsal iktisatçı kimdir?” sorusunun en klasik cevabı “ Kurumsal iktisatçılar kurumsal iktisatçı olduğunu açıkça söyleyenlerdir” (Özveren, 2007: 18). Fakat bu şekilde bir tanımlama birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Özellikle kurumsal iktisada çok fazla şey katan, hatta kurucusu olarak nitelendirilen Thorstein B. Veblen hiçbir zaman kendini kurumsal iktisatçı olarak tanımlamamıştır. Bu durumda Thorstein’i kurumsal iktisatçı tanımının içine yerleştirmek mümkün olmayacaktır (Eggertsson, 2000:32).

Genel olarak yapıtlarında ekonomiyi kurumsallaşmış bir süreç olarak ele alan her iktisatçı, bu bakış açısıyla kendini ne şekilde isimlendirirse isimlendirsin, bir kurumsal iktisatçıdır. Fakat bu tanımlamaya dahil olmasına rağmen iktisat tarihinde hiçbir zaman kurumsalcı olarak tanımlanmamış, Karl Polanyi gibi, birçok iktisatçı vardır. Bu nedenle, özellikle kurumsal iktisatçıları tanımlayabilmek için onların ortak paydalarından yola çıkılmalıdır.

Kurumcuların özellikle üzerinde durdukları konuların başında iktidar gelmektedir. Bu bağlamda iktisadi etkinliğin çerçevesini çizen hakların gelenek ve hukuk yoluyla yeniden biçimlenmesini; gelenek ve hukuk kurallarının işleyiş ve yeniden biçimlendirilmesini; yasal süreçler ile piyasa süreçlerinin karşılıklı ilişkilerini ve hukuk yapısının çalışma kurallarının içinde gömülü olan değerlerin neler olduğu ile ilgilenmektedirler (Kılıçbay, 1994: 24).

Kurumcuların iktisadi süreç veya sistemlerin yapılarına ve nasıl çalıştıklarına yönelik ortak bir bakış açısı vardır. Buna göre iktisadi sistemler açık ve dinamik sistemlerdir. Onları açıklamaya çalışan yaklaşımların da açık ve dinamik kavramsal çerçevelere yaslanması gerekir. Bu konuda kurumcular yerleşik iktisadın durağan ve denge modellerini eleştirmektedirler. İktisadi hayatın içinden belirli değişkenlerin seçilerek onlara dayalı olarak geliştirilen modellerin çok önemli bir eksiklikleri, yerleşik iktisat içinde de eksikliklere neden olmuştur. Öncelikle model kurarken ceteris paribus varsayımı teorileri tümüyle gerçek hayattaki durumdan kopartmaktadır. Örneğin bir denklik kurulurken birçok faktör sabit varsayılmaktadır. Sabit kabul edilen

parametrelerin başında bilgi ve teknoloji düzeyi, zevkler, tercihler ve tüketici davranışları, girişimci tavrı, sosyal gruplar arasındaki iktidar dağılımı gibi iktisadi davranışları temelden etkileyen faktörler gelmektedir. Bu nedenle, basitleştirme uğruna bütün sosyal ve kurumsal sistemin sabit kabul edildiği eleştirisi, çok abartı sayılmamalıdır. Bu analitik gerekçelerle de olsa ekonominin kapalı bir sistem olarak kabul edilmesi anlamındadır ki, tüm kurumcular buna karşı çıkmaktadırlar. Kurumculara göre, sadece çözümleme aracıyla da olsa, iktisadi sistemi daha genel bir çerçeveyi oluşturan sosyal sistemden yalıtma girişimi iktisadi süreçlerin sonuçları üzerinde araştırmaya değer etkileri olan birçok faktörün göz ardı edilmesinin ötesinde çok büyük zarar getirmektedir. Birkaç faktörün üzerinde odaklaşarak oradan elde edilen sonuçlara dayalı olarak genelleme yapmak, kurumculara göre ekonominin işleyen bir süreç yerine donuk bir yapı olarak algılanmasını gerektirir. Bu da elde edilen tüm sonuçları anlamsız kılar. Dolayısıyla iktisat bir sosyal bilim olmak yerine, amaç-araç ilişkisine yönelik bir tekniğe dönüşür (Demir, 1996: 67-68).

Bilgi bağlamında kurumcular, belirsizlik ve sınırlı rasyonellik üzerinde durmaktadırlar. Dünyanın algılanmasında ve tercihlerin oluşumunda ilgi kadar, hatta ondan daha da önemli bir unsur olarak değerlendirilen inançlara vurguda bulunmaktadır.

Psikolojik alanda kurumcular neoklasik teorinin açık ya da örtük biçimde üzerine kurulmuş olduğu faydacılığı reddetmekte ve insan davranış ve tercihlerinin oluşumunda ağırlıklı olarak gelenek, alışkanlık ve sosyal kimliğin kazanılması için çalışmanın rolü üzerinde durmaktadırlar (Demir, 1996: 68).

Kurumculara göre önemli olan fiyatların oluşma yolu değil, ekonomik değerlerin nasıl oluştuğu ve bu değerleri belirleyen sistemin zaman içinde nasıl değiştiğidir. Bu nedenle kurumcular, kalkınma ve büyümeden çok, ekonomik ilerlemenin, ilerleme yöntemlerinin ve fikirlerinin nasıl oluştuğu ve nasıl değiştiği ile ilgilenirler. Bu fikirler, toplumun kurumsal yapısının bütününe ilgilendirdiği için, kurumcular adı yerleşmiştir. Fakat bu değişme ile ilgilendikleri için bazı doktrinlerde evrimci ekonomistler olarak adlandırılmaktadır. Bu adlandırma aynı zamanda kurumcuların kalkınma ekonomisinde başarılı olmalarının nedenini de açıklamaktadır (<http://www.turkcebilgi.net>, Erişim: 16.08.2008).

1.5. KURUMSALCI OKUL

Kurumsalcı Okul diğer ülkelere göre Amerika’da daha etkindir. Ama hiçbir zaman “egemen” model olarak uygulanmamıştır. Okulun kurucusu Thorstein Veblen’dir ([http://www.canaktan.org\(a\)](http://www.canaktan.org(a)), Erişim: 15.05.2008). Okulun temel savı, iktisadi sistemin insan kültürünün bir parçası olduğudur. İnsan kültürü ise çok fazla kurumun kompleksidir.

Kurumsalcı Okulun kuruluşundan bu yana üç kuşak geçmiştir. Bunlar temel yaklaşımları değişmemekle birlikte görüş farklılıklarına sahiptirler. Tarihsel olarak Kurumsalcı Okul’un temsilcileri:

- 1890-1925: Veblen tarafından temelleri atılmıştır.
- 1925-1940: J. R. Commons, W. C. Mitchell, J. M. Clark, R. G. Tugwell
- 1945 sonrası: J. K. Galbraith, G. Colm, M. A. Copeland, C. E. Ayres, L. H. Keyaerling, G. C. Means, G. Myrdal, K. E. Boulding, E. Mishan vs.dir (Eren, 1994; 304).

Veblen, ekonomisini “evrimci veya “kültürel” olarak adlandırmaktadır. Veblen’e göre evrensel sistem yoktur. Sistemler mutlaka kapitalist, sosyalist, komünist, faşist gibi birçok değişik sistemden biridir ([http://www.canaktan.org\(a\)](http://www.canaktan.org(a)), Erişim: 15.05.2008).

Veblen de dahil olmak üzere bütün Kurumsalcılar, Amerikan kapitalist sisteminin evrimini temel ilgi alanı olarak seçmişlerdir. Veblen Amerikan kapitalizmini “endüstri ve ticaret” olarak iki safhada incelemiştir. Endüstriyel sistem ürettiği teknoloji ile insanlığa hizmet eder ve “iktisadi” değerler üretir. Oysa ticaret sistemi yalnız “parasal” değerler ürettiğinden hizmet vermez . Veblen’e göre Amerikan kapitalizmi endüstri ve ticaret arasında çatışmaktadır. Çatışma sonucunda teknokratların öncülüğünde Amerikan kapitalizmi sosyalist temel kazanacaktır. Fakat bu sonucu garantisiz olmadığı gibi faşist bir tip de ortaya çıkabilir. Sosyalizm parasal değerleri yok edip, ekonomik değerle işleyeceği için endüstri ve ticaret arasındaki çelişkiyi ortadan kaldıracaktır (Eren, 1994: 305).

Veblen sonrası Kurumsalcılar 1920, 1930’lu yıllarda ortaya çıkmışlardır. Bazı önemli noktalarda Veblen’den ayrılırlar. Bunlar taş devrinden çağdaş kapitalizme giden süreç içinde iktisadi gelişmenin evrim kuramını yapma gayretinde olmuşlardır. Kapitalizmin yok olup gideceği savını kabul etmemektedirler. Commons Mitchell, Clark, Tugwell optimist çoğulculuğu savunarak, Veblen’in ikili sınıf mücadelesi

görüşünü reddettiler; sınıf çatışmasının işbirliğine dönüşebileceği savını ileri sürdüler (<http://www.ceterisparibus.net>, Erişim: 10.02.2008)

Veblen'le ortak düşündükleri noktalar da vardır. Ekonomideki evrim sürecini kabul etmektedirler. Teknoloji ve kurumsal süreç arasında organik bir işbirliği olduğunu savunurlar. Çatışma ve uyumsuzluğun çağdaş ekonomik yaşamın bir ögesi olduğunu ve önemli bir karakteristik olarak ortaya çıktığını kabul ederler. Teknolojik gelişmenin kendine uyumlu kurumlar oluşturarak insanlığı, endüstriyel ve ticari süreci uyumlu hale getirerek ekonomik değerler ürettiği konusunda hemfikirdirler. Fakat Veblen'den farklı olarak zorunluluk yoktur (Eren, 1994; 306).

1930'larda kurumsalcılar refah kapitalizmiyle ilgilenirken sonrakiler güdümlü kapitalizm ile ilgilendiler. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasındaki yaklaşık 30 yıllık gelişmelerin Amerikan ekonomisinin yapısını ve işleyişini çok değiştirdiğini, fakat buna rağmen yüksek gelir seviyesi, istihdam, kaynakların etkin ve verimli kullanımı ve adil gelir dağılımının sağlanamadığı konusunda hemfikir kaldılar. Özellikle savaş sonrası yaşanan değişimler anonim şirketleri ve sendikaları daha da güçlü hale getirmişti. 1945 sonrası kurumsalcılar çözüm olarak demokratik ulusal planlama önermektedirler. Bu şekilde bireysel ve toplumsal amaçlar arasında eşgüdümlemeyi demokratik bir yolla sağlamayı hedeflemişlerdir. Bunun amacı ise, şirketlerin de planlama yapıp çelişki oluşturmasını engellemek ve rekabetin devamlılığını sağlamaktır.

Kurumsal iktisadi kurumların bir evrimleşmesi şeklinde inceledikten sonra, Douglass North'un da dediği gibi *oyunun* oyuncularından biri olan yerel yönetimleri araştırmanın içine katmak gerekmektedir. Eğer devlet kurumları da birer iktisadi kurum ise, dolaylı olarak yerel yönetimler de bu kurum tanımına girecektir.

2. BÖLÜM: YEREL YÖNETİMLER

Bu bölümde araştırmamıza konu olan İspanya ve Türkiye'nin yerel yönetimleri incelenmiştir. Yerel yönetimlerin yapıları, işleyişleri, görevleri gibi konulara değinilmiştir. Bu sayede iki ülkenin yerel yönetimlerinin kıyaslanması olanağı sağlanarak, araştırmanın konusuna daha geniş bir bakış açısı sağlanmaya çalışılmıştır.

2.1. İSPANYA'DA YEREL YÖNETİMLER

Avrupa'da yerel yönetimler özellikle son 30 yıl içinde büyük değişimler sergilemişlerdir. Bütün Avrupa ülkelerinde yerel yönetimler birçok yönden farklı olmalarına rağmen, bütün ülkelerde bu yönetimleri siyasi sistemlerde çok önemli kılan iki önemli unsur vardır. Bunlardan yerel yönetim organları örgüt olarak eğitim, refah sağlanması ve şehir planlaması gibi çeşitli hizmetlerin sunulmasından sorumludur. İkincisi ise, demokrasi ilkelerinin ve uygulamalarının görece daha kolay olduğu ve bunlara olan katılımın daha kolay sağlandığı, kazanımların daha çabuk elde edildiği yerel politikalar bağlamında daha etkin biçimde öğrenilir, geliştirilir ve güçlendirilir olmasıdır(Arslan, 2005: 10).

Avrupa Birliği (AB) ülkeleri yerel yönetimlerin yapıları bakımından farklılık gösterdikleri gibi bu yönetimlerin anayasalarındaki yerleri bakımından da büyük farklılık gösterirler. Örneğin, yerel yönetimlerin konumu ve hakları bakımından anayasaları arasında farklılıklar olmakla birlikte Almanya, Avusturya ve Belçika gibi federal sistemlerde belediyelerin yer aldığı düzey ağırlıklı olarak orta gelir grubunun sorumluluğundadır. Alman sisteminde "Länder" (eyalet), yerel yönetim üzerinde belirli bir role sahiptir. Ancak yetki ikamesi (subsidiarite) ilkesi, belediyelerin belli bir ölçüye kadar özerklik ve yetki gücüne sahip olabilmelerini sağlar. Kararların çoğu "Länder" ve belediyeler arasındaki eşgüdüm ve işbirliğiyle alınır. Belçika'da bölgeler, sadece belli bir bölgede yetkili olan yerel yönetimlerin gözetiminden sorumludur. Fakat her şeye rağmen bölgesel yönetimleri kontrolünde olan işlerin ve uygulanacak prosedürlerin (onay, askıya alma, fesih) listesini hazırlayan merkezi hükümettir. Üniter sistemlerde ise yine anayasadan kaynaklanan farklılıklar vardır. Örneğin yerel yönetimlerin birtakım genel yetki ile ilgili haklarının olup olmamasıdır. Ya da yerel yönetimlerin İspanya ve İtalya'da olduğu gibi merkezi ve bazen de bölgesel yasama uyarınca faaliyet gösterebildiği daha kısıtlayıcı bir çerçeve içinde hareket etmeleri gibi. Her durumda, merkezi yönetimin, yerel yönetimler ile arasındaki oyunun kurallarını değiştirebilecek

kayda değer bir gücü vardır ve bu güç, üniter sistemlerde federal sistemlere göre daha fazladır(Acar, 2004:56).

Bu bölümde, İspanya'daki yerel yönetimlerin yapısı ve yenilikçi politikalar oluşturulmasında oynadığı rol üzerinde durulmaktadır. Yerel girişimleri etkileyen bazı hukuki ve mali kısıtlamalar ve olanaklar ele alındıktan sonra, Katalan deneyiminden yola çıkarak yerel düzeydeki yenilikçiliğin örnekleri verilmektedir.

2.1.1. İspanya Hakkında Genel Bilgi

İspanya, İber Yarımadası'nın beşte dördünü kaplayan bir Avrupa devletidir. Doğu ve kuzeydoğusunda Akdeniz, kuzey, kuzeybatı ve güneybatısında Atlas Okyanusu, kuzeydoğusunda Fransa ve Andoro Cumhuriyeti, batısında Portekiz bulunmaktadır. Akdeniz'deki Balear, Atlas Okyanusundaki Kanarya Adaları İspanya'ya aittir.

İspanya, dağlık bir ülke olup ortalama yüksekliği 600 m. olan dağlarıyla bu konuda Avrupa'da İsviçre'den sonra ikinci sırada yer alır. Plato ve yüksek ovaları çevreleyen dağların batı kesimleri hariç yarımadanın beşte ikisinden fazlasını sıradağlar kuşatır.

Yarımadanın belli başlı nehirleri doğudan batıya doğru bir yol izleyerek Atlantik Okyanusu'na akar. Ebro nehri, Akdeniz'e dökülür. Denizciliğe elverişli tek nehir olan Guadalquivir ise Sevilla Şehri'nden geçer. İspanya'nın en belirgin özelliklerden biri de ülkede dört mevsimin yaşanıyor olmasıdır. Atlantik Okyanusu'na bakan kısımda kışlar serin, yazlar yumuşak geçerken yağışlar yıl boyunca devam eder, Akdeniz'e bakan kısımda ise kış daha yumuşak, yaz sıcak ve kurak olup yağış oldukça azdır. İç kısımlarda kara iklimi yaşanır, kış aylarının 0 derecenin altında geçmesine karşın yaz mevsimi çok sıcak ve kuraktır, gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farkı 20 dereceyi bulur. 1200 m.nin üstündeki dağlık kesimlerde de kara iklimi geçerlidir. Kanarya Adaları'nda tropikal bir iklim hâkimdir (<http://www.ispanyaticaret.org.tr>, Erişim: 15.05.2008).

Aşağıdaki tabloları inceleyerek İspanya’da yaşayan halkın nüfusu ve geliri ile ilgili genel bir yargıya varabiliriz.

Tablo 2.1. İspanya’nın Nüfus Yapısı

NÜFUS		
Toplam Nüfus (1.1.2006)	44.708.964	
Nüfus Yoğunluğu (1.1.2006)	88,4 kişi/km ²	
Nüfus Artış Oranı (1.1.2006 Yerel Nüfus Sayımı revizyon bilgilerine göre, 1.1.2005 Yerel Nüfus Sayımı revizyon bilgilerine göre)	% 1,4	
Kentsel Nüfus (1.1.2006 Yerel Nüfus Sayımı revizyon bilgilerine göre)	% 78,1	
Cinsiyet Dağılımına göre nüfus (1.1.2006 Yerel Nüfus Sayımı revizyon bilgilerine göre)	Erkek:	% 49,0
	Kadın:	% 51,0
Büyük Şehirlerdeki Nüfus (Bin) (1.1.2006 Yerel Nüfus Sayımı revizyon bilgilerine göre)	Madrid (Başkent)	3.128,6
	Barselona:	1.605,6
	Valencia:	805,3
	Sevilla:	704,4
	Zaragoza:	649,2
	Málaga:	560,6
	Bilbao:	354,1
	Murcia:	417,0
	Kanarya Adaları:	377.000
	Mayorka:	375,0
Yaş Dağılımı (1.1.2006 Yerel Nüfus Sayımı revizyon bilgilerine göre)	0 – 14:	% 14,3
	15 – 64:	% 69,0
	65+:	% 16,7

Kaynak: <http://www.ispanyaticaret.org.tr/pages/ispanya.htm#coografi>, Erişim: 18.06.2008

Tablo 2.2. İspanya'nın Milli Geliri

MİLLİ GELİR		
GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA		
Gayri safi yurtiçi hasılanın yapısı: (Cari fiyatlarla, milyar Euro,2004)		
	Değer	%
Özel tüketim harcamaları	562.952	57,7
Kamu tüketim harcamaları	175,148	17,9
Gayri safi sabit sermaye oluşumu	295,564	30,3
Stok değişimleri	2,798	0,3
Mal ve hizmet ihracatı	254,985	26,1
Mal ve hizmet ithalatı	-315.258	-32,3
Gayri safi yurtiçi hasıla(piyasa fiyatlarıyla)	976.189	100,0
Gayri safi Yurtiçi Hasıla'da Reel Büyüme (2000 - 2006 esas alınarak)		3,9
Kişi başı GSYİH Cari fiyatlarla (2006, Euro)		22.152

Kaynak: <http://www.ispanyaticaret.org.tr/pages/ispanya.htm#cografi>, Erişim: 18.06.2008

Nüfusun %90,7'si İspanyol ve %9,3 yabancından oluşmaktadır. Toplam yabancı nüfusun çoğunluğunu %13,6'sı ile Faslı, %11,1'i Ekvatorlu, %9,8'i Romen, %6,6'sı İngiliz, %6,4'ü Kolombiyalı %3,6'sı Arjantinli ve %3,6'sı Almandır.

Tablo 2.1.'de görüldüğü üzere Nüfusu Türkiye'ye oranla neredeyse yarı yarıya olan İspanya'da kamu harcamalarının özel harcamalara göre oranının Türkiye'ye kıyasla çok daha az olması, yine Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYİH) da Türkiye'ye oranla çok fazla olması aslında görmemiz gereken temel noktalardandır. Ayrıca diğer Avrupa Birliği ülkelerinde olduğunun aksine İspanya'da genç nüfus sorunu bulunmamakta, Türkiye'deki gibi çok fazla genç olduğu görülmektedir.

Genel Tarihi

Yüzyıllar boyunca Fenikeliler, Keltler ve Yunanlılar ve Kartacalılar İspanya'da egemenliklerini sürdürdüler. M.Ö. 202 yılında Romalılar Kartacalıları İberik

Yarımadasından attılar. Roma İmparatorluğu bu tarihten itibaren İspanya’da birliği sağladı ve zamanla Hıristiyanlığı buraya yerleştirdi.

M.S. 5. yüzyılda İspanya, Germen kabilelerinin saldırılarına hedef oldu. Sırayla Alanlar, Suevler ve Vandalların ardından Vizigotlar İspanya’ya hakim oldu. Vizigotların hakimiyeti uzun sürdü ve Hıristiyanlığı kabul eden Vizigotlar, İspanya’ya Hıristiyanlığın yerleşmesini sağladılar (<http://www.cografya.gen.tr>, Erişim:02.07.2008).

Yaklaşık üçüncü yüzyıl boyunca İspanya’da Endülüs Emevileri’nin hâkimiyeti görülmüştür. 711’de Afrika’dan gelen Müslümanlar, 8. asırdan onuncu asra kadar kuzeydeki birkaç bölge dışında İspanya’ya hakim oldular ve burada Endülüs medeniyetini kurdular. Bu dönemde Avrupa’nın halen etkisi altında olduğu bilimsel gelişmelere sahne olmuştur. Emeviler ilmin merkezi olan üniversiteler açarak, İslam medeniyetini buraya yerleştirdiler. Endülüs Emevileri Devletinde İmam-ı Kurtubi, Şatibi, İbn-i Hazm, Nurettin Batrucci gibi birçok alim yetişti ve buradaki üniversitelerde hocalık yaptılar. Papa ve Krallar dahil birçok Avrupalı bu üniversitelerde ilim tahsil etmişlerdir. Bugünkü birçok müspet ilimleri batılılar bu üniversitelerden öğrendiler (Goody, 2005: 124-128). On birinci yüzyılda bu ülkenin iç karışıklıklarından faydalanan Hıristiyanlar kuzeyden başlayarak yarımadayı tekrar ele geçirmeye başladılar. 1276 yılında Müslümanların elinde yalnızca güneydeki Grenada kalmıştı. Bu bölgede bugün hala ayakta olan Endülüs yapılarını ve saraylarını görmek mümkündür. 1469’da Aragon ve Castilla Krallıkları tek bir krallık altında birleşerek güçlü bir devlet kurdular. 1492’de Müslümanların son kalesi Grenada Krallığı yıkıldı. Aynı yıl Kristof Kolomb İspanyol hükümdarının maddi yardımıyla Amerika’ya varan ünlü gezisine çıktı. Bu yolculuk, İspanya’nın dünyanın en büyük sömürge İmparatorluklarından birini kurmasına yol açtı. Kolomb’un Amerika’yı keşfi “Kristof Kolomb Günü” olarak günümüzde de İspanya’da kutlanmaktadır. 1588 yılında İspanyol donanmasının İngiliz donanmasına yenilmesini takip eden taht ve din kavgaları sonunda İspanya zayıflayarak çökmeye başladı. 1640’ta Portekizi, 1714’te ise Avrupa’daki bazı topraklarını ve Cebelitarık’ı kaybetti. 19. yüzyılın başlarında İspanyolların Amerika’daki bütün sömürgeleri bağımsızlıklarını kazandılar (Davies, 2006: 673-678).

Birinci Dünya Savaşı’nda İspanya herhangi bir tarafta yer almadı. General Primoderivera, çıkan ayaklanmaları bastırarak ülkede diktatörlük kurdu. 1930 yılında iktidardan düştü. Bir yıl sonra yapılan seçimleri Cumhuriyetçilerin kazandı ve bunun sonucunda Kral 18. Alfanso ülkeyi terk etti. 1936’da yapılan seçimlerde solcuların başarılı olması üzerine ülkede iç savaş başladı. 1939’da iç savaşın sona ermesiyle

Franco Devlet Başkanı oldu. İkinci Dünya Harbine de katılmayan İspanya'da ordunun desteğiyle Franco savaştan sonra da yerini korudu. 1969 yılında Franco'nun ölmesiyle yerine Don Juon Carlos geçti. Özellikle İspanya'da hala üniter devlet uygulamalarının olmasında Franco'nun dikta döneminin etkisi çok önemli ölçüdedir. 1976'da Başbakan Navarro'nun istifası ile Carlos kral oldu ve Abolfo Sourez'i başbakanlığa atadı (<http://ansiklopedi.turkcebilgi.com>, Erişim; 05.12.2008).

15 Haziran 1977'de 41 yıl sonra ilk defa genel seçimler yapıldı. Sourez'in başkanı olduğu Demokratik Merkez Birliği çoğunluğu elde etti. 1981'de sağcı Albay Tejero Cortes'in meclisi basarak yaptığı darbe girişimi sonuçsuz kaldı. 1982 seçimlerini ise Sosyalist Parti büyük çoğunluğu elde ederek kazandı ve 46 yıl sonra İspanya'da yeniden bir sol iktidarın doğmasını sağladı. İşte bu yıllardan günümüze, İspanya siyasi, soysal ve de ekonomik alanda büyük değişimler yaşamış, demokratikleşme yolunda çok önemli mesafeler kat etmiştir (<http://www.cografya.gen.tr>, Erişim: 02.07.2008).

Siyasi Yapısı

İspanya'nın yönetim düzeni "parlamentar monarşi"dir. Şu anki devlet başkanı Kral I. Juan Carlos'dur. Kral ile birlikte bir de meclis bulunmaktadır. Meclis 350 milletvekili ve 259 senatörden oluşur. Her dört yılda bir seçim yapılır. Son seçimler 14 Mart 2004'de yapılmıştır. Yine 2004 yılında yapılan seçim itibarıyla başbakan José Luis Rodriguez Zapatero olmuştur ve halen görevini sürdürmektedir. İktidar partisi Sosyalist İşçi Partisidir (PSOE). Ülke; kentler, eyaletler ve otonom bölgelere ayrılmıştır. 17 tane otonom bölge mevcuttur. Bugünkü anayasayı 1978'de kabul edilen yasalar oluşturur. Her otonom bölgenin temel kurumsal normları kendi yasalarını oluşturur. Devlet bunları tanımanın yanı sıra kendi asal düzenlemesinin bir parçası olarak da korur (<http://www.ispanyaticaret.org.tr>, Erişim; 15.05.2008).

2.1.2. İspanyol Yerel Yönetim Sistemi

İspanya, parlamenter bir sisteme ve yarı federal coğrafi ademi merkezîyetçiliğe dayalı bir meşrutiyettir. 1978 Anayasası'nı hazırlayanlar, onlarca yıl boyunca diktatörlük rejimi altında yaşadıkları sonradan demokrasiye geçişin gündeme getirdiği çok sayıda tartışmalı konuyu ele almak durumunda kaldılar. Bunlar arasında tarafların birbirinden en çok ayrıldığı konu, tarihten bu yana hassasiyetini korumuş olan bölgesel ya da ulusal özerklik konusuydu. İspanyol devleti, bölgesel farklılıklarının boyutu ve derinliği açısından sıra dışı bir devlettir. İspanyol toplumu, her biri ülkenin geri

kalanından kültür ve dil olarak ayrılan farklı grupları (Basklar, Katalanlar ve Galiçyalılar) barındırır. Bölgesel aidiyet duygusu o kadar güçlüdür ki, pek çok yerde vatandaşlar kendilerini İspanya'dan daha çok kendi bölgeleriyle özdeşleştirirler. Bu nedenle de demokratik reformların en belirgin özelliği, bölgelere daha fazla yetki ve sorumluluk devredilmesi olmuştur. Bu, yalnızca geçmişte bir ölçüde özerk olmuş bölgeler (Galiçya, Bask Bölgesi ve Katalonya) için değil, İspanya'nın geri kalanı için de gerçekleştirilmiş bir uygulamadır.

2.1.2.1. Coğrafi İktidar Yapısı

İspanyol devleti 17 özerk toplumu bünyesinde barındırır. Bu toplumlar büyüklük, nüfus ve ekonomik gelişmişlik açısından farklılıklar gösterir. Ayrıca, özerk bir toplumun siyasi ağırlığı her zaman toprak miktarı ya da nüfusuyla bağlantılı değildir. Her bölge, kendi özerklik kanunlarıyla yönetilir ve genel seçim hakkının geçerli olduğu, tek meclisli bir yasama organına dayanan bir siyasi yapıya sahiptir. Bu yasama meclisi, kendi üyeleri arasından bir başkan seçer ve başkan söz konusu toplumun en üst düzey temsilcisidir. Başında başkanın yer aldığı ve meclise karşı sorumlu olan yönetim, yürütme yetkisini ve idari yetkiyi elinde bulundurur.

Özerk bölgelerle merkezi hükümet arasındaki yetki ayrımı anayasayla belirlenmiştir. Ayrıca, özerk toplumların yetkilerini tedrici olarak arttırmalarına izin verilir. Ulusal hükümetin yetki alanına giren konular arasında uluslararası ilişkiler; savunma; adalet; ceza, ticaret ve işgücü alanlarındaki yasama; dış ticaret; finans; genel haberleşme ve kamu güvenliği yer almaktadır. Özerk toplumların başlıca sorumluluk alanları ise şunlardır: Halk sağlığı, eğitim, toprak planlaması, konut, bayındırlık işleri, çevre koruma, kültür işleri, turizm, spor ve sosyal faaliyetler ile sosyal refah. Ayrıca, devlet kendi alanına giren bir konudaki yetkisinin bir bölümünü toplumlara aktarabilir.

Anayasa, özerk toplumlara mali özerklik hakkı tanımıştır. Bunlar merkezi hükümetin vergilerini paylaşır ve ayrıca kendi vergilerini tahsil ederler.

2.1.2.2. Yerel Yönetim Ortamı

Yerel yönetim kurumları demokrasinin başlangıcından bu yana önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Anayasa; doğrudan seçim sistemini getirerek, merkezi kontrolleri kaldırarak ve idari özerkliği gözeterek yerel düzeyde belirleyici nitelikteki değişimlerin yolunu açmıştır. Ne var ki, yerel düzeydeki idarenin revizyondan geçebilmesi için önce siyasi reform ve bölgesel ademi merkezleşmenin gerçekleşmesi gerekmiştir. Tam demokratik

ilk yerel seçimler 1979'da yapılmış, ancak yerel idarenin temel olarak yeniden yapılanması 1985 yılında Yerel Yönetim Temel Kanunu'nun kabulüyle olmuştur. Bu kanunda belediye ve il düzeylerindeki temel kurumlar belirlenmiş, idarenin farklı katmanlarında sorumluluğun paylaşılmasına ilişkin yol gösterici ilkeler ortaya konmuştur. Ayrıca yerel yetkililerin sunmaları gereken hizmetler listelenmiştir (Muño, 2000: 25-30).

Anayasada, ve Yerel Yönetim Kanunu'nda belediyelere kesin özgül yetkiler verilmemiştir. Hem merkezi hem de bölgesel yönetimler belediyelere ek yetkiler aktarabilirler. Ancak bu, bugüne kadar çok sınırlı sayıdaki örnekte gerçekleşmiştir. Merkezi hükümetten özerk toplumlara aktarılmış olan özerkliğin derecesi nedeniyle yerel kurumlar siyasi olarak bu toplumlara bağımlıdır. Ne var ki, bunların aynı zamanda mali açıdan büyük ölçüde merkezi hükümete bağımlılıkları söz konusudur (Muño, 2000:46-48).

Belediye düzeyinde yönetim, bir belediye meclisi tarafından yürütülür. Bu meclisin üyelerinin seçiminde genel oy hakkı ve nispi temsil söz konusudur. Meclisin üye sayısı ilgili belediyenin nüfusuna göre belirlenir. Ancak kanunda en az beş üye olması öngörülmüştür.

Üyelerin tekrar seçilmeleri konusunda bir sınırlama getirilmemiştir. Bir üyenin istifa etmesi ya da görevinden alınması durumunda siyasi partisinin seçim listesindeki bir sonraki kişi onun yerini alır. Belediye meclisi her dört yılda bir seçilir ve feshedilemez. Meclis yerel yasal düzenlemeleri yapar, bütçeyi idare eder, merkezi ve bölgesel yönetimlerden aktarılan gelire tamamlayıcı olması amacıyla vergileri artırabilir (Rebollo, 2001: 68).

Belediye meclisinin başında, meclis üyeleri arasından yerel seçimle seçilmiş olan belediye başkanı bulunur. Belediye başkanı genellikle belediye meclisindeki çoğunluk partisinin de lideridir. Meclisin başkanı olmanın yanı sıra, başkan aynı zamanda belediyenin idaresini üstlenir, belediye polis gücünün başıdır ve atamalarda geniş yetkiye sahiptir. Belediye başkanı ayrıca halkla ilişkiler açısından önemli bir rol üstlenmiştir ve genellikle oldukça prestijli bir konumdadır.

Barselona ve Madrid gibi daha büyük kentlerdeki belediye idaresi, bölgelere ayrılarak ademi merkezleştirilmiştir. Kendi iç hizmetlerinin ve küçük çaplı bazı işlevlerin sorumluluğu bölgelere verilmiştir. Barselona'da bölgelerin, yıllık bütçeyi ele alma ve yönetme, bölgenin ihtiyaçlarını değerlendirme ve bu konuda bilgilendirme yapma, ayrıca bölgeyi etkileyen belediye projelerini onaylama yetkisi vardır. Bölgeler,

bu görevlerini Çalışma Komisyonları ve Bölge Kuruluş ve Örgütleri İstişare Forumu aracılığıyla yerine getirirler. Çalışma Komisyonlarının başlıca rolü, bölge politikalarının uygulanışını günlük bazda takip etmek ve halkın katılım ve kontrolünü teşvik etmektir. Vatandaşlar, İstişare Forumu aracılığıyla özgül birtakım konuların ana hatlarını görüşebilir ve böylece kamu politikalarının şekillendirilme ve değerlendirilme aşamalarında etkili olabilirler. Belediye Katılım Şartı'nda da kamusal bilgilendirme (kent hizmetleri hakkında bilgilendirilme hakkı), vatandaşların görüşlerini almayı amaçlayan referandumlar ve özgül bazı faaliyetlerle ilgili dilekçe verme hakkı vb. bölgelere özgül bir dizi demokratik hak öngörülmüştür (Villalenga, 1995: 29–31).

Yönetimin en alt katmanını oluşturan yerel merciler, özerk toplumların kaydettiği güçlü gelişim sonucu sıkıntılar yaşamaya başlamıştır ve uzun süredir devam eden sorunlarının pek çoğu hâlâ çözümlenmeyi beklemektedir. Mali kaynak eksikliği bunlar arasında en önde gelen sorundur.

Tablo 2.3. İdare Katmanı Bazında Kamu Harcama Trendleri (%)

Yıl	Merkezi hükümet	Bölgeler	Yerel yönetim
1981	87.50	3.00	9.50
1990	65,50	21.50	13.00
2002	55.00	31.00	14.00

Kaynak: <http://ipc.sabanciuniv.edu/tr/ArastirmaAlanlari/documents/FrancescMorata.pdf>,

Erişim: 12.05.2008

1988 yılında yürürlüğe giren Yerel Finansman Kanunu ile belediyelerin gelir dağılımının esasları belirlenmiştir. Belediyelerin vergi gelirleri ağırlıklı olarak emlak vergisinden ve ticari vergilerden oluşur. Yerel yetkililer ayrıca çalışma ve hizmetler için ödenti ve katılım payları tahsil edebilirler. Yerel düzeyde gerçekleşen tahsilatlar toplam gelirlerin yaklaşık %40'ını oluşturmaktadır. Gelirlerin geri kalan bölümü ise ulusal vergilerin bir bölümünden, çeşitli işbirliği programlarından, merkezi hükümetin ya da il idarelerinin temin ettiği genel bütçelerden ya da yatırım amaçlı özel bütçelerden sağlanır. Diğer yandan yerel bütçelerin yaklaşık %20'sini oluşturan kredilerin de bu bütçelerde önemli bir yeri vardır. İspanya'da belediyelerin bir başka sorunu da tek bir kurallar ve düzenlemeler bütününe uyum sağlamalarını güçleştiren coğrafi bölünmeler ve içlerinde yüksek oranda barındırdıkları çeşitliliktir. Burada hatırlanması gereken bir nokta şudur: İspanya'da 8000'den fazla belediye bulunmaktadır ve bunların %86'sının

nüfusu 5000'den azdır. Belediyelerin %42'si ise nüfusu 100.000'in üzerinde olan 54 kente dağılmıştır. Bu çeşitlilik dolayısıyla belediyeler arasında hizmetlerin sunumu ve yerel yönetim etkinliği bakımından belirgin eşitsizlikler ortaya çıkmıştır. Aralarındaki ölçek farkına rağmen belediyeler aynı kurallarla yönetilmekte, bu kurallar da büyük kentlerin, metropollerin ya da kırsal kesimde veya turistik bölgelerde yer alan belediyelerin birbirlerinden oldukça farklı olan ihtiyaçlarına cevap verememektedir. (<http://www.administracionpublica.com/>, Erişim: 20.06.2008).

Tablo 2.4. İspanya'daki Kamu istihdamı (bin)

Yıl	1982	1991	2000
Merkezi Hükümet	1.181	900	570.5
Özerk Toplumlar	44	574	690.3
Yerel Yönetim	167	374	450.7

Kaynak: http://www.oib.gov.tr/baskanlik/yasal_cerceve.htm, 2000.

Bu genel durumdan duyulan hoşnutsuzluk bütün belediyeler için geçerli olmakla birlikte konut, sosyal hizmetler, çevre ve eğitim gibi en çok talep gören alanlarda kendi politikalarını uygulamaya koyamayan büyük ve orta ölçekli kentlerde daha da belirgindir. Bu durumun bir sonucu olarak, İspanyol Yerel Yetkililer Federasyonu tarafından merkezi ve bölgesel yönetimlerle bunların işlevlerinin ve kaynaklarının artırılması amacıyla bir "Yerel Pakt" oluşturulmasını talep eden bir hareket başlatılmıştır. Yerel Pakt ile yapılmaya çalışılan; yerel yönetim genel kanunu, yerel finansman kanunu ve seçim kanunundan yola çıkarak mevcut hukuki çerçevede reform gerçekleştirmektir. Bir başka talep de büyük kentleri ilgilendiren sorunların çözümüne yönelik yeni bir kanun çıkarılması yönündedir. Yerel yetkililer ayrıca şehir planlama, eğitim, sosyal hizmetler ve mesleki eğitim vb. önemli konularda bölgesel işlevlerin yerel yönetimlere devredilmesini de istemektedirler.

2.1.2.3. İşbirliği ve Eşgüdüm

Belediyelerin hemen üzerinde yer alan katmandaki yapı ise tam olarak tanımlanmamıştır. Bazı özerk toplumlar illerin rolünü desteklerken Katalonya örneğinde olduğu gibi kimi toplumlar da illeri içi boş birimler olarak görmekte ve bölgeler vb. başka ara kurumlara destek vermektedirler. Ortaya çıkan yapıda il düzeyi ya da bunun eşdeğeri olan düzeyler, küçük ve orta ölçekli belediyelere yardım ve işbirliği sağlayan

destekleyici unsurlar olarak ortaya çıkmıştır İşbirliği ve eşgüdümün bir örneği, belediyelerin “Barcelona Belediyecilikte Kalite Ağı” adı altında işbirliği yaparak yenilikçi bir politika uyguladıkları Barcelona ilinde görülmektedir. Bu ağ programında amaçlanan, yerel yetkililerle gönüllü işbirliği ve uzlaşmaya dayalı yenilikçi ilişkiler kurulmasını sağlamaktır. Buradaki temel düşünce, vatandaşların talepleriyle daha yakından muhatap olmaları dolayısıyla belediyelerin daha aktif bir rol oynamaları gereğidir (Muño, 2000: 30–31).

Kamu politikalarının şekillendirilmesi konusunda ise bu ağ, “yakın işbirliği içinde çalışan ve aynı hedefleri paylaşan coğrafi olarak farklı yerlere ait oyuncuların şekillendirdiği bir yönetim ve örgütlenme sistemi” olarak düşünülmüştür. Coğrafi temelli ağlar birbirine bağlı olma, süreklilik, dinamizm, esneklik, müzakere vb. ortak değerlere yönelik birer araçtır. Temel amaçları, yerel hizmet ve donanımların kalite ve etkinliğini artırmaktır. Bu da bu tür ağların değer katan ya da işbirliğinde avantaj teşkil eden yönüdür. Katılımcılar finansman, bilgi, teknik birikim ve deneyim gibi kaynakları paylaşırlar ve karar alma süreçleri müzakere ve uzlaşmaya dayalıdır (Rebollo, 2001: 9-10).

Katalonya’da bölgesel idarenin, aşağıdaki durumlarda kamu faaliyetlerinde bütünlüğü sağlayabilmek amacıyla yerel idare ve özellikle de iller vb. yerelin üzerinde yer alan birimlerin üzerinde eşgüdüm yetkisi kullanabilmesine olanak tanınmıştır. Bunlar:

- Bir faaliyet ya da kamu hizmetinin sınırları yerel idarelerin ilgi alanını aşması,
- Bölgesel çıkarlar bir faaliyetten ya da kamu hizmetinden belirgin biçimde etkilenmesi,
- Bir faaliyet yada hizmet, bölgesel yönetimin gerçekleştirdiği bir faaliyet ya da hizmetle örtüşüyor ya da bunu tamamlamasıdır.

Eşgüdüm, kanunla kurulmuş olan ortak işbirliği birimleri ya da sektörel planlar üzerinden gerçekleştirilebilir. Bölgesel eşgüdüm çalışmaları hiç bir durumda yerel özerkliğe etki edemez.

2.1.2.4. Yerel Düzeyde Politikalar Oluşturma

Mevcut kurumsal zorluklara rağmen yerel merciler 1980’lerden bu yana önemli bir dönüşüm geçirmiş durumdadırlar. Örneğin Katalan kentleri buna bir örnektir. 1979’daki ilk genel seçimden sonra yerel idarelerin örgütsel ve işlevsel reformlarla iyileştirilmesine (yeni dahili prosedürler, yönetimde modernizasyon, şehir planlama,

yerel hizmetlerin ve sosyal donanımın artırılması) ilk öncelik verildi. Yapılan ampirik çalışmaların sonuçları, yeni demokratik belediye meclisi üyelerinin temel kaygısının yerel standartları Avrupa standartlarına uydurmak olduğunu gösteriyordu (Villaluenga, 1995: 40-42).

İkinci öncelik; yerel birimlere su temini, kanalizasyon yapıları, su yönetimi ve yol asfaltlama gibi temel hizmetlerde eskiden beri var olan açıkları kapatabilecek yeni donanımlar sunmaktı. Kurumsal çerçeveden; uzlaşma, katılım ve hatta belediye meclisinin ekonomik bir itici güç olarak rolü gibi konular henüz toplumun tartışma gündeminde olmayan konulardı.

Genel kanı, belediyelerin kamu hizmetlerinden, belediye polisinden, itfaiyeden vb. sorumlu olduğu yönündeydi. Diğer bir deyişle, yalnızca belediye idaresini ilgilendiren konulardan sorumluydular. Belediyelerin ekonomi vb. diğer konularda eyleme geçme isteği kendilerini ilgilendirmeyen bir alana müdahale olarak görülüyordu. Belediye meclisinin ekonomi ve iş çevreleriyle pratikte hiç bir ilişkisi yoktu ve karşılıklı olarak güvensizlik değilse bile bir bilgi eksikliği söz konusuydu (Rebollo, 2001: 24).

Her ne kadar 1980'lerdeki temel uğraş bu şekilde yerel toplumlara içeriden kurmak olduysa da, 1990'larda hem vatandaşların yaşam kalitesinin artırılmasının, hem de sivil toplumun katılımının söz konusu olduğu stratejik kalkınma projelerine ağırlık verildi. Bu konuda üç noktanın altının çizilmesi gerekmektedir. Bunlar yakınlık, stratejik kalkınma ve yerel refah.

Yakınlık, 1990'larda siyasi bir öncelik haline gelmiş durumda. İlk olarak yerel yönetimler vatandaşları karar alma ve uygulama süreçlerine dahil etmeye çalışmaktadırlar. Ekonomik kalkınma ve yaşam koşullarının iyileşmesiyle birlikte vatandaşların talepleri de niteliksel olarak dönüşüm geçirmektedir. Temel hizmet ve donanım standartlarına erişim sağlandıktan sonra insanlar, ekonomik çıkarlar ve sosyal gruplar daha özgül ve karmaşık sorunlara ilişkin politikalarla daha ilgili hale geliyorlar. Yerel merciler, halka yakın olmaları dolayısıyla bu yeni talepleri daha iyi tespit edip bunlara daha iyi cevap verebilirler. Bunun sonucunda da, yerel strateji ve politikalar yeni sosyoekonomik koşullara cevap verebilecek şekilde yeniden şekillendirilir.

Yerel kalkınmaya yönelik stratejik planlama, siyasi seçeneklere ve sınırlı kaynaklara dayanarak orta ve uzun vadeli olayların ele alınması gereğini yansıtmaktadır. Bu yeni aşamanın temel nitelikleri ekonomik belirsizlik ve sosyal ortamın daha karmaşık hale gelmesidir. Dolayısıyla, stratejik planlamada öncelikli konuların ele alınması ve kıt kaynakların doğru şekilde hedeflenmesi gerekir. Genel planlama sürecinde amaçlanan,

bunun diğerk yerel planlama süreçleriyle uyum içinde olmasıdır. Bu, katı bir süreç değildir ve her bir yerel toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde uyarlanmalıdır.

Yerel yetkililer, planlama sürecine başlarken önce her biri yerel ekonomiyi ilgilendiren birer taraf olan insanları, kamu kuruluşlarını, işletmeleri, toplum örgütlenmelerini ve diğerk grupları tespit ederler. Bu da daha çok yerel yönetim tarafından, genellikle de belediye başkanı tarafından yapılır. Bu paydaşların her birinin strateji sürecine kattığı beceri ve kaynaklar başarının temelini oluşturur.

Barselona Stratejik Planı

En dikkat çekici örneklerden biri Barselona’da gerçekleştirilen stratejik planlamadır. Bu süreç, 1988’de Barselona’nın 1992 Olimpiyatları’na evsahipliği yapması kararı alındıktan sonra başlamıştır. Organizasyon açısından, Plan Genel Konseyi’nin amacı kurumsal katılımı teşvik etmektir. Konseye belediye başkanı başkanlık eder ve üyeler katılmak isteyen tüm kurumların temsilcilerinden oluşur. 2008 yılı itibariyle bu kurumların sayısı 200’ün üzerindedir. Genel Konsey temel olarak karar alma işlevini yerine getirir. Plan’ı onaylayan (ya da reddeden) merci Konsey’dir. Bu da bir başka temel işlevi beraberinde getirir. Bu da Konsey’in kurumsal katılımı sağlayan geleneksel kurum olarak statüsüdür. Bu katılımın yeterli olmaması halinde Plan’ın onaylanması ve uygulanmasının güçleşeceği açıktır. Bu nedenle, Konsey’in üyeleri çeşitli komisyonlarda görev yapan ve bilgi yayma işlevi de üstlenen kişilerdir.

Yürütme Komitesi’nin üyeleri ise kentin yatay çıkarlarını en iyi temsil eden ekonomik ve sosyal kurumların temsilcileridir. Bunlar, kentin paydaşlarıdır:

- Barselona Belediye Meclisi,
- Ticaret Odası,
- Ekonomik düşünce kuruluşları,
- Sendikalar,
- Barselona Zona Franca Konsorsiyumu,
- Uluslararası Ticaret Fuarı,
- Ticari birlikler,
- Barselona Büyükşehir Bölgesi bünyesindeki belediyeler,
- Barselona Liman Başkanlığı,

– Üniversiteler.

Teknik Komiteler, temel olarak Planlarda yer alması ve İzleme Komisyonları'nın dikkate alınması gereken önerilerin hazırlanmasından ve üzerinde anlaşmaya varılan önlemlerin uygulama sürecinin takibinden sorumludur.

Stratejik planlama sürecinin sonucu yaşanan bazı değişimleri söz konusudur. Gelişmeler şunlardır:

- Belediye katılımcı bir kültüre kavuştu. 1988'de durum farklıydı. Deneyimler; Teknik Komisyonların çalışmaları, tartışmalar, sempozyumlar ve Genel Konsey toplantılarının sonradan genellikle dikkate alınan girişim ve önerilerin tetikleyicisi olduğunu gösterdi. Bu açıdan bakıldığında Plan, paydaşları seferber etme konusunda başarılı olmuştur.
- Plan, sosyal ve ekonomik katılımcılara kentsel sorunlarla ilgili sorumluluk üstlenmeleri için baskı yapmıştır.
- Stratejik Plan, katılımcıların kent sorunlarından kaçmalarını engelledi. Plan, otoriterce alınan kararların işlemediği bir paylaşımlı liderlik alanında gerçekleştirildi. Demokrasilerde değerler ve alışkanlıklar normalde emir verme yoluyla değiştirilmez. Yukarıdan aşağıya dayatılan karar alma süreçleri ve “patronluk sistemi” uyum ve sosyal değişim konuları söz konusu olduğunda işe yaramaz.
- Plan, gerçeklikle ve gelecekle ilgili paylaşılan bir vizyon oluşturarak stratejik değişimlerle ilgili olarak çıkan gerilimlerin azaltılmasına yardımcı olmuştur.
- Ütopik ya da anlaşılmaz olduğu düşünülen öneriler somut hale dönüştü. Uygulamaya konmuş olan önlemlerin ötesinde yapılan diğer öneriler de yeni bir kent kültürünü teşvik etti. Bu bağlamda, şu anda çok çeşitli sektörlerde somut olarak varlığını koruyan Kalite Programı önerilerinin yarattığı etkinin altını çizmek gerekir. Ayrıca, başka alanlarda da uygulama alanı bulmuş olan Sanayi Paketi'nin sonuçları da aynı şekilde kayda değerdir.
- Plan, ekonomik ve sosyal oyuncular arasında bir ortak dil yaratmıştır. Bu da en temel noktalardan biri, Plan'dan önce önerilen eylemlerin çoğunda paydaşlara kente ilişkin hiç bir ortak mesaj verilmiyordu. Ancak Plan sayesinde tüm oyuncuların hep birlikte aynı yöne bakmalarını sağlayan bir kent projesi başarıyla gerçekleştirilmiş oldu. Bu da Plan'ın, dışarıdan bakıldığında belirgin

şekilde görülebilen *tutarlı bir kent modeli* oluşturma konusunda başarılı olduğunu göstermektedir (<http://www.tepav.org.tr>, Erişim; 15.06.2008)

Sürdürülebilir kalkınma için stratejik planlama

Yerel düzeyde gerçekleşen bir başka stratejik planlama örneği de Yerel Gündem 21'dir (YG21). YG21 İspanya'da henüz başlangıç aşamasında ve sadece bir kaç belediye sürdürülebilir kalkınmayı teşvik edici girişimlerde bulunmuş durumdadır. İspanya'nın çevre politikası diğer Avrupa ülkelerine kıyasla görece daha az gelişmiş durumdadır. Çevre politikası; hem politika araçlarının oluşturulması, hem de mali kaynak tahsisi bakımından siyasi gündeme ancak 1990'larda dahil edildi (Hernández, 2004: 1).

Bu genel çerçeve içinde YG21'e ulusal, bölgesel ve yerel yönetimler birbirinden farklı tepkiler verdiler. Çevre yönetimi, bölgeler ve yerel mercileri daha yakından ilgilendiren ademi merkezîyetçi bir politika olmasına rağmen, yalnızca bir kaç özerk toplum bu alanda yerel yönetimlere teknik ve mali destek vermiştir. Yerel düzeyde bugüne kadar çoğunluğu Barselona eyaletinde olmak üzere 200 kadar belediye YG21 ile bağlantılı önlemler almış durumdadır.

Bu yerel-üzeri idare; politika hedeflerinin tanımlanmasında, başlangıçtaki kaynakların tahsisinde ve stratejilerin şekillendirilmesinde önde gelen bir rol üstlenmiştir. Hedefler konusunda; eyalet idaresi 1995 yılından itibaren sürdürülebilir kalkınmayı gündemine öncelikli olarak almıştır. Kaynaklarla ilgili olarak ise; sürdürülebilir kalkınmanın gündemde olması dolayısıyla bu idarenin YG21 için planlı bir program gerçekleştirebilecek gerekli mali ve teknik araçları mevcuttur. Ve nihayet stratejilerle ilgili olarak da; coğrafi temelli ağlar YG21 projesinde temel bir unsur haline gelmiştir (Hernández, 2004: 2).

Politikanın tanıtılması ve uygulanması amacıyla oluşturulmuş olan başlıca iki araç vardır. Bunlar Sürdürülebilir Kalkınma için Sürdürülebilir Kentler ve İlçeler Ağı ve Eko-Denetim Programı'dır. Bugün itibarıyla toplam üye belediye sayısı 160'tır ve bu da Barselona eyaletindeki belediyelerin %90'ını temsil eden bir orandır. Bu ağın sergilediği performans o kadar etkileyici olmuştur ki, dışarıdaki belediyeler de üye olmak ya da gözlemci olabilmek için başvuruda bulunmuştur.

Yukarıda da değinildiği üzere, eyalet yönetimi YG21 süreçlerini uygulamaya koymak isteyen belediyelerde bir eko-denetim programı başlatmıştır. Eko-denetim programının uygulanması sonucunda her iki düzeydeki yönetim arasındaki ilişkiler

güçlenmiştir. YG21 genel olarak sosyal katılımı teşvik etmiştir. Eyalet, sürecin başından itibaren sosyal gruplarla danışmayı ve tartışmayı içeren katılımcı bir metodoloji oluşturmuştur. Ne var ki, bazı belediyeler vatandaşların ve grupların süreçlere dahil edilmeleri konusunda tam bir kararlılık sergilerken diğer bazı belediyeler için katılım, uyulması gereken bir başka gereklilikten ibaret olmuştur. Yine de YG21 bazı yerel birimlerde sosyal katılım fikrinin hızlandırılmasına ve vurgulanmasına katkıda bulunmuştur (Hernández, 2004: 2).

Sonuç olarak, kültürel ve siyasi olarak kendilerine özgü olmakla birlikte İspanya ve Katalonya, Avrupa bağlamından farklılık göstermemektedir. Görevlerin devredilmesi süreci yerel yönetimin devlet bağlamındaki kurumsal konumunu önemli ölçüde değiştirmemiştir. Ancak Avrupa'yla entegrasyon sonucunda ek fonlara erişim ve diğer Avrupalı ortaklarla iletişim ağı oluşturma bakımından yeni olanaklar sunmuştur. Ayrıca Avrupa ülkelerinde geçerli ortak bir trendin de altı çizilmiştir: Politika oluşturma, giderek artan şekilde farklı düzeylerin birbiriyle olan bağlantısı temeli üzerinde gerçekleşiyor. Eski hiyerarşik yapılardan çıkılarak “çok katmanlı yönetim” aracılığıyla yönetim ağlarına doğru bir gidiş vardır. Yerel yönetimler hala daha üst düzeydeki yönetimlerin belirlediği yasal düzenlemelere ve mali kaynaklara tabidirler (Muño, 2000: 58).

Katalan örneği gösteriyor ki mali ve hukuki kısıtlamalara rağmen yerel yönetimler ekonomik küreselleşme ve giderek artan Avrupalılaşıma bağlamında halkın ortaya çıkan yeni taleplerine cevap verebilmek için vatandaşları karar alma süreçlerine dahil etme, yönetim kapasitelerini artırma ve yenilikçi politikalar başlatma gereğinin bilincindedirler.

İspanya'daki yerel yönetim sisteminden bahsettikten sonra, karşılaştırma yapılabilmesi ve farkları, ortak noktaların kavranabilmesi için Türkiye'deki yerel yönetim sistemine de değinilmesi gerekmektedir. Fakat sonraki bölümde, Türkiye'deki yerel yapısını incelerken, özellikle belediyeler üzerinde durulacaktır. Çünkü en etkin şekilde yerel yönetim hizmetlerini yürüten ve İspanya yerel yönetimleriyle denklik açısından en fazla ortak özellik barındıran yerel yönetim birimi belediyelerdir

2.2. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER

Bu bölümde Türkiye’nin yerel yönetim yapısı incelenerek, yerel yönetim organları, tanımları, nitelikleri ve görevleri ortaya konacaktır. Bu şekilde İspanya’daki yerel yönetimlerle Türkiye’deki yerel yönetimleri kıyaslama olanağı doğacaktır. Sonuç olarak da iki ülkede yerel yönetim sistemlerinin benzerlikleri ve farklılıkları belirginleşecektir.

2.2.1. Tanımı Ve Nitelikleri

Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi bakımından yönetim örgütünün benimseyebileceği başlıca iki sistem vardır. Bunlardan biri merkezden yönetim sistemi, diğeri ise yerinden yönetim sistemidir. Merkezden yönetim, bütün yetkinin, merkezi ve yerel bütün hizmetlerin bir merkezde toplanması demektir. Bütün hizmetler ya merkez tarafından direk olarak ya da yerinde merkeze bağlı memurlar tarafından görülür. Yerinden yönetim ise, kamu hizmetlerinin yöre halkınca seçilen ya da oluşturulan yerel kuruluş ya da organlar eliyle yürütülmesidir (Sencer, 1986: 290).

Yerel yönetimler; belirli bir yöre halkının yöresel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ve karar organları yine hizmet verdikleri yöre halkı tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir (Gözler: 2003:288-289).

Türkiye’de yerel yönetim kurumları değerlendirilirken; sık sık bunların “köksüz”, “ithal”, “taklit”, “özenti”, “yabancı” olduğu, tarih boyunca bu nedenle bir türlü gelişemediği ya da Batı’daki gibi güçlü olmadığı ileri sürülür. Batı yerel yönetimlerine ilişkin bu abartılı yorum bir yana, bu sav oldukça güçlü görünür. Bilindiği üzere, kapitalist toplumsal örgütlenme kendisini kentsel yerleşmelerde gösterir. Türkiye’de ise kapitalizm yarı-sömürgeleşme süreciyle birlikte yaygınlaşmıştır. Kapitalist üretim ilişkilerinin bir “dış etken” olarak belirmesi,, belediye kurumunun bir ihraç ürünü olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kanıtları da tartışmaya gerek bırakmayacak kadar ortadadır: İlk belediye İstanbul’da, ama öncelikle yabancı sermayenin mekan tuttuğu Beyoğlu-Galata’da, diğerleri ise yine yabancı sermaye için önemli oldukları ölçüde liman kentlerinde kurulmuştur. Doğal olarak belediye kurumu bu ilişkilerin söz konusu olmadığı yerlerde kurulmamış, kurulduktan sonra ise devamı gelmemiştir (Güler, 1998: 65-66)

Buradaki yorumlamada belediye ile yerel yönetim sözcükleri birbirinin yerine kullanılmaktadır. Eğer yerel yönetim kurumu değerlendirilirken, değerlendirme bütün gücünü kökenden, ortaya çıkış biçiminden, ortaya çıktığı dönemin özelliklerinden

alıyorsa, bu ifade değişikliği büyük bir önem kazanır. Çünkü 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı Devleti feodal bir devlettir ve feodal üretim biçiminin egemenliği söz konusudur. Bu nedenle, tüm aydınlanmış monarşilerde görüldüğü gibi, devletin tümü için karakteristik olan boyut, yerel yönetim kurumlarının kentsel değil, kırsal içeriğe sahip olmasıdır. Yarı sömürgeleşme sürecinde, kapitalist üretim ilişkileriyle birlikte, sömürgecilerin talebi olarak gündeme gelen belediye kurumu, bu nedenle dönemin yerel yönetimleri için belirleyici unsur değildir. Tersine 1856 yılında ilk belediye kurumunun ortaya çıkmasından kısa bir süre sonra belediyeler, 1840 yılından beri var olan yerel yönetim sistemiyle bütünleştirilmişlerdir (Güler, 1998: 66).

Yerel yönetimler, Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Anayasası'nın 127. maddesinde tanımlanmışlardır. Tanımda şu şekilde geçmektedir; İl, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, genel kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir (Gültekin, 2002: 203).

Anayasanın yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeleri karşısında yerel yönetimlerle ilgili Anayasal ilkeler şöyle sıralanır:

- Yerel yönetimlerin tüzel kişilikleri vardır ve bunlar birer kamu tüzel kişisidir.
- Yerel yönetimlerin karar organları kanunla gösterilen seçmenler tarafından seçilir.
- Yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının organlık sıfatlarını kazanmalarına veya kaybetmelerine ilişkin itirazların çözümü ancak yargı yolu ile olur.
- Yerel yönetim seçimleri de, genel seçimlerin tabi olduğu esaslara göre, serbest, eşit, tek dereceli, gizli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı gözetim ve denetimi altında yapılır.
- Merkezi idarenin, yerel yönetimler üzerinde, idarenin bütünlüğü ilkesi gereği, idari vesayet denetimi yetkisi vardır.
- Yerel yönetimlere, görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanması esastır (Gültekin, 2002: 204).

2.2.2. Yerel Yönetim Türleri

Bu bölümde mahalli idare çeşitlerini mercek altına alırken daha çok belediyeler üzerinde durulmuştur. Özellikle araştırmadaki uygulamanın belediyeler seviyesinde yapılmış olması ve de belediyelerin mahalli idareler içinde en önemli role sahip olmaları bu tercihte etkili olmuştur.

2.2.2.1. İl Özel İdaresi

Yerel yönetim türlerine ilk olarak il özel idarelerinden başlanmıştır. Ülkemizde gün geçtikçe fonksiyonelliğini kaybeden bu yerel yönetim organının tanımı, niteliği ve görevleri üzerinde kısaca durarak bir fikir oluşması amaçlanmıştır.

İl Özel İdaresi'nin Tanımı ve Niteliği

İl özel idaresi; İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, Madde 3-a). İl özel idaresinin organları vali, il genel meclisi ve il encümeni olarak sayılabilir (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, Madde 13-b).

İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları

Kanunda il özel idaresinin görev ve sorumlulukları iki madde de incelenmiştir;

- Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, Madde 6-a),
- İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkilidir (5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, Madde 6-b).

2.2.2.2. Belediye İdaresi

Yerel yönetimler, yönetim yapısı içinde vatandaşa en yakın olan, en alt düzeydeki idari birimlerdir. “Mahalli idare deyimi ile genel olarak, belli edilmiş sınırları olan bölgesel birimle, hukuki bir kişilik, kurumsal bir yapı, genel ve özel statülerle konulmuş yetki, görevler ve bir derecede mali ve diğer otonomi anlatılmak istenir.” (Hill, 1974: 23) Yerel yönetimler, bütün ülkelerde kamu yönetiminin önemli ve vazgeçilmez unsurunu meydana getiren birimlerdir. Bir ülkedeki yerel yönetimlerin gücü ve etkinliği, söz konusu ülkedeki demokrasinin düzeyi ile de oldukça yakından ilişkilidir. Yerel yönetimler demokrasi açısından önemli olduğu kadar, yerel hizmetlerin yürütülmesinde verimliliği ve etkinliği sağlamada da vazgeçilmez kurumlardır. (Eryılmaz, 2000: 121) Bunun yanında yerel yönetimler, tarihi süreç içerisinde özgürlük, eşitlik, temsil, katılma gibi değerleri yaşatma kurumları olmuşlardır. (Görmez, 2000: 81). Yerel yönetimlerin bu önemi bugünde artarak devam etmektedir.

Belediye; beldenin ve belde halkının bölgesel nitelikte ortak ve medeni ihtiyaçlarını düzenlemekle görevli bir kamu tüzel kişisidir.

Belediyeler; son nüfus sayımına göre, nüfusu iki binden çok olan yerler ile, nüfus bakımından il ve ilçe merkezlerinde kurulur.

Belediyelerin Görevleri

Genel olarak belediyelerin görevleri; beldenin ve belde halkının sağlığını ve güvenliğini ve mutluluğunu sağlamaktır. Bu görevleri, bütün belediyeler için zorunlu, bazı belediyeler için ihtiyari ve bütün belediyeler için ihtiyari olmak şeklinde sınıflandırabiliriz.

Bütün belediyeler için zorunlu olan hizmetler şunlardır; Kamu yararına açık olan yerlerin temizliğine, düzenine bakmak, yenilecek, içilecek ve kullanılacak şeyleri denetlemek, salgın ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmek ve bunları önlemek gibi medeni ihtiyaçlardır.

Bazı belediye işlerini kanun, geliri çok olan belediyeler için zorunlu, az olan belediyeler için ihtiyari kılmıştır (Gültekin, 2002: 213).

Fakat özellikle 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile belediyelerin görev ve yetkileri devrim niteliğinde değişime uğramıştır. Şimdi bu yasaları da inceleyerek, konumuzun temel yerel yönetim başlığını oluşturan belediyelerin yetki ve görevlerini tekrar inceleyelim.

03.07.2005 Tarihli 5393 Sayılı Belediye Kanununun Genel Değerlendirmesi

13 Temmuz 2005 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5393 Sayılı Kanun, 7.12.2004 tarihli ve 5272 sayılı Belediye Kanununu yürürlükten kaldırdı. Özellikle eski yasayla kıyaslandığında çok önemli değişiklikleri yürürlüğe koyması, Anayasa Mahkemesi'nin kanunu şekil yönünden anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle iptal etmesi, daha sonra da onun yerine hazırlanan tasarinın Türkiye Büyük Millet Meclisi (T.B.M.M.) Genel Kurulundan geçerek yasallaşması bu kanunu odak noktası haline getirmiştir. Ayrıca ülkemizde yaşanan terör olayları ve Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerindeki birçok belediyenin, yerel yönetimlerin özerkliği gibi tartışma konularının merkezinde olduğu bir dönemde bu yasa daha da kritik bir önem kazanmaktadır. Daha da önemlisi, araştırma konumuz açısından, özellikle belediye hizmetlerinde meydana gelen değişiklikler, yine belediyelerin de birer kurum olarak ekonomik yetkilerindeki değişiklikleri mercek altına almak faydalı olacaktır.

Genel Kurul'da temel yasa olarak 4 bölüm halinde görüşülen yasa, belediyenin kuruluşunu, organlarını, yönetimini, görev yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenliyor. Bu bölümde bu esaslardan özellikle tartışmaların odak noktasında olanlar ve köklü değişikliklere yol açacağı öngörülenler incelenecektir.

Hemşehri Hukuku

Aslında yeni yasanın en önemli maddelerinden biri "Hemşehri Hukuku" maddesidir. Yerel yönetimlerde saydamlık, halkın katılımı, halkı bilgilendirme gibi amaçlarla da hazırlanmış olan bu madde, bir yandan da tüm dünyayı saran gruplaşma, cemaatleşme, kabilecilik gibi insanların kendini küçük alt gruplara ait hissetme güdüsünün de bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Özellikle halkın katılımını sağlamaya yönelik düzenlemeler bir taraftan da AB'ye giden yolda ilerleme endişesiyle hazırlanmıştır.

Yasaya göre, herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisi sayılacak. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları olacak (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde.13).

Belediyenin Görevleri

Son yıllarda özellikle yerel yönetimlerle ilgili en çok tartışılan konu bu yönetimlerin yetki yelpazesi ve "subsidiarite" ilkesidir. Yerel yönetimlerin yetki çerçevesinin genişletilmesi, merkezi devlet anlayışından yerel yönetimlerin güçlendirilmesi

anlayışına geçiş gibi önemli sorunların hangilerine ve ne derecede çözüm getirildiği bir bakıma bu maddedeki düzenlemelerle belirlenecektir.

Belediye, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar, konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapacak (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 14-a).

Belediye, okul öncesi eğitim kurumları açabilecek; devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile yapılmış binaların bakım ve onarımını yapabilecek, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilecek. Bu kısım özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'nın bazı sorumluluk alanlarının yerel yönetimlere aktarılmasıyla, eğitim alanında da yerel yönetimlerin aktif rol oynamasında etkin bir uygulamaya olarak görülebilir.

Belediyeler, yine mahalli müşterek nitelikte olmak kaydıyla, sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilecek ve işletebilecek; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilecek, bu amaçla bakım ve onarım yapabilecek. Korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilecek. Belediye, gerektiğinde öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verecek ve gerekli desteği sağlayacak. Her türlü amatör spor karşılaşmaları belediye tarafından düzenlenebilecek ve belediye meclisi kararıyla başarılı sporculara ödül verebilecek. Ayrıca belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahalli müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapacak veya yaptıracak. Yine bu maddeler belediye yönetiminin güçlendirilmesi, merkezi yetkilerin yerel yönetimlere kaydırılması gibi konularda atılmış önemli adımlardır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenecek. Belediye, gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplayabilecek (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 14-b).

Belediyelerin Yetki ve İmtiyazları

Yasaya göre yine mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla belediyeler her türlü faaliyet ve girişimde bulunabileceklerdir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 15-a).

Ülkemizde ticari veya turistik olsun birçok tüzel kişiliğin yürüttüğü faaliyetler devletin verdiği ruhsat ile yapılabilmektedir. Ama özellikle de turizm alanında bazı elverişsiz veya uygun olmayan koşullara rağmen bu ruhsatları rüşvet veya yolsuzluk yoluyla, yerel yönetimlerin izni olmadığı halde, elde edebilen tüzel kişilerin yürüttüğü birçok faaliyet vardır. Ve bu ruhsatları alırken yerel yönetimleri atlayıp, merkezi yönetim birimlerinden bu ruhsatın iznini temin etme yoluna gitmektedirler. Yeni yasayla birlikte belediye, kanunların verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkaracak, emir verecek, yasak koyacak ve uygulayabilecek (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 15-b)ve kanunlarda belirtilen cezalar ile gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili izin veya ruhsatı verebilecek yetkilere sahip olmuştur (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 15-c).

Bu yıl belirgin bir şekilde yaşadığımız ve geçmiş yıllarda da yaşaya geldiğimiz susuzluk ve kuraklı sorununu da yerel yönetimlerle ortak bir şekilde, onları da yetkilendirerek ve düzenlemeler getirerek çözümlene yolu aranmıştır. Müktesep haklar saklı kalmak üzere belediye sınırları içinde; içme, kullanma ve endüstri suyu temin edecek; kullanılmış sular ile yağmur sularının uzaklaştırılmasını sağlayacak; bunlar için gerekli tesisleri kuracak, kurduracak, işletecek ve işlettirecek.

Yine bu hizmetleri yerine getirmede kullanacağı kaynaklar ve bu kaynakları yerel yönetimlerin kendilerinin yaratıp kullanmasını sağlayacak maddeler eklenmiştir. Belediyeler özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapabilecek; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapabilecek veya yaptırabilecektir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 15-d). Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye sınırları ve mücavir alanlar içerisinde taşınır ve taşınmaz malları alabilecek, satabilecek, kiralayabilecek veya kiraya verebilecek, takas edebilecek, bunlar üzerinde sınırlı ayni hak tesis edebilecektir(5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 15-h). Belediyeler borç alabilecek ve bağış kabul edebilecektir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 15-i).

Belediye, sınırları içinde toplu taşıma yapacak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kuracak, kurduracak, işletecek veya işlettirecektir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 15-f). Bu sayede hem bu yollardan gelir sağlayacak hem de ulaşım hizmetlerini kendi yönetimi altında tutacaktır. Ayrıca bazı alanlarda da Ulaştırma Bakanlığı'nın yükünü hafifletecek ve bürokrasiyi azaltacaktır.

Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapacak ve yaptıracak. Toptancı ve perakendeci halleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha ve yat limanları kuracak, işletecek, işlettirecek; gerçek ve tüzel kişilerin belediye sınırları içinde hal açmasına izin verecek. Vergi, resim ve harçlar dışında kalan uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar verebilecek. Bunlar da belediyelerin yetki alanları ile ilgili diğer bazı düzenlemelerdir.

Turistik bölgelerdeki yerel yönetimlerin bu bölgelerdeki turistik amaçlı işletmeler üzerindeki yetkisini ve denetimini daha da arttıracak bazı maddeler de eklenerek bu işletmelerdeki usulsüz faaliyetlerle daha etkin bir biçimde mücadele edilmesi amaçlanmıştır. Birinci sınıf gayri sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerleri, belediye tarafından ruhsatlandırılacaktır. Belediye, toplu taşımaya ilişkin hizmetlere ait hakkını kiralayabileceği gibi imtiyaz oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle de kullanabilecektir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 15-p).

Yine belediyelerin görev ve yetkileri ile ilgili bazı düzenlemeler de şu şekildedir; “Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilecektir. Beldede ekonominin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması için izinsiz satış yapan seyyar satıcılar, belediye tarafından faaliyetten men edilebilecek. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evi açma yetkisine sahip olacak. Kara, deniz ve su üzerinde işletilen her türlü servis ve toplum taşıma araçları ile taksi sayıları, bilet ücret ve tarifeleri, zaman ve güzergâhları, durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerleri belediye tarafından belirlenecek, işletilecek işlettirilecek veya kiraya verilecek. Belediye, kanunların kendisine verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri de yürütebilecek. Belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde edilen gelirleri, şartlı bağışlar ile kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan malları haczedilemeyecek. Belediyenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmaz malları

ile bunların inşa ve kullanımları her türlü vergi, resim, harç ve katkı paylarından muaf tutulacaktır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, Madde 15-p)”.

5393 Sayılı Belediye Kanununun Genel Yorumu

Özellikle kanunun, yeni belediyeler, sınır problemleri, belediyelerin görevleri, yetkileri ve imtiyazları ile ilgili maddelerini, konumuz ile kesişen maddeler olması sebebiyle, inceledikten sonra genel bir sonuç niteliğinde bu kısım ile ilgili bir yorumlama getirilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu, ülkemizdeki belediye yönetimlerini hedefleyen çok farklı ve cesur bir açılım öngörmektedir. Ülkemizde yoğun bir şekilde yaşanan göç sorunu özellikle yerel yönetimlere büyük sıkıntılar yaşatmaktadır. 1580 sayılı Belediye Kanunu’na göre belediye kurulması için 2.000 nüfus şartı aranmaktaydı Fakat gerek politik mülahazalarla ve gerekse nüfus hareketliliği, göçler sebebi ile birçok belediyenin nüfusu 2.000’in altına inmiştir. Ayrıca nüfus sayımları esnasında, özellikle belediye olmanın getirdiği ayrıcalıklardan ve imtiyazlardan faydalanmaya devam etmek için, büyük kentlerden köylere otobüslerle adam taşınmış ve böylece köy nüfusunun 2.000’i aşması yapay olarak sağlanmıştır. Bu gelişmeler, yetersiz nüfus sebebi ile belediye kurumlarının kendilerinden beklenen fonksiyonları yerine getirememesine yol açmıştır. Bu ve bunun gibi birçok köklü probleme çözüm olmaya çalışılmıştır.

Yerel yönetimler reformunun getirdiği yenilikleri yorumlamadan önce reformun genel çerçevesini çizmekte yarar vardır. Ayrıca burada değinilmesi gereken başka bir nokta da TBMM’nce ilk reform kapsamında ilk kabul edilen yasaların 5215 sayılı Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu olduğudur. TBMM’nin kabul ettiği bu yasalardan 5215 sayılı Belediye Kanunu, Cumhurbaşkanlığı’nca geri gönderilmiş, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ise onaylanmıştır. TBMM, geri gönderilen 5215 yerine 5272 sayılı Belediye Kanunu’nu kabul etmiş ancak bu kanun da Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş ve bunun üzerine 5393 sayılı Belediye Kanunu TBMM tarafından kabul edilmiş ve Cumhurbaşkanının onayı sonrasında 13 Temmuz 2005 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 3 kanun metni de genel olarak aynı çerçevede olup, sadece ayrıntıda farklılıklar vardır (<http://www.yerelsiyaset.com>, Erişim: 10.08.2008).

Kanunla ilgili gerekli maddeleri incelerken bir kısmını gördüğümüz, kalan kısmına da konumuzla direkt ilgili olmadığı için sadece yorumsal olarak bu kısımda değineceğimiz bütün bu düzenlemeleri 4 grupta toplayabiliriz;

- Belediyelerin kurulması, görev ve yetkileri ile ilgili düzenlemeler.
- Belediyelerin organları ve teşkilâtı ile ilgili düzenlemeler.
- Belediye yönetimine ilişkin ilke ve esaslar ile ilgili düzenlemeler.
- Merkezî idare ile belediyeler arasındaki ilişkileri düzenleyen esaslar (<http://www.yerelsiyaset.com>, Erişim: 10.08.2008).

Bu düzenlemeler yapılırken gözetilen temel amaç, çağdaş eğilimlerden de etkilenererek, yerel müşterek hizmetlerde yerel yönetimleri genel yetkili haline getirmek ve daha etkin çalışabilmeleri için mahalli idare sayılarını azaltmaktır. Bu sayede bürokrasi azatılığы gibi kalan idareler başına düşen gelir de artacağı için etkinlik otomatik olarak artmış olacaktır.

Görev bölüşümü konusunda da yeni düzenlemeler getiren kanun, sadece merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki görev bölüşümünü değil, mahalli idarelerin de kendi aralarındaki görev bölüşümünü düzenlemektedir. Tasarıda bazı istisnalarla belediyelerin mahallî müşterek hizmetler bakımından kendi sınırları içinde genel yetkili olmaları öngörülmektedir. Genel yetkililik, kanunların yasaklamadığı veya başka bir kuruluşa vermediği bütün yerel hizmetler hakkında mahallî idarelerin görevli ve yetkili olmaları anlamına gelmektedir.

Avrupa Birliği'ne giden yolda Türkiye'nin de kabul ettiği Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının ve de Anayasanın 127 inci maddesinde belirtilen "mahalli müşterek ihtiyaçların" karşılanması konusunda mahalli yönetimlerin genel yetkili olarak değiştirilmesi öngörülmüştür. Burada da belirttiğimiz gibi asıl amaçlardan biri de Avrupa Birliği'ne üye olmada atılması gereken önemli adımlardan birini yerine getirmektir. Bu adımla birlikte mahalli idarelere idari vesayet ilkesi çerçevesinde uygulanan birçok denetlenmenin ve onlara uygulanan kontrol mekanizmalarının sonlandırılmasına karar verilmiştir. Tabi idarenin bütünlüğünü ve hukuka uygunluğunu sağlayacak mekanizmalar da göz ardı edilmemiştir.

Yıllardır ülkemizde süregelen tartışmalardan biri de belediyelerin daha saydam, katılımcı ve demokratik hale getirilememesidir. Yeni kanunla hedeflenen bir diğer nokta da budur. Hali hazırda dünya insanlığının sosyolojik bir eğilimi olarak ortaya çıkan bireyselleşme etkisinde katılımcılık ve yerelleşme akımının etkisiyle, yine Avrupa Birliği'nin ve birçok ülkenin de takipçisi olduğu bir sorundur. Daha önceki bölümlerde de incelediğimiz gibi, bu konuda 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun getirdiği uygulama

“hemşehri hukuku” dur. Maddeyle beraber mahalle yönetiminin, mahalle halkı ile belediye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde ve sorunların belediyeye aktarılmasında önemli bir rol oynamasını sağlayacak düzenlemeler getirilmektedir. 1580 sayılı Kanunda da yer alan hemşehri hak ve yükümlülüklerinin kapsamı ve niteliği genişletilerek hemşehriliğe daha aktif ve katılımcı bir özellik kazandırılmıştır. Daha somut olarak uygulamaları belirtmek gerekirse, vatandaşların belediye meclislerine ve ihtisas komisyonlarına katılabilmeleri ve görüş bildirebilmeleri, belediye meclisi kararlarının uygun yollarla halka duyurulma zorunluluğu, belediyenin desteği ile toplanacak kent konseyleri herkesin görüşünü açıklayabilmesi, konsey kararlarının belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirilmesi koşulu gibi uygulamaları örnek olarak gösterebiliriz. Zaten kanunun genel gerekçesinde de demokratik, katılımcı, özerk, etkin ve verimli yönetimin hedeflendiği belirtilmiştir.

Genel yetki ilkesi Cumhuriyet Tarihi’nde ilk defa bu kanunla söz konusu olmuştur. Yasa, kanunlarla başka bir kuruma verilmeyen ve yerel özellik arz eden ve yerel ihtiyaçlarla ilgili olan her konuda belediyeleri yetkili kurum olarak nitelemektedir. Yeni yasayla birlikte gelen anlayış şu şekildedir; Mahallî idarelerin görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda çıkarılacak tüzük, yönetmelik ve benzeri düzenlemelerde, mahallî idarelerin yetkilerini kısıtlayıcı, mahallî hizmetleri zayıflatıcı ve yerinden yönetim ilkesine aykırı düzenleme yapılamaması esası benimsenerek merkezî hükümetin kanunlar dışındaki düzenlemelerle belediyelerin görevlerine müdahalesi önlenmektedir.

Daha önce kısımlarda da bahsettiğimiz gibi 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun temel amaçlarından biri de gereksiz belediyeleri kaldırıp belediye sayısını azaltmaktır. Yasa belediye oluşturulması için gerekli nüfus sayısını 5000 olarak belirlemiştir. Tabii il ve ilçe merkezlerinde bu şart aranmaksızın belediye kurulması zorunludur. Daha önceden, 1580 Sayılı Eski Belediye Kanunu’na göre belediye kurulması için 2000 nüfus şartı aranmaktaydı. Fakat özellikle sayım dönemlerinde, nüfus hareketliliği ve göçler sebebiyle nüfusu 2000’in altına inmiş belediyelere büyük şehirlerden insan taşınması suretiyle geçici olarak nüfus şartının sağlandığı görülmüştür. Bunun gibi uygulamalar yüzünden nüfus şartına uymayan birçok belediye türemiştir.

İşte bu nedenlerden türeyen belediyelerin sayıları ile ilgili olarak aşağıdaki tabloyu inceleyelim.

Tablo 2.5. Belediyelerin Türkiye’deki Durumu

Nüfus Kriteri	Adet	Oran (%)
100.000’den fazla	122	3,8
50.001–100.000	83	2,6
20.001–50.000	182	5,6
10.001–20.000	274	8,5
5.001-10.000	559	17,3
2.001-5000	1.652	51,2
2.000’den az	353	10,9
Toplam	3.225	100

Kaynak: <http://www.kentarastirma.com/index.php?sayfa=altsayfa.php&id=172>, Erişim: 10.08.2008

Tablodan görüldüğü gibi nüfusu 2.000’den az 353 belediye bulunmaktadır ve bunların toplam belediye sayısına oranı % 10,9’dur. Nüfusu 2.001–5.000 arasında 1.652 belediye bulunmakta olup bunların toplam belediye sayısına oranı ise % 51’dir. Toplam belediye sayısının % 62,1’inin nüfusu 5.000’in altındadır. Belediye nüfuslarının düşük olması, ölçek ekonomisinin uygulanmasını önlemekte, kaynak yetersizlikleri sebebi ile hizmet üretemeyen kurumların oluşmasına yol açmaktadır. Bu aksaklığı gidermek amacıyla yeni kanun ile birlikte bir yerleşim yerinde belediye kurulabilmesi için asgari nüfus şartı 5.000 olarak belirlenmiştir.

2.2.2.3. Köy İdaresi

1924 yılından bu yana geçerli olan “Köy Kanunu” aslında dönemin şartlarına göre düzenlenmiş ve bugünün ihtiyaçlarını karşılamaz hale gelmiştir. 2005 yılında yerel yönetimlerde yapılan devrim niteliğindeki değişikliklere rağmen “Köy Kanunu” ele alınmamıştır. Ancak, değişen şartlar sonucu, köylerin yönetilmesinde aksaklıklar meydana geldiği ve Kanunun değiştirilmesinin zorunlu bir hal aldığı gayet açıktır. Özellikle köy yönetiminin başı olan muhtarlık kurumu gün geçtikçe fonksiyonunu kaybetmiştir. Daha da önemlisi 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun getirdiği değişiklikle nüfusu 5000’den az ve 2000’den fazla olan beldelerin de köy yönetim sistemine dönüştürülmesi gereği düşünüldüğünde köy kanununun daha da yetersiz kalacağını

görmek hiç de zor değildir. Fakat çalışmada kısaca köyler hakkında da bilgi vermek, mahalli idarelerin tümüne değinmek bağlamında, gerekli olacaktır.

Tanımı ve Niteliği

Nüfusu iki binden aşağı olan yersel insan topluluklarına köy denir. Belediye teşkilatı olmayan yerlerde köy idareleri kurulur. Köy idaresi kurulması için köyün en aşağı 150 nüfuslu olması gerekmektedir (Sencer, 1986: 28).

Cami, mektep, otlak, yaylak, bataklık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlaları ile birlikte bir köy teşkil ederler (Gültekin, 2002: 222).

Köy İdaresinin Görevleri

Köylünün mecburi işleri sağlığı korumak, emniyeti tesis etmek, temizlik, bayındırlık ve kültür işleridir. Köy sınır içinde su birikintilerini kurutmak, köye içecek su getirmek, köy yollarına, meydanlarına ağaçlar dikmek, köy korusunu muhafaza etmek gibi işlerdir.

İhtiyari işler köyün gelişmesine ve güzelleşmesine yarayan işlerdir; kaldırım döşemesi, hamam yapılması gibi işleri kapsar (Sencer, 1986: 308-309).

Türkiye'deki ve İspanya'daki yerel yönetim sistemlerinden bahsettikten sonra "özelleştirme" konusuna da değinmekte fayda vardır. Özellikle konumuzun temelini özelleştirilen yerel yönetim hizmetlerinin oluşturuyor olması bu tercihte etkili olmuştur. Bu sayede özelleştirmeye ilişkin genel bir bilgi elde edileceği gibi, yerel yönetimleri özelleştirme teknikleri ve piyasa başarısızlığı-devlet başarısızlığı gibi konulara da değinilicektir.

3. BÖLÜM: ÖZELLEŞTİRME

Özellikle konumuzun özelleşen yerel yönetim hizmetleriyle doğrudan bağlantılı olmasından da yola çıkarak özelleştirme konusuna ve ülkemizde özelleştirme konusuna kısaca değinmek yararlı olacaktır. Bu sayede özelleştirmenin ne olduğunu, felsefesinin neye dayandığını görerek olaylara daha hakim olunacaktır. Özelleştirme tekniklerinin de belirtildiği bu bölümde yerel yönetimlerde özelleştirme tekniklerine de kısaca yer verilmiştir. Geniş anlamda özelleştirmenin tanımı, ekonomi bilimi açısından; devletin ekonomik faaliyetlerinin azaltılması amacıyla, kamu sektörünün denetimi altındaki ekonomik kuruluşların özel sektöre devredilmesidir (Karluk, 1994: 123)

3.1. ÖZELLEŞTİRMENİN FELSEFESİ

Devlet, yaptığı faaliyetlerle ekonomiyi yönlendirir. Bu faaliyetler düzenleyici ve üretici şekillerde olmaktadır. Ancak devletler, toplum yapısına ve ekonomik konjoktüre göre farklı boyutlarda olmak üzere ekonomik hayatta yer alır. Bu çerçevede ekonomik konjoktür, devletin ekonomideki rolünün belirlenmesinde diğer unsurlara göre daha fazla etkilidir. Özelleştirme faaliyetlerinin kaynağını neoliberal akımlar oluşturmuştur. Bu akımlarla devletin, ekonomik hayata müdahale düzeyinin 1929 Büyük Dünya Bunalımı'ndan önceki düzeylere gerilemesi öngörülmüştür. Bu doğrultuda özelleştirme, belli bir felsefesi olan ve bu felsefesinin de ekonomik yapıdan kaynaklandığı ileri sürülebilen bir olgudur.

Özelleştirmenin temel felsefesi, devletin çağın gereklerine ve gerçeklerine göre asli fonksiyonları (adalet ve güvenliğin sağlanması) yolundaki harcamalar ile özel sektör tarafından yüklenilemeyecek altyapı yatırımlarına yönelmesi, ekonominin ise piyasa mekanizmaları tarafından yönlendirilmesidir. Bunun yanı sıra, devlet bütçesi üzerindeki kamu kesimi finansman yükünün azaltılması, sermaye piyasalarının geliştirilerek atıl tasarrufların ekonomiye kazandırılması da özelleştirmenin hedefleri arasında yer almaktadır (Baytan, 1999: 6).

Özelleştirme ile ekonomik yönden; kamu mülkiyetinin özel kişi ve kuruluşlara devredilerek, mevcut kaynakların daha rasyonel etkin ve verimli kullanılması suretiyle kamu işletmeciliğinin düşük olan genel performansının yükseltilmesi hedeflenir. Bir yandan da sosyal yönden sermayeyi tabana yaymak suretiyle daha geniş halk kitlelerinin hisse senedi sahipliği teşvik edilerek, gelir dağılımındaki dengesizliklerin düzeltilmesi amaçlanmaktadır (Geriş, 2007: 7).

Gerçi bu çok mantıklı görülen teorik anlatım daha sonra birçok probleme yol açmış, gelir dağılımını daha da bozmuştur.

3.2. ÖZELLEŞTİRMENİN TEORİK FAYDALARI

Özelleştirmenin teorik olarak, iki asıl iki tali faydası vardır. Politik müdahale, ekonomide etkinsizliğe neden olur. Özelleştirme, politik müdahaleden kurtarır ve bağımsızlık sağlar. KİT'lerin finansman açıklarının doğrudan veya bütçe yoluyla finansal piyasalardan karşılanması sonucunda fonlar, özel sektöre kanalize edilememektedir (Çondur, 2000: 19). Devlet tekelleri etkinsizlik yaratır. Yenilik yapamaz ve tüketici egemenliğini ortadan kaldırır. Özelleştirme geniş bir tüketici egemenliği sağlar, yetkiyi bürokrat'tan alır tüketiciye verir, böylece daha iyi kalite, düşük fiyat ortaya çıkar ve kaynak dağılımında etkinlik sağlanır (Yaşar, 1997; 44).

İktisatçılar, etkinliğe iki yönlü bakarlar; birincisi kaynak tahsisinde etkinliktir. Bu durumda fiyat marjinal maliyete eşittir. Egemenlik tüketicidedir. Kaynak tüketicinin tercihine göre tahsis edilir ve kaynak israfı olmaz. Ürün fiyatları ek maliyetleri yansıtır. Firmaların piyasaya giriş ve çıkışlarında engel yoktur.

İkinci etkinlik türü, üretimde etkinliktir. Bu etkinlik türü, veri bir üretim sürecinde, firmanın maliyetini minimize etmesi anlamına gelir. Üretimde etkinlik, otomatik olarak karı maksimize eder. Bu husus eş ürün eğrileri ve eş maliyet doğruları ile gösterilir. Eş ürün eğrisi, iki üretim faktörünün kombinasyonunu gösterir (Yaşar, 1997; 45).

3.3. ÖZELLEŞTİRMEDE UYGULANAN YÖNTEMLER

Özelleştirme uygulamaları belli bir yöntem dahilinde gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda yapılan uygulamalar kuruluşların gereksinimlerine göre ya da toplumun çıkarlarını gözeterek bir biçimde oluşmalıdır. Kimi zaman belli bir yöreye mal olmuş kuruluşların özelleştirilmesi o yörenin halkını ön planda tutacak şekilde gerçekleşirken, kimi zaman da uluslararası bir yapı kazanmış kuruluşların özelleştirilmesi dünyadaki her kesime hitap edecek şekilde ihale edilebilir. Bunun yanında özelleştirme, bir devlet işletmesinin tamamının özel sektöre geçmesi şeklinde sonuçlanabilirken, kısmi özelleştirme uygulamalarına da yer verilebilir. Burada asıl incelenmesi gereken, özelleştirmenin şekli yapısıdır. Özelleştirmenin şekline göre kullanılan özelleştirme yöntemleri:

- Doğrudan özelleştirme yöntemleri
- Dolaylı özelleştirme yöntemleri, olarak ikiye ayrılabilir (Geriş, 2007; 40).

Aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde ele alınacağı gibi, işletmede mülkiyetin devrini sağlayan özelleştirme yöntemleri doğrudan özelleştirme yöntemlerini meydana getirirken, mülkiyetin devlet elinde bulunması, sadece yönetimin veya işletme hakkının devrini sağlayan sözleşmelerle; işletmenin idaresinin özel sektöre verilmesi, yöntemleri dolaylı özelleştirme yöntemlerini meydana getirmektedir.

3.3.1. Doğrudan Özelleştirme Yöntemleri

Doğrudan özelleştirme yöntemleri genellikle hedeflenen özelleştirmenin amacına bağlı olarak; yatırımcı grubu tipiyle birlikte seçilir. İşletmenin mülkiyetinin çeşitli yollarla özel sektöre aktarılması ve devredilmesini içerir.

Hisse Senedi Satışı Yoluyla Özelleştirme

Doğrudan özelleştirme yöntemlerinde hisse senedi satışı yoluyla özelleştirme yöntemi büyük bir öneme sahiptir. Özelleştirmede uygulanan ekonomi politikasına göre, hisse senetlerinin kimlere ve ne şekilde dağıtılacağı özelleştirme programındaki öncelikli amaçlara göre belirlenir. Bu programa göre hisse senetleri yönetimdekilere, çalışanlara ya da halka satılabilir. Hisse senetlerinin ihracı yoluyla yapılan özelleştirmedeki en önemli husus, hisse senetlerinin değerinin tespiti ve bu fiyatların belirlenme yöntemleridir. Bu anlamda ihraç edilecek hisse senetleri; sabit fiyatlı olarak, yönetime devredilerek, taban fiyatı artırma yöntemiyle ya da özel satış yöntemiyle devredilebilir. Anlatılan bu yöntemler, hisse senetlerine ait fiyatların belirlenmesinde kullanılan başlıca yöntemler olarak gösterilebilir(Baytan, 1999: 35).

Birleşme Yoluyla Özelleştirme

Birleşme yoluyla özelleştirmede ise, devlet işletmeleri doğrudan doğruya yabancı veya yerli işletmelerle birleşirler. Bu tür bir yöntemin belirlenmesinde güçlü nakit akışı ve cazip mal varlığı olan işletmeler ile büyüme potansiyeli olan devlet işletmelerinin varlığı ve iş benzerliği gibi durumlar etkilidir. Yöntem, ölçek ekonomisi, global çeşitlilik ve düşey entegrasyon sağlar. Birleşme yoluyla satın alma, genellikle modern yönetim ve teknolojilerin seçiminde ve işletmeye kazandırılmasında en iyi yol olarak kabul edilir.

Kamu Özel Sektör Ortaklığı

Bu yöntem iyi düzenlendiği takdirde, gerek özel kesim gerekse kamu kesimi açısından avantajlı bir yöntem olarak karşımıza çıkar. Bu yöntemin başlıca uygulama biçimleri, yeni yatırım sürecinin kamu sektörü ile özel sektörün belli oranlarda ortak olduğu anonim şirketlerce gerçekleştirilmesi veya mevcut üretim ve hizmet birimlerinin özel sektöre açılması suretiyle karma kuruluşların oluşturulması şeklinde hayata geçer. Ancak bu yöntemin başarıya ulaşması için; oluşturulan bu karma şirketlerin yatırım, finansman, üretim gibi kuruluşların kendi iç dinamikleriyle ilgili olan konularda bağımsızlığının sağlanması gereklidir. Bu açıdan ortaya çıkan gerekliliklerin belli bir yasal düzenlemeye ihtiyacı vardır. Bu yöntemin uygun bir yasal çerçeve içinde işlerliğe kavuşturulması, uzun vadede kamu sektörü ile özel sektörün birlikte uyumlu ve başarılı bir biçimde çalışabilecekleri psikolojik, yasal ve kurumsal şartların oluşmasına yol açar (TÜSİAD, 1986; 21).

İşletmelerde Mal Varlıklarının Satışı

Bu özelleştirme yöntemi, devlet işletmelerinin etkili bir şekilde kullanılmayan ya da atıl olan mal varlıklarının daha etkili kullanabilecek kişilere satılması olarak tanımlanabilir. Mal varlıklarının satışı; kritik olmayan ve atıl olan mal varlıklarının satışıyla gelir temini ve zarar eden işletmelerin değerlendirilmesine olanak sağlar.

Mal varlıklarının satışı yönteminde, işletmeye yük olan varlıkların satışıyla, işletmenin mali yapısında iyileşme ve düzenlemeler sağlanarak, işletmenin daha etkin ve verimli olarak çalışmasına olanak hazırlanmış olur (Geriş, 2007; 42).

Opsiyonlu Özelleştirme

Bu yöntem, özelleştirilecek işletmenin başlangıçta küçük bir oranda hisse senedini alan özel kesime belli bir süre sonra yönetimin de devredilerek bu sürenin sonunda işletmenin %51 veya daha fazla hissesini de alma hakkı için opsiyon verilmesi uygulamasıdır. Yapılacak olan böyle bir uygulamayla esas olarak, işletmenin potansiyelinde bulunan ancak çeşitli nedenlerle ortaya çıkamayan büyüme ve kâr elde etme gibi unsurların açığa çıkarılması hedeflenmektedir. Burada yönetim yetersizliği ve rehabilitasyon ihtiyacı gibi nedenler, opsiyonlu özelleştirmenin gerekçesi olarak nitelendirilir (Geriş, 2007; 43).

3.3.2. Dolaylı Özelleştirme Yöntemleri

Dolaylı özelleştirme yöntemlerinde genellikle işletmenin mülkiyeti devlette kalırken, devlet işletmesinde özel bir sermaye veya gerektiğinde sermayeyle birlikte yeni bir yönetim unsuru getirilmesi olanakları sağlanır. Yapılan bu tür imtiyazlar sayesinde özelleştirilen kuruluşların istenilen kârlılık ve büyüme oranlarına ulaşması hedeflenir.

Gelir Ortaklığı Senetleri

Devlet işletmelerinin gelir ortaklığı senetleri çıkararak, kullandığı dolaylı özelleştirme yöntemlerinde işletmenin mülkiyetine ve yönetimine girmeksizin, özel yatırımcıların gelirden pay almalarına olanak sağlanır.

Yönetimin kullanılmasıyla devlet işletmelerinin aldıkları sorumluluk artacağından, verimlilik ve dolayısıyla kârlılığın artması sağlanabilir. Benzer şekilde hükümet de, bu yöntem sayesinde devlet işletmeleri üzerinde kontrolü bırakmadan gelirlerini artırabilir

3.4. YEREL YÖNETİM HİZMETLERİNİ ÖZELLEŞTİRME YÖNTEMLERİ

Özelleştirmenin genel olarak devletin ekonomi içindeki rolünü azaltıcı uygulamaları kapsadığı söylenebilir. Devletin ekonomideki rolünü azaltıcı düzenlemeler içerisinde; kamu kuruluşlarının doğrudan özel şirketlere satışı, imtiyaz sözleşmesi, özel sektöre işletme kurma hakkının satışı, bedelsiz tüketim malı ve hizmet alımları için kupon verilmesi, bağışlar, bazı mal ve hizmetlerin temini için alıcı olarak devlet ve özel firmalar arasındaki düzenlemeler gösterilebilir (Ulusoy, 2003: 1).

Yerel düzeyde gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarının, ulusal düzeyde gerçekleştirilenlere göre etkinlik ve rekabet açısından çok benzer olmadıklarını hemen belirtmek gerekir. Bu kısımda yerel yönetim hizmetlerinde kullanılabilecek başlıca yöntemler incelenmeye çalışılmıştır;

- **İhale Yöntemi:** Yerel hizmetlerin sunumunda çoğunlukla görülen bu yöntem, yerel yönetimlerin sık başvurduğu bir özelleştirme biçimidir. Bu yönetime göre yerel hizmetler, bir sözleşme çerçevesinde, özel sektör tarafından sunulur. Hizmet sunma sorumluluğu bulunan belediyeler, finansmanını ve denetimini sağlayarak hizmetin özel sektörce sunumunu gerçekleştirirler

- **İmtiyaz Yöntemi:** Yerel yönetimin, bir kamu hizmetinin finansman ve idaresini tamamen veya kısmen özel bir işletmeciye havale ettiği bir formüldür. Buna karşılık, özel girişimcinin yapmış olduğu yatırımlarının karşılığını alabileceği bir teminat tekeli vardır. Bu teminat genellikle belli bir coğrafi alanla sınırlıdır.
- **Yap-İşlet-Devret Yöntemi:** Bu model, kamunun görev alanına giren bir yatırım veya hizmeti, yatırım ve işletme döneminde yapılacak masrafları yüklenen ve karşılığında yatırım sonucu ortaya çıkacak tesisi, önceden belirlenen bir süre ve tarife üzerinden işletme hakkına sahip olan bir şirket eliyle gerçekleştirmesidir
- **Satış Yöntemi:** Özelleştirmenin başarılı olmasında, hisse senedi satışları yoluyla mülkiyetin tabana yayılması ve yerel tasarrufların özelleştirilen kamu kuruluşlarının alımına yönlendirilmesi temel hedeflerden birisidir. Özel sektöre mülkiyet devrinde satılacak birimin özellikleri ve günün ekonomik şartları ile birlikte, hedef alınan yatırımcı grubuna göre satış yöntemi değişmektedir. Özelleştirmede halka arz, yerli ve yabancı sermayeye blok satış, uluslararası piyasalarda kurumsal arz gibi satış yöntemlerinden hangisinin kullanılacağı, özelleştirilecek kuruluşun sektör içindeki konumu, sahip olduğu teknolojisi, yatırım ihtiyacı, uluslararası düzeyde rekabet ve entegrasyon imkanları, pazar payı ve rekabet durumu ile doğrudan ilgilidir.
- **Kupon Yöntemi:** Bu yöntemde devlet kamusal hizmetlerin finansmanı için gerekli olan fonu sağlar. Ancak hizmetlerin sözleşme ile belirli firmalara verilmesi yerine, hizmetlerden faydalanacak olanlara hizmetleri satın almada kullanmak üzere satın alma desteği sağlanır. Bu yöntem, belirli bir hizmet için yeterli pazarın mevcut olduğu, ancak bireylerin ihtiyaçlarını temin edebilecek yeterli mali güce sahip olmadıkları alanlarda uygulanmalıdır.
- **Yönetimlerarası İşbirliği:** Belediyeler önemli ölçüde finansman, teknik donanım ve uzman personel gerektiren hizmetlerin arzında bazen tek başlarına yeterli olamamaktadırlar. Zaten maliyeti yüksek bu teknik donanıma ve personele de bireysel olarak sahip olmalarına genellikle gerek yoktur. Bu bağlamda belediye idaresi, bu tür hizmetleri doğrudan kendisinin yürütmesinin yerine, başka bir belediye ya da kamu kuruluşu ile anlaşarak satın alabilir, yaptırabilir ya da ortaklaşa sunabilir.
- **Şirketleşme ve Ortak Girişim:** Belediyeler, bazı kamu hizmetlerini daha etkin yürütmek amacıyla, kamu hukukunun ve kamu bürokrasinin katı kurallarından

ve ağır işleyişinden kurtulmak için, bazı işletmelerini şirket haline getirerek özel hukuk hükümlerine göre işlemlerini sağlamaktadır. Günümüzde yaygın olarak kullanılan bu yöntemde belediyeler kendilerinin kurduğu ya da ortak oldukları işletmelerden sözleşme dahilinde hizmet satın almaktadır.

- **Vergi Teşvikleri Ve İdari Düzenlemeler Yöntemi:** Bir kamu hizmetini sağlamak amacıyla yerel yönetimler tarafından sosyal hizmet sağlayan özel kuruluşları teşvik etmek veya hizmete yönelik talebi azaltmak amacıyla vergi teşvikleri ve bazı idari düzenlemeler kullanılır. Yerel idareler düzeyinde bu yöntem, bazı kentsel hizmetler konusunda belediyeler tarafından bir takım idari ve kurumsal düzenlemeler getirilmesi veya vergi, resim ve harçlarda indirimler yapılması yoluyla hemşehrilerin, özel şirketlerin veya kar amacı gütmeyen özel kuruluşların bu hizmetleri sağlama konusunda teşvik edilmesini amaçlamaktadır (Acartürk, 2004: 1-10)
- **Gönüllü Organizasyonlar:** Özelleştirmenin doğal olarak ortaya çıkmış biçimi şeklinde nitelendirilen gönüllüler vakıf, dernek ve benzeri kuruluşlar olabileceği gibi; idealist bireylerden oluşan gruplar da olabilmektedir. Bütün ülkelerde hükümet ve kent yöneticileri, bireylerin ve kuruluşların bazı kamu hizmetlerine gönüllü katkısını artırmaya çalışmaktadırlar. Çünkü kamusal kaynaklar hizmetlerin yeterli düzeyde üretilmesini karşılayamamaktadır. Bu bakımdan toplumun potansiyel imkanlarını da seferber etmek ihtiyacı ortaya çıkmaktadır
- **Fiyatlandırma Yöntemi:** Bu yöntem, kamu kuruluşları tarafından üretilen mal ve hizmetlerin fiyatlarının piyasadaki şartlara uygun olarak, yani maliyetleri dikkate alarak fiyatlandırılması esasına dayanmaktadır. Yöntemin uygulanması durumunda yerel kamu hizmetlerinin doğrudan doğruya faydalananlar tarafından finanse edilmesi söz konusu olacaktır (Ulusoy, 2003: 7-8)

3.5. PİYASANIN BAŞARISIZLIĞI VE DEVLETİN BAŞARISIZLIĞI

Bu bölümde ekonominin devlet tarafından mı yoksa piyasa koşulları altında mı işlemlerinin daha etkili verimli olacağı yönünde teorik bilgiler verilecektir. Elde edilen bilgiler ışığında bir kurumsal evrimleşme olarak özelleştirmenin piyasa ile devlet arasında hangi noktada olduğu daha net bir şekilde görülebilecektir.

3.5.1. Piyasanın Başarısızlığı

Piyasa ekonomisini işlediği sistemlerdeki aksaklıkları ve nedenlerini inceleyeceğimiz bu bölümde aynı zamanda özelleştirilen hizmetlerin neden özelleştirildiği ya da neden bir kısmının özelleştirildiği gibi konularla ilgili ipuçları elde edeceğiz.

Bir ülkenin milli ekonomisi, üretici ve tüketicinin faaliyetlerinden oluşan piyasa ekonomisi ve bu faaliyetler üzerinde düzenleyici role sahip olan devletin oluşturduğu kamu ekonomisinden oluşmaktadır. Klasik iktisatçılar, piyasanın kendi iç dinamikleri ile dengeye gelebileceğini “Görünmez el/doğal düzen” ve bu nedenden dolayı devletin müdahalesinin gerekli olmadığını savunmuşlardır. Diğer bir ifadeyle, “En iyi devlet en az yöneten devlettir” (Oser ve Blanchfield, 1984: 44) düşüncesiyle devletin yalnızca asli görevleri olan, savunma, adalet ve güvenlik unsurlarını yerine getirmesini önermişlerdir.

Devletin piyasa ağırlıklı ekonomilerde, ekonomiye müdahale etmesinin asıl nedeni, serbest çalışan piyasaların bazı durumlarda yetersiz ya da istenmeyen ekonomik sonuçlar meydana getirmesidir. Fakat böylesi bir mantık kamu politikası ve devlet müdahalesi için gerekli ve yeterli olmayan bir koşuldur. Bu konuda, İngiliz ekonomist Henry Sidgwick’in sözlerini hatırlamakta yarar vardır: “bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler” (laissez-faire) politikasının istenen sonuçları vermediği her durumda devletin piyasaya müdahale etmesi zorunlu değildir. Çünkü bazı durumlarda devlet müdahalesi, piyasaların neden olduğu sorunlardan daha ciddi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Politika belirlenirken piyasa ekonomisinin oluşturduğu sorunlar ile bu sorunları düzeltmek için yapılan uygulamaların olası yetersizliklerinin karşılıklı olarak incelenmesi gerekmektedir. Piyasaların bazen çeşitli ekonomik sorunlara neden olması, devletin bu sorunları daima başarıyla çözeceği anlamına gelmemelidir (Wolf, 1988; 17).

Piyasalardaki başarı ya da başarısızlık nasıl değerlendirilmelidir? Bu konuyla ilgili iki kriter vardır. Bunlar etkinlik ve gelir dağılımında adalettir. Bu ölçütler çoğunlukla doğru ve gerektiği şekilde kullanılan, fakat tanımları zaman zaman belirsiz olan kavramlardır.

Piyasada etkinlik, elde edilen ekonomik faydanın daha az bir maliyetle elde edilememesi ya da aynı seviyede bir maliyetle daha yüksek bir ekonomik yarar yaratılmasının imkansız olması ile tanımlanmaktadır. Etkinliğin koşulu, ekonomik yararın yaratılması ile ilgili giderlerin, yararın parasal değerinden daha az olmasıdır. Politika alternatifleri arasından etkin olanının seçilmesi, aynı alanda kullanılan farklı

metodların birbiri ile yarışmasına benzemektedir. Eğer herhangi bir ekonomik faaliyet yada hizmetin piyasa tarafından gerçekleştirilmesi, bir başka düzene göre daha düşük bir maliyetle yapılıyorsa piyasanın etkinliğinden söz edilebilir. Ya da belli bir gider düzeyinde piyasada yaratılan fayda, bir başka kurumla düzenlenen faydadan daha çok ise piyasa etkin çalışıyor demektir. Aynı ekonomik faaliyet ya da hizmetin gerçekleştirilmesi serbest piyasanın dışında daha düşük bir maliyeti içeriyorsa, piyasa dışındaki düzenin piyasaya göre daha etkin çalıştığı sonucuna varılır.

Söz konusu ölçüt, dağılımda etkinlik ya da statik etkinlik ölçütüdür. Bu ölçütün tanımı genişletilip geliştirilerek başka etkinlik tanımları yapılabilir. Örneğin özellikle Joseph Schumpeter'in eserlerinde sık sık söz edilen "dinamik etkinlik" terimi, serbest piyasaların ya da diğer kurumsal düzenlerin üretim maliyetlerini düşürme , ürün kalitesini yükseltme, yeni ürünler geliştirme ve bu ürünlerin daha düşük maliyetlerde piyasalara girmelerini sağlama yeteneğini içermektedir.

Piyasaların, diğer kurumsal düzenlemelere göre istenen sonuçlara nasıl ulaşabildiği konusu, piyasaların diğerlerine göre ne kadar dinamik, etkin olduğunun bir göstergesidir.

Gelir dağılımındaki adalet diğer bir başarı ölçütüdür. Bu ölçüt geleneksel mikro ekonomi teorisinin kapsamı dışında kalsa bile, alternatif kamu politikalarının belirlenmesinde, değerlendirilmesinde ve uygulanmasında önemli bir yere sahiptir. Ekonomistler, gelir dağılımı ile ilgili belirsizlikleri incelemek yerine daha açık bir tanım olan etkinlik ölçütü üzerinde durmaktadırlar. Örneğin kısmen gelir dağılımını ilgilendiren bir konu olan vergi yükü, kamu finansı dalının önemli bir alanını oluşturmaktadır. Fakat vergi yükünü incelerken bile ekonomistler vergi politikalarının gelir dağılımı üzerindeki etkilerini incelemek yerine bu politikaların ekonomik etkinlik üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi konusu üzerine odaklanmışlardır. Ancak eğitim, enerji, konut, dış ticaret ya da savunma gibi konuları içeren kamu politikalarının sonuçları değerlendirilirken, etkinlik ölçütünden çok gelir dağılımı ile ilgili konulara önem verilmektedir. Hiçbir model toplum, kendilerini mutlu eden adaletli bir gelir dağılımı sağlanmadığı sürece piyasaların serbest olmasını istemeyecektir. Gelir dağılımında adaletin önemi kabul edilmiş olsa bile konuyla ilgili kafalarda hala bir soru işareti kalmıştır. Böylesi bir adaletin değerlendirilmesi için hangi ölçütler kullanılmalıdır? Cevaplar kullanılan eşitlik tanımına göre farklı ve çoğunlukla da belirsiz olacaktır. Yapılacak olan değerlendirme; iktisadi sonuçların veya imkanların eşitlenmesi, yatay eşitlik veya dikey eşitlik, Marx'a göre eşitlik, İncil'e göre eşitlik,

Tevrat'a göre eşitlik, en kötü durumda olan kişinin gelirinin iyi durumda olanın gelirini düşürmeden iyileştirilmesi gibi eşitlik tanımlarına göre farklılık gösterecektir. Piyasaların kaynak kullanımında ekonomik etkinliği ya da arzu edilen sosyal sonuçları sağlayamadığı konusu ekonomi literatüründe oldukça geniş olarak ele alınmıştır.

Piyasa başarısızlığının nedenleri

Piyasa ekonomisi başlıca aşağıdaki nedenlerden dolayı başarısızlığa uğramaktadır:

- Piyasa ekonomisinde tam rekabet geçerli olmadığından piyasa ekonomisi başarısızlığa uğramaktadır. Devletin rekabeti geliştirmesi ve desteklemesi, aksak rekabet piyasalarını düzenlemesi için rekabet hukuku oluşturması gereklidir.
- Piyasa ekonomisi bazı kamusal mal ve hizmetleri üretememekte, bazı mal ve hizmetleri ise yeterli ölçüde ve istenilen şekilde arz edememektedir. Örneğin, devletin tam kamusal malları (savunma hizmeti örnek olarak verilebilir) arz etmesi mümkün değildir. Yarı kamusal malları ise dışsal ekonomiler özelliği dolayısıyla piyasa ekonomisi toplumda herkese sunmakta başarısız olmaktadır. Eğitim ve sağlık yarı-kamusal mal ve hizmetlere örnek teşkil etmektedir. Özetle, piyasa ekonomisinde “kâr” esas olduğundan, kârın olmadığı alanlarda piyasa ekonomisi üretim yapmayabilir. Bu nedenle devletin ekonomiye müdahale etmesi ve kamusal mal ve hizmetleri üretmesi gerekir.
- Ölçek ekonomilerin söz konusu olduğu enerji, ulaştırma ve haberleşme sektörlerinde piyasa ekonomisi yeterli sermayeye sahip olmadığından bu hizmetleri arz etmekte başarısızlığa uğrayabilir. Yeterli sermayeye sahip olan piyasa ekonomisi üretici birimlerinin piyasada tekel olmaları muhtemeldir. Dolayısıyla bu belirtilen alanlarda devletin faaliyette bulunması ve piyasa ekonomisinin yetersizliğini telafi etmesi gerekir.
- Ekonomide kaynakların dağılımında etkinsizlik söz konusudur. Piyasa ekonomisinin bu sorunu kendi başına çözmesi beklenemez.
- Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanmasında piyasa ekonomisi çeşitli nedenlerle (sermaye birikiminin yetersizliği, risk ve belirsizlik faktörleri vb.) başarısızlığa uğrayabilir. Bu bakımdan ekonomik büyüme ve kalkınmanın devlet tarafından sağlanması gerekir.

- Piyasada gelir ve servet dağılımı adil olmayabilir. Gelir ve servet dağılımında adaletin sağlanması ancak devlet müdahalesiyle çözümlenebilir.
- Ekonomide ortaya çıkan istikrarsızlıklar (fiyat istikrarının bozulması, eksik istihdam v.b.) piyasa ekonomisinde kendiliğinden otomatik olarak çözümlenemez. Devletin enflasyon, işsizlik vb. ekonomik istikrarsızlıklarla mücadele etmesi gerekir.
- Ödemeler bilançosunda ortaya çıkan dengesizlikler de piyasa ekonomisinde otomatik olarak çözümlenemez. Bu soruna karşılık devletin çeşitli kamu politikası araçları ile ekonomiye müdahalesi gerekir(Aktan, 2000:3-4).

3.5.2. Devletin Başarısızlığı

Kamu tercihi iktisatçıların geliştirdikleri “*devletin başarısızlığı teorisi*” (governmental failure theory), aynı zamanda “*piyasa dışı başarısızlık*” (non-market failure) teorisi olarak da adlandırılmaktadır. Devletin başarısızlığı teorisi, özetle devletin ekonomiye yaptığı düzenleme ve müdahalelerin olumsuz sonuçlarını ortaya koymaktadır. Bir başka ifadeyle bu teori içerisinde devletin görev ve fonksiyonlarının aşırı büyümesi ve devleti yönetenlerin güç ve yetkilerinin sınırsız olması neticesinde devletin kendisinden beklenenleri yerine getirmede başarısızlığa uğrayacağı belirtilmektedir. Kamu tercihi iktisatçılarına göre nasıl ki piyasa ekonomisinin başarısızlığı söz konusuysa, kamu ekonomisi de çeşitli nedenlerle başarısızlığa uğrayabilir. Dolayısıyla devletin ekonomiye müdahalelerini savunurken bu başarısızlıkları gözden kaçırmamak gerekir(Tullock, 1959: 571-75).

Devletin Başarısızlığının nedenleri

Son yıllarda üzerinde önemli çalışmalar yapılan devletin başarısızlığı teorisi ile ilgili olarak özet açıklamalar ile mevcut literatürden yararlanılarak hazırlanan devletin başarısızlığına yol açan faktörler aşağıda özetlenmektedir:

- **Politikada Tam Rekabetin Geçerli Olmaması**

Piyasa ekonomisinde tam rekabet şartları olmadığı gibi politikada da tam rekabet şartları geçerli değildir. Örneğin, seçim rekabetinin olmadığı bir siyasal sistem söz konusu olabilir. Plüralist demokrasinin geçerli olmadığı otokratik rejimlerde sonuç itibariyle toplumsal tercihlere dayalı olmayan kamusal mal ve hizmetler üretilir.

Seçim rekabetinin kısmen geçerli olduğu plüralist (çoğulcu) demokrasilerde ise başlıca aşağıdaki nedenlerden ötürü devlet başarısızlığı söz konusu olabilir:

- Politik düşüncede hürriyetin olmaması ve bazı düşüncelerin politik süreçte temsil edilememesi ve/veya faaliyetlerinin yasaklanması,
- Seçmenlerin politika hakkında bilgisiz olmaları, bir başka ifadeyle tam enformasyona sahip olmamaları ve dolayısıyla oylama mekanizmasında doğru tercihte bulunmamaları, (siyasal bilgisizlik)
- Seçmenlerin bilgi edinme maliyetlerinin yüksek olması dolayısıyla politikayla ilgilenmemeleri,
- Seçmenlerin genel olarak politikaya ilgi duymamaları (siyasal ilgisizlik),
- Seçmenlerin bilinçli devlet politikalarıyla politikadan uzaklaştırılmaları (depolitizasyon),
- Seçmenlerin siyasal süreçte şeffaflık yerine, gizlilik ve örtbasın geçerli olması sonucunda ekonomide olan-bitenden haberdar edilmemeleri,
- Seçmenlerin yalan-dolan ile kandırılmaları ve/veya propaganda ile yanlış yönlendirilmeleri,
- Seçmenlerin kamusal hizmetlerle ilgili olarak karışık bilgiler sunulması ve aşırı bilgi yüklemesi (overload information) neticesinde siyasal karar ve uygulamalardan bilinçli olarak uzaklaştırılmalarıdır
(<http://www.yerelsiyaset.com>, Erişim: 15.10.2008).

- **Politik Miyopluk**

Devletin başarısızlığına neden olan faktörlerden birisi de kamu tercihi literatüründe “politik miyopluk” (political myopia) veya “uzağı görememe etkisi” (shortsightedness effect) olarak adlandırılmaktadır. Kamu ekonomisinde alınan karar ve yapılan uygulamalarda kısa vadeli düşünme alışkanlığı geçerlidir. Siyasal iktidarlara göre genellikle “en iyi politikalar seçimi kazandıracak politikalarlardır.” Bu açıdan bakıldığında, siyasal iktidarlar için uzun dönemde ekonomiye büyük katkıları olabilecek yatırım projelerinin uygulanması yerine, kısa dönemde seçmenlere direkt fayda sağlayabilecek projeler uygulanması daha rasyonel görünmektedir. Örneğin, belediye hizmetlerinde yeraltına yapılacak yatırımlar (kanalizasyon hizmetleri v.b.) yerine yerüstü yatırımlarının yapılması (park, bahçe düzenlemesi v.b.) belediye başkanının

yeniden seçilebilme şansını artırabilir. Bu "göz boyama yöntemi" ile belediye başkanı oylarını artırmaya çalışabilir (Alkış, 2000: 7).

- **Politik Dışsal Ekonomiler**

Piyasa ekonomisini başarısızlığa uğratan nedenlerden birisi literatürde politik dışsal ekonomiler (political external economies) olarak bilinmektedir. Devletin başarısızlığında da dışsal ekonomiler geçerli olabilir. Politik dışsal ekonomiler olarak adlandırılan dışsallıklara başlıca şu örnekler verilebilir:

Politikada patronaj ilişkileri politik dışsal ekonomilere bir örnektir. Siyasal iktidar (patron) kendi parti üyelerini (client) genellikle kollamak ve gözetmek eğilimindedir. "kollamacı siyaset" (clientelistic politics) adı verilen bu patronaj ilişkileri sonucunda ekonomide kaynakların siyasal iktidarlar tarafından politik yandaşlarına ve partizan gruplara dağıtılması söz konusudur (Erol, 1985: 4-5).

Devleti başarısızlığa uğratan politik dışsal ekonomilerin bir türü de "türev dışsallıklar" (derived externalities) olarak adlandırılmaktadır. Türemiş dışsal ekonomiler, önceden tahminlenemeyen dışsal etkiler olarak tanımlanabilir. Örneğin, piyasa başarısızlığını düzeltmeye yönelik devlet müdahalesi, kamu politikasının etkilemek istediği alanın dışında beklenmeyen yan etkiler meydana getirebilir. Örneğin, serbest döviz piyasası rejiminde yabancı para birimine aşırı talep olması durumunda yerli paranın giderek değer kaybetmesini engellemek için hükümet piyasaya müdahale edebilir. Hükümetin yerli para birimine yüksek faiz sağlaması sonuçta devletin faiz yükünü artırır. Bu sonuç itibarıyla türemiş bir dışsal etkidir ve partizanlara bir politik dışsal ekonomi sağlamaktadır.

Önemle belirtelim ki politik dışsal ekonomilerin en yaygın olanı rant yaratma (rent creation) ve rant dağıtma (rent allocation) olarak bilinmektedir. Kısaca, politikada çeşitli kesimlere sağlanan rantlar, politik dışsal ekonomilerin yaygın bir uygulamasıdır. Politika, esasen bir rant oluşturma ve dağıtım merkezi haline kolaylıkla dönüştürülebilir. Politikada yönetenler; kendilerine, akrabalarına, eş-dostlarına, partilerine rant yaratmaya çalışırken, çıkar ve baskı grupları da rant kollama (rent seeking) gayreti içerisindeyler. Özetle, rant yaratma, rant dağıtma ve rant kollama gayretleri devletin başarısızlığının göstergesidir (Aktan, 2000:4).

- **Politik Negatif Ölçek Ekonomileri**

Piyasa ekonomisinde olduğu gibi kamu ekonomisinde de negatif içsel ekonomiler (negatif ölçek ekonomileri) söz konusu olabilmektedir. Negatif ölçek ekonomileri önceki açıklamalarımızda belirttiğimiz üzere herhangi bir firmada aşırı büyümenin yarattığı olumsuz sonuçlardır. Kamu kurum ve kuruluşlarında da aşırı büyümenin ya da geniş ölçekte üretimde bulunmanın ortaya çıkardığı maliyetler (israf, hırsızlık, yağmacılık v.b.) söz konusudur. Özellikle enerji, ulaştırma ve haberleşme sektörlerinde politik negatif ölçek ekonomileri yaygındır. Bugün dünyanın birçok ülkesinde devletin sahip olduğu dev Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin (KİT) zarar etmelerinin nedeni açıkça politik negatif ölçek ekonomileridir (Aktan, 1993: 12).

- **Politikada Kaynakların Dağılımının “Hizmet Kayırmacılığı” ile Bozulması**

Bilindiği üzere piyasa başarısızlığının nedenlerinden birisi ekonomide kaynakların dağılımının dengesiz olmasıdır. Kaynakların bir ülkede coğrafi ve sektörel açıdan dağılımı dengeli olmayabilir. Örneğin, iklim şartları ve ulaşım imkanları dolayısıyla ekonomide üretim faktörlerinin belirli bir coğrafi alanda yoğunlaşması söz konusu olabilir. Bu durumda genellikle devletin ekonomiye müdahale etmesi ve bu dengesizliği çeşitli iktisat politikası araçları (vergi teşvik tedbirleri, kamu harcamaları v.b.) ile ortadan kaldırması gerektiği savunulur.

Önemle belirtelim ki devletten kaynak dağılımını düzeltici ve iyileştirici bir fonksiyon beklenirken bunun tam tersi de olabilir. Örneğin, siyasal iktidar, ekonomik kaynakların ve bütçe kaynaklarının dağılımında kendi seçmen bölgelerini esas alabilir. Siyasal iktidara mensup bakanlar ve milletvekilleri yeniden seçilebilme şanslarını artırabilmek için özellikle kendi seçim bölgelerine yatırım ve hizmetlerin götürülmesine çalışabilirler. Bütçe kaynaklarının siyasal iktidarın seçim alanlarına kaydırılması uygulamalarına “hizmet kayırmacılığı” adı verilir. Özetle, hizmet kayırmacılığı da devletin başarısızlığının nedenlerinden birisidir (Saybaşı, 1985: 17).

- **Kamusal Güç ve Yetki Dağılımındaki Dengesizlik**

Piyasa ekonomisini başarısızlığa uğratan, dolayısıyla devlet müdahalesini gerekli kılan nedenlerden birisi piyasada gelir ve servet dağılımının dengesiz olmasıdır. Özel kesimdeki bu “adaletsizlik” kamu kesiminde de varolabilir. Özel kesimde gelir ve servet dağılımında adaletsizlik söz konusuysen, kamu kesiminde güç ve yetki dağılımında ve kullanımında adaletsizlik vardır. Sonuç itibarıyla devlet yönetiminde de bu konuda bir başarısızlık mevcuttur (Arslan, 2004: 12-13). Kamusal güç ve yetki dağılımındaki dengesizlikler ile ilgili örnekler aşağıda verilmektedir:

1. Kamu kesimindeki merkeziyetçi yapı,
2. Bazı siyasal sistemlerde kuvvetler ayrılığı prensibinin geçerliliğinin olmaması ve yürütmenin gücü kendi elinde bulundurması,
3. Yürütme organı olan hükümette güç ve yetkinin tek kişi elinde (parti ve hükümet başkanı) bulunması; iktidarın kişiselleşmesi ve lider diktasıdır.

- **Politikada Şeffaflık (Açıklık) Olmaması**

Devletin başarısızlık nedenlerinden birisi de politikada şeffaflık olmamasıdır. Genellikle devlette gizlilik ve örtbas hakimdir. Kamu kurum ve kuruluşlarında denetim ve kontroller etkin ve fonksiyonel değildir. Sonuç olarak bu nedenlerden ötürü devletin başarısızlığa uğradığı söylenebilir.

- **Politikada Gereksiz ve Aşırı Harcamalar**

Piyasa ekonomisinde ekonomik birimler bizzat kendi paralarını harcadıklarında son derece dikkatli davranırlar. Örneğin, bir firma sahibi ya da üretici, üretimde bulunurken en az maliyetle en fazla karı elde etmeye gayret eder. Tüketici ise yine mümkün olduğu ölçüde en az para ödeyerek en kaliteli ve ucuz mal ve hizmeti satın almak ister. Kamu ekonomisinde ise siyasal aktörler (seçmen, politikacı, bürokrat, çıkar ve baskı grupları) bizzat kendilerinin paralarını değil “başkalarının paralarını” harcarlar ve/veya başkalarının paralarından bir fayda temin ederler. Dolayısıyla kamu ekonomisinde devletin parasını harcayan politikacı, bürokrat ve kamu görevlileri genellikle kendilerinin paralarını harcarken gösterdikleri titizliği göstermezler. Devletin malını kullanan veya bundan bir fayda sağlayan kimseler de yine kendi mallarını olduğu gibi devlet malını aynı titizlikle kullanmazlar (<http://www.tkgm.gov.tr>, Erişim: 20.10.2008).

Araştırmanın bir sonraki bölümünde anket uygulaması ile ilgili sonuçlar değerlendirilerek özelleşen yerel yönetim hizmetleriyle ilgili bazı sonuçlara ulaşılabacaktır. Bu bölümde verilen özelleştirme teknikleri, yerel yönetimlerde özelleştirme teknikleri gibi konular bize bu hizmetlerin hangi teknikle özelleştiği veya özelleştirilebileceği ile ilgili bilgiler vermektedir.

4. BÖLÜM: HALKIN ÖZELLEŞTİRİLEN YEREL YÖNETİM HİZMETLERİNDEN MEMNUNİYETİ VE ÖZELLEŞTİRME HAKKINDA DÜŞÜNCELERİ, AYDIN-MADRİD ANKET UYGULAMASI

Bu bölümde araştırmanın iskeletini oluşturan anket uygulamasından elde edilen veriler incelemiştir. İki ilde, Madrid’de ve Aydın’da, uygulanan anketin sonuç tabloları birleştirilerek bir arada incelenmiştir. Bu sayede her bir veriyi iki il için de aynı yerde kıyaslama imkanı sağlanmıştır. Öncelikle araştırmanın önemi, amacı, hipotezi ve yöntemi anlatılacaktır.

4.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu tez çalışmasında yapılan araştırma ile Aydın ve Madrid illerinde yerel yönetimlerin yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetlerden özelleştirilmiş olanların halkın memnuniyet düzeyi üzerine etkisi incelenmektedir. Bu sayede asıl amacı halkın tatmini ve ihtiyaçlarının karşılanması olan yerel yönetimlerin özelleştirme uygulamalarında başarılı olup olmadığı ölçülecektir. Elde edilen sonuçlar yerel yönetimler için bir tavsiye niteliği taşıyacaktır.

Benzer bir uygulama Kuşadası ve Didim bölgelerine gelen Britanyalı turistlerin tatmin düzeyini etkileyen faktörleri ölçmek amacıyla yapılmıştır. 188 adet turist üzerinde uygulanan anket ile elde edilen veriler çoklu regresyon analizi ile analiz edilmiştir. Uygulanan anket benzer bir yapı içermektedir. İlk bölümde, katılımcı turistlerin demografik özelliklerini tanımlayıcı sorular, ikinci bölümde beldenin özelliklerini ölçmeye yönelik sorular, üçüncü bölümde de turistlerin tatmin düzeyini ölçmeye yönelik sorular sorulmuştur. İkinci ve üçüncü bölümlerdeki sorular, bizim uygulamamıza benzer bir şekilde beşli Likert ölçeğine göre ve ölçeğin cevapları da çok kötüden (1) çok iyiye (5) doğru düzenlenmiştir (Altunoğlu ve Petek, 2008: 109)

4.2. ARAŞTIRMANIN, AMACI, HİPOTEZİ VE YÖNTEMİ

Araştırmanın amacı özelleşen yerel yönetim hizmetlerinden faydalananların memnuniyet düzeyini ölçmektir.

Çalışmanın literatür kısmında kurumsal iktisat işlenmiştir. Bu sayede devlet-piyasa analizi yapılabilmüş ve buna kurumsal bir bakış açısı sağlanmıştır. Özellikle Douglass

C. North'un oyun teoremi üzerinde de durularak, kurumların piyasa oyunu içinde birer oyuncu olduğu da vurgulanarak özelleştirmenin amaçlarına farklı bir bakış açısı getirilmeye çalışılmıştır. Piyasa başarısızlığı ve devletin başarısızlığı teorileri de ele alınarak özel sektör ve devlet sektörü arasındaki hizmet farklarının anlaşılabilmesi hedeflenmiştir. Bunların yanında Türkiye'nin ve İspanya'nın yerel yönetimleri de ele alınarak bunların kurumsal yapıları ve özelleştirmeye yatkınlıkları hakkında bir yargıya ulaşılmaya çalışılmıştır. En nihayetinde ulaşılmaya çalışılan sonuç özelleşen hizmetlerin, halkın memnuniyetini ne derece sağladığını ölçmek uygulamanın temel amacıdır. Bunu araştırma ile sınavacağımız hipotez aşağıdaki gibidir:

- H_0 : *Özelleştirilen yerel yönetim hizmetleri, hizmetten faydalananların memnuniyet düzeyi üzerinde bir etki yaratmamaktadır.*
- H_1 : *Özelleştirilen yerel yönetim hizmetleri, hizmetten faydalananların memnuniyet düzeyini arttırmaktadır.*

Araştırma sahaları olan Aydın ve Madrid, merkezi devlet zihniyetinin hakim olduğu iki ülkenin illeridir. Bu açıdan benzer nitelikte olması nedeniyle, İspanya ile Türkiye'yi karşılaştıran bir araştırma yapılması uygun gözükmektedir.

Bu amaçla uygulanan ankette katılan kişilere 46 adet soru sorulmuştur. Bu sorulardan ilk 7'si, katılımcıların demografik özelliklerini ortaya koymaya yönelik cinsiyet, yaş grubu, gelir grubu, eğitim seviyesi, v.b. sorulardan oluşmaktadır. Katılımcıların kişisel bilgileri, ekonomik durumları ve sosyal konumlarını ortaya koymak amacıyla bu sorulara ankette yer verilmiştir.

Araştırmanın ana kütlesi ve örnekleminin tespitinde, Madrid ilinin yerel yönetim birimi olan Comunidad de Madrid'ten alınan veriler kullanılmıştır. Bu verilere göre Madrid ili içerisindeki en yüksek gelir seviyesine sahip semtten başlayarak en düşük gelir seviyesine sahip semte kadar orantısal olarak dağılan 5 semt içerisinde yapılmıştır. Bu doğrultuda toplam 205 kişiye anket uygulanmıştır. Yine aynı teknikle Aydın Belediyesi'nden alınan verilerle, aynı yöntem izlenerek toplam 219 kişiye aynı anket uygulanmıştır.

Anket sonucunda verilen cevaplar SPSS 13.0 istatistiksel paket programında veri olarak girilmiştir. Bu veriler frekans analizleri, çapraz tablolar ve ki-kare testi ile yorumlanmıştır.

4.3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Toplam olarak 500 kişiye uygulanan anket uygulaması sonucunda geri dönüşü olan 424 anketten katılımcılarla ilgili birçok demografik özellik(cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, çalışma durumu, aylık gelir) hakkında veri toplanmıştır. Analiz kısmında öncelikle bunları inceleyeceğiz.

Fakat bu bölüme başlamadan önce iki ilde de yürütülen yerel yönetim hizmetlerinin hangi sektör tarafından yürütüldüğü hakkında bilgi vermek daha iyi bir analiz yapmamızı sağlayacaktır. Sağlık hizmetleri ve eğitim hizmetlerini ele alırsak iki ülkede de devlet sektörünün ağırlıklı olarak bu hizmetleri yürüttüğünü söyleyebiliriz. Özellikle bazı özel üniversiteler ve az sayıdaki kolejler dışında, Madrid'deki eğitim hizmetleri; ilköğretim, ortaöğretim 1. ve 2. kademesi ile üniversite eğitimi yürüten kurumların tamamı devlete, yani yerel yönetim birimi olan Comunidad Madrid tarafından yürütüldüğü bilinmektedir. Sağlıkta da durum benzerdir, çok az sayıdaki özel hastaneler ve bireysel muayenahaneler dışındaki bütün sağlık kuruluşları, temizlik hizmetleri, önleyici sağlık hizmetleri devlet eliyle yürütülmektedir.

Türkiye'de de durum farklı değildir. Aydın'da bulunan birkaç özel hastane, poliklinik, rahabilitasyon merkezi ve bireysel muayenahaneler dışındaki bütün sağlık ocakları, dispanserler, hastaneler devlet eli altında çalışmaktadır. Eğitimi de zorunlu eğitim olarak algıladığımızda, hazırlık kurslarını, özel kursları, dershaneleri bu gruba dahil etmediğimizde, birkaç kolej dışında bütün okullar devlet okullarıdır.

Toprak planlaması ile ilgili işleri ise iki ülkede de tamamen devlet tarafından yerine getirilmektedir.

Konut hizmetlerinde durum çok farklıdır. İki ülkede de bu sektör daha çok özel sektörün elindedir. Türkiye'de örneğini verebileceğimiz Toplu Konut İdaresi (TOKİ) uygulaması, lojmanlar, barınaklar, bakım evleri v.b. gibi istisnai uygulamalar dışında konut yapımı işleri çoğunlukla özel sektörün elindedir. Bu durumun aynısı Madrid için de geçerlidir. İspanya'da da bu hizmetler benzer istisnalar dışında özel sektörün elindedir.

Toprak planlaması hizmetleri ve sosyal refah hizmetleri yine iki ülkede de devlet sektörü tarafından yerine getirilmektedir. Spor ve turizm hizmetleri ise ağırlıklı olarak özel sektör tarafından yürütülmektedir. Kültür hizmetleri ve sosyal faaliyetler ise iki sektör aracılığıyla da yürütülmektedir.

4.3.1. Demografik Özellikler

Tablo 4.1. Cinsiyetiniz nedir?

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
kadın	120	54,8	54,8
erkek	99	45,2	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
kadın	115	56,1	56,1
erkek	90	43,9	100,0
Toplam	205	100,0	

Ankete Türkiye’de katılan 219 kişiden 120’si(%54,8) kadın, 99’u(%45,2) erkektir. İspanya’da ise 205 katılımcıdan 115’i(%56,1) kadın, 90’ı(%43,9) ise erkektir. Sonuçlara bakıldığında iki ülkede de katılımcıların çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 4.2. Katılımcıların yaş grubu

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
18-25	79	36,1	36,1
26-30	14	6,4	42,5
31-35	39	17,8	60,3
36-50	72	32,9	93,2
50 üzeri	15	6,8	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
18-25	22	10,7	10,7
26-30	38	18,5	29,3
31-35	72	35,1	64,4
36-50	51	24,9	89,3
50 üzeri	22	10,7	100,0
Toplam	205	100,0	

Türkiye’deki katılımcıların %36,1’i 18-25 yaş grubuna, %32,9’u 36-50 yaş grubuna dahildir. İspanya’da ise katılımcıların %35,1 ile çoğunluğu 31-35 yaş grubuna dahildir. Tablo 4.2.’de görüldüğü ve İspanya hakkında genel bilgilerin verildiği Tablo 2.1.’de de gördüğümüz gibi diğer birçok Avrupa ülkesinin aksine İspanya’da genç nüfus ve nüfus artış sıkıntısı yoktur. Bu özelliğiyle de Türkiye’ye benzer bir konumdadır. İspanya’da genç nüfus olarak değerlendirebileceğimiz 18-25 yaş grubu ile 26-30 yaş grubu

katılımcı yüzdesi toplamda %29,2'dir. En yaşlı grup olarak adlandırabileceğimiz 50 yaş üzeri grup ise sadece %10,7'lik bir dilime sahiptir. Bildiğimiz gibi Türkiye'de genç nüfus patlaması söz konusudur. Tabloda da görüldüğü gibi en büyük dilimi 18-25 yaş grubu oluşturmaktadır. En yaşlı olan 50 yaş üzeri grup ise sadece %6,8'dir.

Tablo 4.3. Katılımcıların eğitim düzeyi

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İlköğretim	28	12,8	12,8
Lise 1. kademe (6.-7.-8. sınıf)	13	5,9	18,7
Lise 2. kademe (9.-10.-11.-12. sınıf)	59	26,9	45,7
üniversite	105	47,9	93,6
lisansüstü	14	6,4	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
ortaöğretim 1. kademe	33	16,1	18,8
ortaöğretim 2. kademe	1	,5	19,3
üniversite	120	58,5	87,5
lisansüstü	22	10,7	100,0
Toplam	176	85,9	
Cevapsız	29	14,1	
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.3. incelendiğinde uygulamanın Türkiye kısmında 219 katılımcıdan %47'9 ile üniversite mezunu katılımcılar en büyük topluluğu oluşturduğu görülmektedir. 59 kişi(%26,9) ise eski sisteme göre lise diye adlandırılan 12. sınıf mezunudur. Eski sisteme atıfta bulunulmasının sebebi ise katılımcıların hepsinin 4 yıllık lise eğitimine geçişten önce mezun olmuş olmasıdır.

İspanya'da ise yine en büyük topluluk %58,5 ile üniversite mezunu olan topluluktur. İspanya'da da bizimkine benzer bir şekilde lise eğitimi ikiye bölünmüştür. Eski sisteme göre ortaokul diye adlandırılan dönem İspanya'da ortaöğretim 1. kademe diye geçerken lise ise ortaöğretim 2. kademe olarak geçmektedir. Maalesef üst düzey eğitim alan grup olarak nitelendirebileceğimiz üniversite ve lisansüstü eğitim mezunu İspanya'da toplam %69,2'lik bir grupken Türkiye'de bu rakam sadece %54,3 olarak kalmıştır. Yine İspanya'daki katılımcıların en az ortaöğretim 1. kademe mezunu olması da önemli bir diğer noktadır. Türkiye'de ise katılımcıların %12,8'i ilkokul mezunudur.

Tablo 4.4. Katılımcıların çalışma durumu

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
evet	147	67,1	67,1
hayır	72	32,9	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
evet	186	90,7	90,7
hayır	19	9,3	100,0
Toplam	205	100,0	

Ankete Türkiye’de katılan 219 kişiden 147’si(%67,1) gibi büyük bir çoğunluk çalışmaktadır. Çalışmayanlar ise 72(%32,9) kişidir. İspanya’da çalışan grup yine çoğunluk olmasının yanında Türkiye ile kıyaslandığında toplam katılımcılar içinde çalışanların yüzdesi çok daha fazladır. İspanya’da katılan toplam 205 kişiden 186’sı(%90,7) çalışmaktadır.

Tablo 4.5. Çalışan katılımcıların çalışmakta oldukları sektör

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
özel sektör	66	30,1	44,7
kamu sektörü	81	36,9	100,0
Toplam	147	67	
Cevapsız	72	33	
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
özel sektör	145	70,8	78,4
kamu sektörü	41	20,0	100,0
Toplam	186	90,8	
Cevapsız	19	9,2	
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.5.’de katılımcılardan çalışan gruptaki katılımcıların hangi sektörde çalıştığına dair veriler bulunmaktadır. Türkiye’deki çalışan 147 katılımcıdan 66’sı(%30,1) özel sektörde çalışırken, 81 tanesi(%36,9) de kamu sektöründe görev almaktadır. Görüldüğü üzere çalışan kesimin çoğunluğu devlet sektöründe yer almaktadır. Bunun nedeni olarak da özel sektördeki sosyal güvence eksikliği ve iş güvencesi eksikliği gösterilebilir. Tabi vatandaşımızda süre gelen “sırtını devlete yaslama” anlayışının hakimiyeti de önemli bir faktördür. İspanya’da ise durum biraz

farklıdır. Çalışan toplam 186 kişiden 145'i(%70,8) özel sektörde, sadece 41'i(%20) kamu sektöründe çalışmaktadır. Görüldüğü üzere İspanya'da özel sektörde çalışan katılımcıların bir hakimiyet durumu söz konusudur. Burada özel sektörde çalışanların sosyal haklarının ve güvencelerinin iyi korunuyor olması, bu hakları koruyan sözleşmelerin yapılabilmesi, ayrıca özel sektördeki yüksek gelirin çekiciliği bu tabloyu ortaya çıkarmıştır. Yine dikkat edilirse katılımcılar arasındaki işsizler Türkiye'de %33'lük bir grupken, İspanya'da bu rakam %9,2'de kalmıştır. Sonuç olarak bu ankette dahi Türkiye'deki işsizlik sorunun ufak bir yansıması görülmektedir.

Tablo 4.6. Katılımcıların aylık geliri

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-450 YTL	53	24,2	26,0
451-1000 YTL	37	16,9	44,1
1001-2500 YTL	103	47,0	94,6
2501-5000 YTL	11	5,0	100,0
Toplam	204	93,2	
Cevapsız	15	6,8	
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
631-1000 EURO	63	30,7	33,2
1001-2500 EURO	101	49,3	86,3
2501-5000 EURO	26	12,7	100,0
Toplam	190	92,7	
Cevapsız	15	7,3	
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.6'da görüldüğü üzere Türkiye'deki katılımcıların %47(103) gibi büyük çoğunluğu aylık 1001-2500 YTL arası bir gelir elde etmektedirler. İkinci en büyük gelir grubu ise yaklaşık olarak asgari ücret olan 450 YTL'nin altında kazanan gelir grubudur. İspanya'da ise en büyük grup ise %49,3(101) ile 1001-2500 Euro arası kazanan gruptur. İkinci olarak da %30,7(63) ile 631-1000 EURO arası kazanan gruptur. İspanya'da asgari ücret 630 EURO olduğu için tablodaki grupların hepsi asgari ücretin üzerinde bir ücretle ücretlendirilmektedir. Fakat yüksek gelir düzeyi olarak kıyaslayabileceğimiz 2501-5000 EURO grubu %12,7 iken, yaklaşık olarak eşdeğeri Türkiye'de 2501-5000

YTL olan gelir grubu sadece %5'tir(11). Buna rağmen iki ülkede de orta gelir grubu olarak adlandırabileceğimiz 1001-2500 YTL ile 1001-2500 EURO arası gelire sahip gruplar en büyük çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo 4.7. Katılımcıların bölgede yaşama süresi

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-5 yıl	19	8,7	8,7
6-10 yıl	41	18,7	27,4
11-15 yıl	57	26,0	53,4
16-20 yıl	47	21,5	74,9
21 ve üzeri	55	25,1	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-5 yıl	7	3,4	3,4
6-10 yıl	18	8,8	12,2
11-15 yıl	41	20,0	32,2
16-20 yıl	28	13,7	45,9
21-25 yıl	111	54,1	100,0
Toplam	205	100,0	

Ankette katılımcılara yaşadıkları bölgede yaşama süreleri sorusunun sorulma nedeni katılımcıların o bölgenin yerel yönetim hizmetlerinden ne kadar süre ile yararlandığını anlamak ve bu hizmetler hakkında fikir yürütebilecek kadar süre yaşayıp yaşamadığını anlayabilmektir. Sonuç olarak katılımcıların çoğunun 11 yıldan fazla bölgede yaşadığı görülmektedir. Bu süre yerel yönetimler hakkında fikir beyan etmeye yetecek kadar bir süredir.

4.3.2. Özelleştirme ile İlgili Veriler

Bu başlıkta özelleştirme ile ilgili soruların analizi yapılacaktır. Bu konuya ilgili birçok soru sorulmuştur ve analizleri araştırmanın yorumlanmasında oldukça önemlidir.

Katılımcıların özelleştirmeye karşı olup olmadıklarını sorduğumuz bu sorunun cevaplarından elde edilen verilere göre ülkemizde ankete katılan 219 kişiden 100 kişilik(%42,5) çoğunluk özelleştirmeye karşı değildir. 93(%45,7) kişilik diğer grup ise özelleştirmeye karşıdır. 26 kişi de kararsız kalmıştır. İspanya'da ise durum çok farklıdır. 205 kişilik katılımcı grubundan 154 kişilik(%75,1) büyük bir çoğunluk özelleştirmeye karşıdır. Kalan 51 kişi(%24,9) da karşı değildir. Bu verileri Tablo 4.8.'de incelemek mümkündür. Özelleştirmenin Türkiye'ye kıyasla daha yaygın olduğu İspanya'da,

özelleştirmeye karşı olanların yoğunlukta olmasının nedenlerinden bir tanesi de İspanya'nın dikta rejimi ile yönetildiği Francisco Franco döneminin etkileridir. Bu dönemin bir yansıması olarak ve de İspanya'daki etnik çokluluğa karşı Madrid'de yaşayan kastilyanların gösterdiği tepkinin de etkisiyle ortaya çıkan ve hala etkileri görülmekte olan merkezi devlet zihniyetinin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.8. Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
karşyım	93	42,5	42,5
karşı değilim	100	45,7	88,1
kararsızım	26	11,9	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
karşyım	154	75,1	75,1
karşı değilim	51	24,9	100,0
Toplam	205	100,0	

Aslında benzer bir sonuç ülkemiz için de beklenebilirken, özelleştirme yanlısı katılımcıların çoğunlukta olması ilginçtir. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalan merkezi devlet anlayışı, yetkinin tek elde toplanması anlayışı, devletin her şeyin üstünde görülmesi gibi düşünceler de bunu gerektirmektedir. Fakat buna rağmen son dönemdeki gelişmelerin etkisi, izlenen özelleştirme politikaları ve sonuçlarının bu düşünceleri değiştirdiğini ve halkı nasıl etkilediğinin minyatür bir örneğini anket sonuçlarında da görmekteyiz.

Tablo 4.9. Sosyal önemi olan hizmetler de özelleştirilmeli mi?

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
devlet eli altında kalmalı	146	66,7	66,7
bu hizmetler de özelleştirilebilir	41	18,7	85,4
kararsızım	32	14,6	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
devlet eli altında kalmalı	117	57,1	57,1
bu hizmetler de özelleştirilebilir	55	26,8	83,9
kararsızım	33	16,1	100,0
Toplam	205	100,0	

Eğitim, sağlık, sosyal refah v.b. toplumun genelini ilgilendiren, toplumdaki sosyal dengeler açısından daha kritik bir role sahip olan bu hizmetlerin özelleştirilmesine karşı olup olmadıkları tablo 4.9.'da incelenmiştir. Sonuçlarda da görüldüğü üzere iki ülkede de katılımcılar bu hizmetlerin özelleştirilmesine karşı olduklarına dair görüş bildirmektedirler. Bu sonuç iki ülke vatandaşlarının benzer bir görüşe sahip olduğu ve konuyu aynı şekilde değerlendirdiklerine ilişkin bir göstergedir. Türkiye'de bu hizmetlerin devlet eli altında kalmasını isteyenler %66,7 iken, bu oran İspanya'da %57,1'dir.

Tablo 4.10. Özelleştirmenin devlete getirisi nedir?

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
özelleştirme devlete gelir getirmiyor	80	36,5	36,5
özelleştirme devlete zarar veriyor	96	43,8	80,4
özelleştirme devlete çok gelir getiriyor	39	17,8	98,2
özelleştirme beni ilgilendirmiyor	4	1,8	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
özelleştirme devlete gelir getirmiyor	85	41,5	41,5
özelleştirme devlete zarar veriyor	77	37,6	79,0
özelleştirme devlete çok gelir getiriyor	43	21,0	100,0
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.10'daki verilere göre Türkiye'deki katılımcıların %36,5'i özelleştirmenin devlete gelir sağlamadığını düşünmektedir. %43,8 ise özelleştirmenin gelir getirmediği gibi devlete zarar verdiğini düşünmektedir. İspanya'da da durum farklı değildir. Katılımcıların %41,5'i özelleştirmenin gelir sağlamadığını, %37,6'sı ise devleti zarara uğrattığını savunmaktadır. Sonuç olarak iki ülkede de katılımcıların çoğunluğu, hali hazırdaki özelleştirme uygulamalarının devlete bir gelir sağlamadığını hatta zarara uğrattığını düşünmektedir.

Tablo 4.11. Özelleştirmenin nedenleri nelerdir?

Nedenler	kesinlikle katılıyorum	katılıyorum	bir fikrim yok	katılmıyorum	kesinlikle katılmıyorum	Toplam
Türkiye	Frekans (yüzde)	Frekans (yüzde)	Frekans (yüzde)	Frekans (yüzde)	Frekans (yüzde)	Frekans (yüzde)
Kamu kesiminin büyümesi ve gereksiz kaynak kullanımı	30 (%13,7)	92 (%42)	69 (%31,5)	28 (%12,8)	0	219 (%100)
Devletin gelirinin ve ekonomik faydanın artırılması	22 (%10)	57 (%26)	48 (%21,9)	78 (%35,6)	14 (%6,4)	219 (%100)
Ekonomik ve siyasal gücün aynı elde toplanmaması	20 (%9,1)	60 (%27,4)	68 (%31,1)	53 (%24,2)	18 (%8,2)	219 (%100)
Kamunun hakim olduğu ekonomik modelde rekabetin gerçekleşmemesi	25 (%11,4)	102 (%46,6)	71 (%32,4)	16 (%7,3)	5 (%2,3)	219 (%100)
Piyasa ekonomisi tezinin devletçilik anlayışına baskın olması	32 (%14,6)	71 (%32,4)	105 (%47,9)	11 (%5)	0	219 (%100)
Merkezi planlı ekonomilerde görülen tıkanma ve çöküntü	17 (%7,8)	105 (%47,9)	83 (%37,9)	7 (%3,2)	7 (%3,2)	219 (%100)
Hizmetlerde ve üretimde verimliliğin artırılması	28 (%12,8)	74 (%33,8)	43 (%19,6)	53 (%24,2)	21 (%9,6)	219 (%100)
İspanya						
Kamu kesiminin büyümesi ve gereksiz kaynak kullanımı	98 (47,8%)	107 (%52,2)	0	0	0	205 (%100)
Devletin gelirinin ve ekonomik faydanın artırılması	66 (%32,2)	139 (%67,8)	0	0	0	205 (%100)
Ekonomik ve siyasal gücün aynı elde toplanmaması	129 (%62,9)	76 (%37,1)	0	0	0	205 (%100)
Kamunun hakim olduğu ekonomik modelde rekabetin gerçekleşmemesi	24 (%11,7)	26 (%12,7)	129 (%62,9)	26 (%12,7)	0	205 (%100)
Piyasa ekonomisi tezinin devletçilik anlayışına baskın olması	15 (%7,3)	11 (%5,4)	40 (%19,5)	111 (%54,1)	28 (%13,7)	205 (%100)
Merkezi planlı ekonomilerde görülen tıkanma ve çöküntü	0	18 (%8,8)	41 (%20)	124 (%60,5)	22 (%10,7)	205 (%100)
Hizmetlerde ve üretimde verimliliğin artırılması	86 (%42)	90 (%43,9)	18 (%8,8)	11 (%5,4)	0	205 (%100)

Tablo 4.11.'de katılımcılara sorulan özelleştirme nedenlerine ilişkin sorunun cevaplarına verilen cevaplardan ortaya çıkan veriler görülmektedir. Cevap seçenekleri olarak özelleştirmenin en temel nedenleri seçilmiştir. Elde edilen sonuçları iki ülke için ayrı ayrı inceleyelim.

Türkiye'de elde edilen veriler sonucundan özelleştirmenin nedenlerinden birinin “kamu kesiminin büyümesi ve gereksiz kaynak kullanımı” olduğuna kesinlikle katılan 30 kişi(%13,7), sadece katılan 92 kişi(%42) bulunmaktadır. 69 kişi(%31,5) de bir fikir beyan etmemiştir. Görüldüğü üzere katılımcıların fikir beyan etmeyenlerin dışındaki büyük bir çoğunluğu özelleştirmenin nedenlerinden biri olarak bu seçeneği öngörmüştür. İspanya'da da benzer bir sonuç elde edilmiştir. Fakat bu sefer katılımcıların tamamı bu seçeneği özelleştirmenin nedenlerinden biri olarak görmektedir. Katılımcıların 98'i(%47,8) tamamen katılmakta, 107'si(%52,2) ise katıldığını söylemektedir.

Sorunun ikinci seçeneği olarak “devletin gelirinin ve ekonomik faydanın artırılması” katılımcılara sorulmuştur. Türkiye'de 78(%35,6) katılımcı katılmadığını, 14(%6,4) katılımcı da kesinlikle katılmadığını bildirmiştir. 48(%21,9) katılımcı da fikirsiz kalmıştır. Sonuç olarak fikir beyan etmeyenler dışında katılımcıların çoğunluğu bu şıkkı özelleştirmenin nedenlerinden bir olarak görmemektedir. İspanya'da ise katılımcıların 66'sı(%32,2) tanesi tamamen katıldığını, 139(%67,8) tanesi de katıldığını söylemiştir. Sonuç olarak katılımcıların tamamı bu seçeneği özelleştirmenin bir sebebi olarak görmektedirler.

Üçüncü seçenekte “ekonomik ve siyasal gücün aynı elde toplanmaması” özelleştirmenin bir sebebi olarak katılımcılara sorulmuştur. Elde edilen verilere göre Türkiye'de 20 kişi(%9,1) tamamen katıldığını, 60 kişi(%27,4) de katıldığını beyan etmiştir. 68 kişi de fikirsiz olduğunu belirtmiştir. Görüldüğü üzere fikirsiz kalanların dışındaki katılımcıların büyük bir çoğunluğu bu seçeneği özelleştirmenin bir sebebi olarak işaretlemiştir. İspanya'da da benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır. Fakat farklı olarak Madrid'deki katılımcıların hepsi bu seçeneği bir özelleştirme sebebi olarak işaretlemiştir. 205 katılımcıdan 129'u(%62,9) tamamen katıldığını, 76'sı(%37,1) ise katıldığını belirtmiştir.

Bir diğer neden olarak katılımcılara “kamunun hakim olduğu ekonomik modelde rekabetin gerçekleşmemesi” sorulmuştur. Türkiye'de katılan 219 kişiden 25'i(%11,4) bu seçeneği “tamamen katılıyorum” diye cevaplamıştır. 102 kişi(%46,6) de katıldığını belirtmiştir. 71 kişi(%32,4) de fikirsiz kalmıştır. Bu 71 kişi dışındaki toplam 127 kişi

katıldığı yönünde fikir beyan etmiştir. İspanya’da ise tablo biraz daha farklıdır. 205 kişilik katılımcı grubundan 129’u(%62,9) fikirsiz kalmıştır. 24 kişi tamamen katıldığını, 26 kişi de sadece katıldığını belirtmiştir. Görüldüğü üzere İspanya’daki katılımcıların çoğu bu konuda fikir beyan edecek bilgiye sahip değildir.

“Piyasa ekonomisi tezinin devletçilik anlayışına baskın olması” seçeneğinin özelleştirmenin nedeni olarak katılımcılara sorulmuştur. Sonuçlara göre Türkiye’deki 219 katılımcıdan 31’i(%14,6) bu seçeneği özelleştirmenin sebebi olarak görülmesine tamamen katıldığını, 71 kişi(%32,4) de katıldığını beyan etmiştir. 105 kişi(%47,9) de fikirsiz kalmıştır. Görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğu katıldığını ya da fikirsiz kaldığını belirtmiştir. İspanya’da ise durum tam tersidir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu olan 111 kişilik(%54,1) grup bu seçeneğe katılmadığı yönünde fikir beyan etmiştir. 40 kişi(%19,5) de fikirsiz kalmıştır. İspanya’da çoğunluk bu seçeneğe katılmamaktadır.

Sonraki seçenekte merkezi planlı ekonomilerde görülen tıkanma ve çöküntünün özelleştirmenin bir nedeni olup olmadığı sorulmuştur. Elde edilen verilere göre Türkiye’de katılan 219 katılımcıdan 17’si(%7,8) tamamen katılığını, 105 kişi(47,9) de katıldığını belirtmiştir. 83 kişi(%37,9) de fikirsiz olduğunu söylemiştir. Sonuç olarak büyük bir çoğunluk bu seçeneği bir özelleştirme nedeni olarak görmektedir. Madrid’deki katılımcılar ise çok farklı bir şekilde düşünmektedirler. 205 katılımcıdan 124’i(%60,5) bu fikre katılmamaktadır. 22 kişi de kesinlikle katılmadığını söylemiştir. 41 kişinin de fikirsiz kaldığını belirtirsek katılımcıların çoğunun bu fikre katılmadığı gayet açıktır.

Son olarak “hizmetlerde ve üretimde verimliliğin artırılması” bir özelleştirme nedeni olarak sorulmuştur. Sonuçlara göre Türkiye’deki 219 katılımcıdan 28’i(%12,8) kesinlikle katıldığını, 74’ü(%33,8) katıldığını, 43’ü(%19,6) fikirsiz olduğunu, 53 kişi(%24,2) katılmadığını, 21 kişi(%9,6) de kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Verilere göre katılan grup fazla da olsa katılmayanlara yakın bir sayıdadır. İspanya’da ise 205 katılımcıdan 6’sı(%42) “kesinlikle katılıyorum” seçeneğini, 90 kişi(%43,9) “katılıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Açık bir şekilde görülmektedir ki İspanyol katılımcıların çoğu bu seçeneği bir özelleştirme nedeni olarak görmektedir.

Tablo 4.12. Yerel yönetimlere verilen özerklik hizmetlerde kalite artışına ve hızlanmaya neden olur mu?

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
kesinlikle katılıyorum	2	0,9	0,9
katılıyorum	120	54,8	55,7
bir fikrim yok	40	18,3	74,0
katılmıyorum	40	18,3	92,2
kesinlikle katılmıyorum	17	7,8	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
katılıyorum	32	15,6	15,6
bir fikrim yok	15	7,3	22,9
katılmıyorum	136	66,3	89,3
kesinlikle katılmıyorum	22	10,7	100,0
Toplam	205	100,0	

Özellikle yerel yönetimlerin özelleştirme konusundaki hareket sınırlarını da belirlemede en önemli konu olan özerkliğin, katılımcıların da fikirleri alınarak, hizmetlerde kalite ve hız artışını sağlayıp sağlayamayacağı sorulmuştur. Sonuçlara göre Türkiye’deki 219 katılımcıdan 120’si(%54,8) kalite ve hız artışına neden olduğuna katıldığını belirtmiştir. 40 kişi(%18,3) fikirsiz kalmış, 40 kişi(%18,3) katılmadığını bildirmiştir. Sonuç olarak Türkiye’deki katılımcıların çoğunluğu özerkliğin kalite ve hız artışına neden olacağını düşünmektedir.

İspanya’da ise farklı bir tablo vardır. 136(%66,3) katılımcı bu fikre katılmadığını, 22’si(%10,7) de kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Görüldüğü üzere, İspanyol katılımcıların büyük bir çoğunluğu yerel yönetimlere verilecek özerkliğin hizmetlerde kalite ve hız artışına neden olmayacağını düşünmektedir. Buradan İspanyol katılımcıların yetkinin merkezi devlette olması taraftarı olduğunu da söyleyebiliriz.

4.3.3. Yerel Yönetim Hizmetlerinden Memnuniyet Soruları

Araştırmanın bu bölümünde genel olarak yerel yönetimlerin yaptığı hizmetlerden katılımcıların memnuniyet seviyesinin ölçüldüğü sorular yer almaktadır. Sorularda memnuniyet seviyesi likert ölçeğine göre ölçülmüş ve veriler de bu doğrultuda yorumlanmıştır.

Tablo 4.13. Halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	4	1,8	1,8
memnunum	69	31,5	33,3
hizmet kalitesini normal buluyorum	73	33,3	66,7
memnun değilim	61	27,9	94,5
hiç memnun değilim	12	5,5	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	20	9,8	9,8
memnunum	38	18,5	28,3
hizmet kalitesini normal buluyorum	31	15,1	43,4
memnun değilim	44	21,5	64,9
hiç memnun değilim	72	35,1	100,0
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.13.'de yerel yönetimlerin sağlık hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile ilgili veriler vardır. Elde edilen sonuçlara göre Türkiye'deki katılımcıların dağılımı çok dengelidir. 219 kişiden bu hizmetlerden memnun olanların, hizmet kalitesini normal bulanların ve hizmetten memnun olmayanların sayısı eşittir ve 73 er kişidir. İspanya'da ise durum farklıdır. 205 katılımcıdan 44'ü(%21,5) hizmetlerden memnun olmazken, 72 kişi(%35,1) de hiç memnun olmadığını belirtmiştir. Genel olarak çoğunluğun biz hizmetlerden memnun olmadığı açıkça görülmektedir.

Yerel yönetimlerin yerine getirdiği eğitim hizmetlerinden memnuniyetin ölçüldüğü bu sorudan elde edilen cevaplarla ortaya çıkan veriler tablo 4.14.'de görülmektedir. Sonuçlara göre Türkiye'deki katılımcılardan 71'i(32,4) hizmetlerden memnun olduğunu, 54 kişi(%24,7) hizmet kalitesini normal bulduğunu, 65 kişi(%29,7) memnun olmadığını ve 23 kişi(%10,5) de hiç memnun olmadığını belirtmiştir. Görüldüğü üzere Türkiye'deki katılımcıların çoğunluğu bu hizmetlerden memnun değildir. İspanya'da da durum benzerdir. 205 katılımcıdan 69'u(%33,7) memnun olmadığını, 67'si(%32,7) hiç memnun olmadığını belirtmiştir. Burada da çoğunluk bu hizmetlerden memnun değildir.

Tablo 4.14. Eğitim hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	6	2,7	2,7
memnunum	71	32,4	35,2
hizmet kalitesini normal buluyorum	54	24,7	59,8
memnun değilim	65	29,7	89,5
hiç memnun değilim	23	10,5	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	23	11,2	11,2
memnunum	46	22,4	33,7
memnun değilim	69	33,7	67,3
hiç memnun değilim	67	32,7	100,0
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.15’de ankete katılan kişilerin yerel yönetimlerin yerine getirdiği toprak planlaması hizmetlerinden memnuniyeti ile ilgili elde edilen veriler bulunmaktadır.

Tablo 4.15. Toprak Planlaması hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
memnunum	26	11,9	11,9
hizmet kalitesini normal buluyorum	74	33,8	45,7
memnun değilim	92	42,0	87,7
hiç memnun değilim	27	12,3	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	21	10,2	10,2
memnunum	30	14,6	24,9
hizmet kalitesini normal buluyorum	33	16,1	41,0
memnun değilim	92	44,9	85,9
hiç memnun değilim	29	14,1	100,0
Toplam	205	100,0	

Sonuçlara göre Türkiye’deki 219 katılımcıdan 92’si(%42) bu hizmetlerden memnun olmadığını, 27 kişi(%12,3) de hiç memnun olmadığını dile getirmiştir. 74 kişi ise hizmet kalitesini normal bulmaktadır.genel olarak Türk katılımcıların bu hizmetlerden memnun olmadığını söyleyebiliriz. İspanya’da da benzer bir tablo görülmektedir. 205

katılımcıdan 92'si(%44,9) bu hizmetlerden memnun olmadığını, 29'u(%14,1) da hiç memnun olmadığını ifade etmiştir. 33 kişi de hizmet kalitesini normal bulmaktadır. Görüldüğü üzere iki ülkede de katılımcılar bu hizmet grubundan yeterince tatmin olamamıştır.

Tablo 4.16. Konut hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
memnunum	70	32,0	32,0
hizmet kalitesini normal buluyorum	60	27,4	59,4
memnun değilim	71	32,4	91,8
hiç memnun değilim	18	8,2	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	25	12,2	12,2
memnunum	21	10,2	22,4
hizmet kalitesini normal buluyorum	54	26,3	48,8
memnun değilim	78	38,0	86,8
hiç memnun değilim	27	13,2	100,0
Toplam	205	100,0	

Konut hizmetlerinden memnuniyetin sorgulandığı soruya verilen cevaplardan elde edilen veriler tablo 4.16'dadır. Ankete Türkiye'de katılan 219 kişiden 70'i(%32) bu hizmetlerden memnun olduğunu, 60 kişi(%27,4) hizmet kalitesini normal bulduğunu, 71 kişi(%32,4) hizmet kalitesinden memnun olmadığını, 18 kişi(%8,2) de hiç memnun olmadığını belirtmiştir. Sonuçlardan da görüldüğü üzere, çok az bir fark ile olsa da, katılımcıların çoğu bu hizmetlerden memnun değildir. İspanya'da katılan 205 kişiden 78'i(%38) bu hizmetlerden memnun olmadığını, 27'si(%13,2) hiç memnun olmadığını, 54 kişi de hizmet kalitesini normal düzeyde bulduğunu belirtmiştir. İspanya'da da bu hizmetlerden memnun olmayan kesim ağırlıktadır.

Katılımcıların bayındırlık hizmetlerinden memnuniyeti ile ilgili veriler tablo 4.17'de görülmektedir elde edilen sonuçlara göre Türkiye'de katılan 219 kişiden 63'ü(%28,8) bu hizmetlerden memnun olduğunu, 78 kişi(%35,6) hizmet kalitesini normal bulduğunu, 65 kişi(%29,7) hizmet kalitesinden memnun olmadığını, 13 kişi(%5,9) de hizmet kalitesinden hiç memnun olmadığını belirtmiştir. Türkiye'de bu hizmetlerden memnun olmayanların sayısı nispeten memnun olanlardan fazladır. İspanya'da bu

grubun ağırlığı daha fazladır. 205 katılımcıdan 78 tanesi(%38) bu hizmetin kalitesini normal bulduğunu belirtirken, 56 tanesi(27,3) hizmet kalitesinden memnun olmadığını, 25 tanesi(%12,2) de hiç memnun olmadığını belirtmiştir. Görüldüğü gibi İspanya'da da tablo benzerdir.

Tablo 4.17. Bayındırlık hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
memnunum	63	28,8	28,8
hizmet kalitesini normal buluyorum	78	35,6	64,4
memnun değilim	65	29,7	94,1
hiç memnun değilim	13	5,9	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	25	12,2	12,2
memnunum	21	10,2	22,4
hizmet kalitesini normal buluyorum	78	38,0	60,5
memnun değilim	56	27,3	87,8
hiç memnun değilim	25	12,2	100,0
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.18'de Madrid ve Aydın yerel yönetimlerinin yerine getirdiği çevre koruma hizmetlerinden memnuniyete ilişkin veriler bulunmaktadır.

Tablo 4.18. Çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	2	,9	,9
memnunum	37	16,9	17,8
hizmet kalitesini normal buluyorum	53	24,2	42,0
memnun değilim	98	44,7	86,8
hiç memnun değilim	29	13,2	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	17	8,3	8,3
memnunum	25	12,2	20,5
hizmet kalitesini normal buluyorum	53	25,9	46,3
memnun değilim	73	35,6	82,0
hiç memnun değilim	37	18,0	100,0
Toplam	205	100,0	

Sonuçlara göre Türkiye'deki 219 katılımcıdan 98'i(%44,7) bu hizmetlerden memnun olmadığını belirtmiştir. Bu hizmetlerden hiç memnun olamayanların sayısı ise 29(%13,2)dur. 53 kişi(%24,2) ise hizmet kalitesini normal bulmaktadır. Büyük bir çoğunluğun bu hizmetlerden memnun olmadığı açık bir şekilde görülmektedir. İspanya'dan katılan 205 kişi de yaklaşık olarak aynı fikirdedir. 73 İspanyol(%35,6) bu hizmetten memnun olmadığını belirtmiş, 37'si(%18) de hiç memnun olmadığını ifade etmiştir. Yine 53 kişi(%25,9) hizmet kalitesini normal bulmaktadır. Görüldüğü üzere iki şehirde de katılımcılar yaklaşık olarak aynı görüştedirler.

Kültür işlerinden memnuniyet sorusundan elde edilen veriler tablo 4.19'da görülmektedir. İki şehirde de bu hizmetlerden memnun olmayanlar ağırlıktadır. Türkiye'deki 219 katılımcıdan 76'sı(%34,7) bu hizmet memnun olmadığını belirtmiş, 42'si(%19,2) de hiç memnun olmadığını belirtmiştir. 56 kişi(%25,6) hizmet kalitesini normal bulmaktadır. İspanya'daki 205 katılımcıdan 91'i hizmet kalitesini normal bulmaktadır. En büyük katılımcı grubu da budur. Kalan katılımcılardan ise çoğunluk hizmetten memnun değildir. 35 kişi(%17,1) memnun olmadığını, 31 kişi(%15,1) de hiç memnun olmadığını ifade etmiştir. Nispeten İspanya'da memnun olmayan katılımcı sayısı Türkiye'ye göre daha azdır.

Tablo 4.19. Kültür hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
memnunum	45	20,5	20,5
hizmet kalitesini normal buluyorum	56	25,6	46,1
memnun değilim	76	34,7	80,8
hiç memnun değilim	42	19,2	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	22	10,7	10,7
memnunum	26	12,7	23,4
hizmet kalitesini normal buluyorum	91	44,4	67,8
memnun değilim	35	17,1	84,9
hiç memnun değilim	31	15,1	100,0
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.20. Turizm hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
memnunum	45	20,5	20,5
hizmet kalitesini normal buluyorum	62	28,3	48,9
memnun değilim	89	40,6	89,5
hiç memnun değilim	23	10,5	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	35	17,1	17,1
memnunum	60	29,3	46,3
hizmet kalitesini normal buluyorum	51	24,9	71,2
memnun değilim	48	23,4	94,6
hiç memnun değilim	11	5,4	100,0
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.20’de katılımcıların turizm hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile ilgili veriler vardır. Elde edilen sonuçlara göre Türkiye’den katılan 219 katılımcıdan 89’u(%40,6) bu hizmetten memnun olmadığını, 23 kişi(%10,5) de hiç memnun olmadığını ifade etmiştir. 62 kişilik(%28,3) bir grup da hizmet kalitesini normal bulduğunu belirtmiştir. Aydın’daki katılımcıların çoğunluğunun bu hizmetlerden memnun olmadığı açık bir şekilde ortadadır. İspanya’da elde edilen veriler çok daha farklıdır. 205 İspanyol katılımcıdan 60 tanesi(%29,3) bu hizmetten memnun olduğunu belirtmiştir. 35 kişi(%17,1) ise çok memnun olduğunu belirtmiştir. 51 katılımcı da hizmet kalitesini normal olarak değerlendirmektedir. İspanya turizm bakımından Avrupa’nın merkezi olmasının yanında bu verilerle de turizm sektöründe bir ekol olduğunu bir kere daha kanıtlamıştır. Halbuki doğal güzellikler ve potansiyel bakımından İspanya’dan aşağı yanı olmayan ülkemizde turizm hizmetleri bu kadar gelişmiş değildir.

Katılımcıların spor hizmetlerinden memnuniyetini araştırdığımızda iki ülke için çok farklı tablolar ortaya çıkmıştır. Türkiye’den katılan 219 katılımcıdan sadece 53’ü(%24,2) bu hizmetlerden memnun olduğunu belirtmiştir. 88 kişi(%40,2) de hizmet kalitesini normal bulduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında 62 kişi(%28,3) memnun olmadığını, 16 kişi(%7,3) de hiç memnun olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.21. Spor hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
memnunum	53	24,2	24,2
hizmet kalitesini normal buluyorum	88	40,2	64,4
memnun değilim	62	28,3	92,7
hiç memnun değilim	16	7,3	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	46	22,4	22,4
memnunum	55	26,8	49,3
hizmet kalitesini normal buluyorum	23	11,2	60,5
memnun değilim	66	32,2	92,7
hiç memnun değilim	15	7,3	100,0
Toplam	205	100,0	

Görüldüğü üzere Aydın'daki katılımcıların bu hizmetlerden memnun olduğunu söylemek pek mümkün değildir. İspanya'da ise tablo tam tersidir. 46(%22,4) katılımcı hizmetlerden çok memnun olduğunu, 55(%26,8) katılımcı da memnun olduğunu belirtmiştir. 23(%11,2) kişi hizmet kalitesini normal bulurken, 66(%32,2) kişi hizmetten memnun olmadığını ifade etmiştir. Ankete katılan Madridlilerin ağırlıklı olarak bu hizmetlerden memnun olduğunu söyleyebiliriz. Zaten İspanya'nın yıllardır birçok spor dalında dünyaca ünlü sporculara ve spor ekiplerine sahip olması bu anketin sonuncunun pek de sürpriz olmadığını açık bir göstergesidir.

Katılımcıların buldukları şehirdeki sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyeti ile ilgili sorudan elde edilen veriler tablo 4.22.'deki gibidir. Türkiye'den katılan 219 katılımcıdan 97'si(%44,3) hizmet kalitesini normal bulmaktadır. 64 kişi(%29,2) memnun olmadığını, 32 kişi(%14,6) de hiç memnun olmadığını ifade etmiştir. İspanya'daki 205 katılımcıdan 67'si(%32,7) bu hizmetlerden çok memnun olduğunu, 70'i(%34,1) çok memnun olduğunu belirtmiştir. Yine bu hizmetlerden memnuniyete

ilişkin sonuçlar iki ülkede de çok farklıdır. İspanya’da insanlar bu hizmetlerden ağırlıklı olarak memnun olmasına rağmen Türk katılımcılar hiç memnun değildir. Zaten İspanya’nın Avrupa çapında sanatsal faaliyetleri, festivalleri ile tanınması bu durumu doğal kılmaktadır. “Festivaller ülkesi” olarak da anılan İspanya’da her bölgede yerel yönetimlerin bu faaliyetlerle titizlikle ilgilenmesi bu sonucu doğurmuştur.

Tablo 4.22. Sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
memnunum	26	11,9	11,9
hizmet kalitesini normal buluyorum	97	44,3	56,2
memnun değilim	64	29,2	85,4
hiç memnun değilim	32	14,6	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	67	32,7	32,7
memnunum	70	34,1	66,8
hizmet kalitesini normal buluyorum	22	10,7	77,6
memnun değilim	18	8,8	86,3
hiç memnun değilim	28	13,7	100,0
Toplam	205	100,0	

Memnuniyet tablolarında son olarak sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile ilgili tablo 4.23’ü inceleyeceğiz. Aydın’daki katılımcılardan 60’ı(%27,4) bu hizmetin kalitesini normal seviyede bulduğunu, 72’si(%32,9) hizmet kalitesinden memnun olmadığını, 42’si(%19,2) de hiç memnun olmadığını belirtmiştir. Katılımcılardan büyük bir çoğunluğu bu hizmetlerden memnun değildirler. İspanya’da ise toplam 205 katılımcıdan 59’u(%28,8) bu hizmetlerden çok memnun olduğunu, 66’si(%32,2) memnun olduğunu belirtmiştir. Görüldüğü üzere İspanya’da durum çok farklıdır. Ülkemize kıyasla yerel yönetimlerin sosyal refah hizmetlerinden memnun bir katılımcı kitlesi vardır.

Tablo 4.23. Sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	2	0,9	0,9
memnunum	43	19,6	20,5
hizmet kalitesini normal buluyorum	60	27,4	47,9
memnun değilim	72	32,9	80,8
hiç memnun değilim	42	19,2	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
çok memnunum	59	28,8	28,8
memnunum	66	32,2	61,0
hizmet kalitesini normal buluyorum	27	13,2	74,1
memnun değilim	24	11,7	85,9
hiç memnun değilim	29	14,1	100,0
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.24'deki verilere göre, ankete Aydın'dan katılan 219 kişiden 52'si(%23,7) yerel yönetimlerin özerkliğinin merkezi yönetimin otoritesini azalttığı fikrine katıldığını, 15 kişi(%6,8) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. 66 kişi(%30,1) katılmadığını, 5 kişi(%2,3) de kesinlikle katılmadığını ifade etmiştir. 81 kişi de fikirsiz kalmıştır. Görüldüğü üzere Türkiye'de katılımcıların dağılımı yaklaşık olarak eşit şekildedir. Madrid'deki katılımcılardan 74 tanesi(%36,1) bu fikre kesinlikle katılmadığını, 29 kişi(%14,1) de katılmadığını belirtmiştir. 80 kişi bir fikir beyan etmemiştir. Açıkça görülmektedir ki İspanya'da durum Türkiye'dekinin tam tersidir.

Tablo 4.24. Özerklik merkezi yönetimin otoritesini azaltır mı?

Türkiye	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
kesinlikle katılıyorum	15	6,8	6,8
katılıyorum	52	23,7	30,6
bir fikrim yok	81	37,0	67,6
katılmıyorum	66	30,1	97,7
kesinlikle katılmıyorum	5	2,3	100,0
Toplam	219	100,0	
İspanya	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
katılıyorum	22	10,7	10,7
bir fikrim yok	80	39,0	49,8
katılmıyorum	29	14,1	63,9
kesinlikle katılmıyorum	74	36,1	100,0
Toplam	205	100,0	

Tablo 4.25. Hizmetler hangi sektör tarafından yerine getirilmeli

	Devlet tarafından yapılmalı	Özel sektör tarafından yapılmalı	Hem özel sektör hem de devlet sektörü yapılmalı	Toplam
Hizmetler	Frekans(%Yüzde)	Frekans(%Yüzde)	Frekans(%Yüzde)	
Halk sağlığı				
Türkiye	164 (%74,9)	43 (%19,6)	12 (%5,5)	219
İspanya	191 (%93,2)	9 (%4,4)	5 (%2,4)	205
Eğitim hizmetleri				
Türkiye	153 (%69,9)	36 (16,4)	30 (%13,7)	219
İspanya	195 (%95,1)	10 (%4,9)	0	205
Toprak planlaması				
Türkiye	179 (%81,7)	28 (%12,8)	12 (%5,5)	219
İspanya	181 (%88,3)	24 (%11,7)	0	205
Konut hizmetleri				
Türkiye	93 (%42,5)	106 (%48,4)	20 (%9,1)	219
İspanya	72 (%35,1)	133 (%64,9)	0	205
Bayındırlık işleri				
Türkiye	156 (%71,2)	63 (%28,8)	0	219
İspanya	101 (%49,3)	104 (%50,7)	0	205
Çevre koruma hizmetleri				
Türkiye	115 (%52,5)	86 (%39,3)	18 (%8,2)	219
İspanya	58 (%28,3)	147 (%71,7)	0	205
Kültür hizmetleri				
Türkiye	122 (%55,7)	83 (%37,9)	14 (%6,4)	219
İspanya	122 (%59,5)	79 (%38,5)	4 (%2)	205
Turizm hizmetleri				
Türkiye	89 (%40,6)	130 (%59,4)	0	219
İspanya	113 (%55,1)	92 (%44,9)	0	205
Spor hizmetleri				
Türkiye	79 (%36,1)	116 (%53)	24 (%11)	219
İspanya	147 (%71,7)	51 (%24,9)	7 (%3,4)	205
Sosyal faaliyetler				
Türkiye	92 (%42)	99 (%45,2)	28 (%12,8)	219
İspanya	158 (%77,1)	40 (%19,5)	7 (%3,4)	205
Sosyal refah				
Türkiye	158 (%72,1)	43 (%19,6)	18 (%8,2)	219
İspanya	158 (%77,1)	40 (%19,5)	7 (%3,4)	205

Tablo 4.25 incelendiğinde yerel yönetim hizmetlerinin hangi sektör tarafından yapılması gerektiğine ilişkin katılımcıların fikirlerini ortaya koyan veriler yer almaktadır. Halk sağlığı ve eğitim hizmetlerinin devlet tarafından yapılması gerektiği görüşü iki ülke içinde geçerlidir. Fakat İspanya’da bu hizmetlerin devlet tarafından yapılması gerektiğini belirten katılımcıların oranı %100’e yakın olmasına karşın, Türkiye’deki katılımcıların ortalama %72,5’i bu hizmetlerin devlet tarafından yapılması gerektiğini savunmaktadır. Toprak planlaması hizmetlerinde de durum benzerdir. Bu hizmetleri de devlet yerine getirmelidir diye düşünen katılımcılar iki ülkede de çoğunluktadır.

Konut hizmetleri ile ilgili görüşler ise farklılık göstermektedir. Türkiye’de “bu hizmetleri özel sektör yapmalıdır” diyenler çok az bir farkla öndedir. 106 kişi(%48,4) bu işi özel sektörün yapması gerektiğine, 93 kişi(%42,5) devletin yapmasını, 20 kişi(%9,1) hem özel sektörün hem de devletin bu hizmetleri yerine getirmesi yönünde fikir belirtmiştir. Görüldüğü gibi iki ülkedeki katılımcılar bu konuda zıt fikirlere sahiptir.

Bayındırlık hizmetlerinde de zıt fikirler söz konusudur. Türkiye’de 156 (%71,2) kişilik bir çoğunluk bu hizmeti devletin yapması gerektiğini belirtmiştir. Madrid’de ise bu hizmeti özel sektörün yapması gerektiğini düşünenler çok az bir farkla çoğunluktadır. Çevre koruma hizmetlerinin devlet tarafından yerine getirilmesi gerektiğini düşünenlerin sayısı Aydın’da toplam 115kişidir (%52,5). Madrid’de ise 147 kişi(%71,7) çevre koruma hizmetlerinin özel sektör tarafından yapılması gerektiğini savunmaktadır. Kültür hizmetlerinde ise gruplar yaklaşık olarak eşittir. İki ülkede de “hizmeti devlet yapmalı” diyenler çoğunluktadır ve sayıları 122’dir.

Turizm hizmetleri iki ülke için de çok önemli bir yer teşkil etmektedir. İki ülke de bu sektörden önemli miktarda gelirler elde etmektedir. Aydın’da bu hizmetin özel sektör tarafından yapılmasını isteyenlerin sayısı 130(%59,4)’dur. Turizm hizmetlerini devletin yapması gerektiğini belirtenler ise 89 kişidir(%40,6). Madrid’de ise bu hizmetlerin devlet tarafından yapılmasını isteyenler çoğunluktadır. 113 kişi(%55,1) devletin bu hizmeti daha iyi yerine getireceğini düşünürken, 92 kişi(%44,9) de tam tersini düşünmektedir. Sonuç olarak Türkiye’deki katılımcılar bu hizmet için özel sektörü uygun bulurken, İspanya’daki katılımcılar devletin yapmasını uygun görmüştür.

Spor hizmetlerini ve sosyal faaliyetleri yerine getirmede özel sektörü yetkin görenler Türkiye’de çoğunluktadır. İspanya’da ise bu hizmetleri devletin yerine getirmesi katılımcılar tarafından uygun görülmüştür. Sosyal refah hizmetleri söz konusu olduğunda

ise iki ülkede de katılımcılar büyük çoğunlukla bu hizmetlerin devlet tarafından yerine getirilmesini savunmaktadır.

4.3.4. Çapraz Tablolar

Bu bölümde anket uygulamasından elde edilen verilerle ilgili, çalışmanın konusuna ilişkin gerekli olabilecek ve bazı sonuçları yorumlamada yardımcı olabilecek bazı çapraz tablo analizleri yer almaktadır. Öncelikle iki ülkenin katılımcılarının yerel yönetim hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açıları arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için gerekli çapraz tablolar, her ülke için ayrı ayrı gösterilecektir. Daha sonrada iki ülkedeki katılımcıların demografik özellikleriyle ile özelleştirmeye bakış açıları için çıkarılan çapraz tablolar incelenecektir.

Öncelikle iki ülkedeki katılımcıların yerel yönetimlerden memnuniyet seviyesi-özelleştirmeye bakış açısı ile ilgili tablolar incelenecektir.

4.3.4.1 Katılımcıların Yerel Yönetim Hizmetlerinden Memnuniyet Seviyesi-Özelleştirmeye Bakış Açısı Çapraz Tabloları

Bu bölümde katılımcıların özelleştirmeye bakış açılarının, yerel yönetimlerin yerine getirdiği hizmetlerden memnuniyet seviyeleriyle istatistiki bir ilişkisi olup olmadığı incelenecektir. Elde edilen sonuçlarla özelleşen hizmetlerden memnuniyet seviyesini etkileyen bir önyargı olup olmadığı da ortaya konacaktır. Öncelikle Aydın İli'ne, sonrasında da Madrid İli'ne ait çapraz tabloların analizleri yapılacaktır.

- Aydın İli Çapraz Tabloları

Tablo 4.26. Halk sağlığı-özelleştirme çapraz tablosu

halk sağlığı		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	kararsızım	
çok memnunum	Frekans	4	0	0	4
	%halk sağlığı	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	4,3%	,0%	,0%	1,8%
memnunum	Frekans	35	18	16	69
	%halk sağlığı	50,7%	26,1%	23,2%	100,0%
	%özelleştirme	37,6%	18,0%	61,5%	31,5%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	26	44	3	73
	%halk sağlığı	35,6%	60,3%	4,1%	100,0%
	%özelleştirme	28,0%	44,0%	11,5%	33,3%
memnun değilim	Frekans	24	31	6	61
	%halk sağlığı	39,3%	50,8%	9,8%	100,0%
	%özelleştirme	25,8%	31,0%	23,1%	27,9%
hiç memnun değilim	Frekans	4	7	1	12
	%halk sağlığı	33,3%	58,3%	8,3%	100,0%
	%özelleştirme	4,3%	7,0%	3,8%	5,5%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%halk sağlığı	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 29,178, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Tablo 4.26’da özelleştirmeye bakış açısıyla, halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlara göre halk sağlığı hizmetlerinden memnun olan 69 kişiden %50,7’si özelleştirmeye karşıdır. Bu hizmetlerden çok memnun olanlar ise 4 kişi olmakla birlikte tamamı özelleştirmeye karşıdır.

Halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 29,178, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H1 hipotezi kabul edilecektir. Yani Halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.27. Eğitim-özelleştirme çapraz tablosu

		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
çok memnunum	Frekans	6	0	0	6
	%eğitim	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	6,5%	,0%	,0%	2,7%
memnunum	Frekans	36	24	11	71
	%eğitim	50,7%	33,8%	15,5%	100,0%
	%özelleştirme	38,7%	24,0%	42,3%	32,4%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	13	38	3	54
	%eğitim	24,1%	70,4%	5,6%	100,0%
	%özelleştirme	14,0%	38,0%	11,5%	24,7%
memnun değilim	Frekans	28	25	12	65
	%eğitim	43,1%	38,5%	18,5%	100,0%
	%özelleştirme	30,1%	25,0%	46,2%	29,7%
hiç memnun değilim	Frekans	10	13	0	23
	%eğitim	43,5%	56,5%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	10,8%	13,0%	,0%	10,5%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%eğitim	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 32,022, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Tablo 4.27’de özelleştirmeye bakış açısı ile katılımcıların eğitim hizmetlerinden memnuniyeti arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlara göre eğitim hizmetlerinden çok memnun olan 6 kişinin tamamı özelleştirmeye karşıdır. Memnun olan 71 kişiden %50,7’si özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal bulan 54 kişiden %70,4’ü özelleştirmeye karşı değildir. Bunun yanında bu hizmetlerden memnun olmayan 65 kişiden %43,1 ile çoğunluk özelleştirmeye karşıdır.

Eğitim hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Eğitim hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Eğitim hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 32,022, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Eğitim hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.28. Toprak planlaması-özelleştirme çapraz tablosu

toprak planlaması		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
memnunum	Frekans	15	4	7	26
	%toprak planlaması	57,7%	15,4%	26,9%	100,0%
	%özelleştirme	16,1%	4,0%	26,9%	11,9%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	43	19	12	74
	%toprak planlaması	58,1%	25,7%	16,2%	100,0%
	%özelleştirme	46,2%	19,0%	46,2%	33,8%
memnun değilim	Frekans	29	56	7	92
	%toprak planlaması	31,5%	60,9%	7,6%	100,0%
	%özelleştirme	31,2%	56,0%	26,9%	42,0%
hiç memnun değilim	Frekans	6	21	0	27
	%toprak planlaması	22,2%	77,8%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	6,5%	21,0%	,0%	12,3%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	% toprak planlaması	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare: 44,087, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Tablo 4.28.'de yerel yönetimlerin toprak planlaması hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasındaki ilişki araştırılmıştır. Sonuçlara göre bu hizmetlerden memnun olan 26 kişinin %57,7'si özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal bulan 74 kişiden %58,1'i özelleştirmeye karşıdır. Memnun olmayan 92 kişiden %60,9'u ise özelleştirmeye karşı değildir.

Toprak planlamasından memnun olma durumu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Toprak planlamasından memnun olma durumu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Toprak planlamasından memnun olma durumu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare:44,087, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Toprak planlamasından memnun olma durumu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.29. Konut-özelleştirme çapraz tablosu

konut		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
memnunum	Frekans	37	19	14	70
	%konut	52,9%	27,1%	20,0%	100,0%
	%özelleştirme	39,8%	19,0%	53,8%	32,0%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	23	34	3	60
	%konut	38,3%	56,7%	5,0%	100,0%
	%özelleştirme	24,7%	34,0%	11,5%	27,4%
memnun değilim	Frekans	29	33	9	71
	%konut	40,8%	46,5%	12,7%	100,0%
	%özelleştirme	31,2%	33,0%	34,6%	32,4%
hiç memnun değilim	Frekans	4	14	0	18
	%konut	22,2%	77,8%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	4,3%	14,0%	,0%	8,2%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%konut	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare: 23,185, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,001

Tablo 4.29'da göre konut hizmetlerinden memnun olan 70 kişiden %52,9'u özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal bulan 60 kişiden %56,7'si özelleştirmeye karşı değildir. Memnun olmayan 71 kişiden %46,5'i özelleştirmeye karşı

olmamakla birlikte %40,8'i de özelleştirmeye karşıdır. Hiç memnun olmayanların sayısı ise 18 kişidir.

Konut hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Konut hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Konut hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 23,185, p: 0,001 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Konut hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.30. Bayındırlık hizmetleri-özelleştirme çapraz tablosu

bayındırlık hizmetleri		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
memnunum	Frekans	45	4	14	63
	%bayındırlık hizmetleri	71,4%	6,3%	22,2%	100,0%
	%özelleştirme	48,4%	4,0%	53,8%	28,8%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	14	58	6	78
	%bayındırlık hizmetleri	17,9%	74,4%	7,7%	100,0%
	%özelleştirme	15,1%	58,0%	23,1%	35,6%
memnun değilim	Frekans	30	29	6	65
	%bayındırlık hizmetleri	46,2%	44,6%	9,2%	100,0%
	%özelleştirme	32,3%	29,0%	23,1%	29,7%
hiç memnun değilim	Frekans	4	9	0	13
	%bayındırlık hizmetleri	30,8%	69,2%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	4,3%	9,0%	,0%	5,9%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%bayındırlık hizmetleri	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare: 69,585, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Bayındırlık hizmetlerinden memnun olan 63 kişiden %71,4'ü özelleştirmeye karşıdır. Bu hizmetin kalitesini normal bulan 78 kişiden %74,4'ü ise özelleştirmeye karşı değildir. Hizmetten memnun olmayan 65 kişinin ise durumu yaklaşık olarak yarı yarıyadır. Hiç memnun olmayan 13 kişiden 9'u özelleştirmeye karşı değildir.

Bayındırlık hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H_0 : Bayındırlık hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H_1 : Bayındırlık hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 69,585, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H_1 hipotezi kabul edilecektir. Yani Bayındırlık hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.31. Çevre koruma-özelleştirme çapraz tablosu

		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
çok memnunum	Frekans	2	0	0	2
	%çevre koruma	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	2,2%	,0%	,0%	0,9%
memnunum	Frekans	19	4	14	37
	%çevre koruma	51,4%	10,8%	37,8%	100,0%
	%özelleştirme	20,4%	4,0%	53,8%	16,9%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	6	41	6	53
	%çevre koruma	11,3%	77,4%	11,3%	100,0%
	%özelleştirme	6,5%	41,0%	23,1%	24,2%
memnun değilim	Frekans	53	39	6	98
	%çevre koruma	54,1%	39,8%	6,1%	100,0%
	%özelleştirme	57,0%	39,0%	23,1%	44,7%
hiç memnun değilim	Frekans	13	16	0	29
	%çevre koruma	44,8%	55,2%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	14,0%	16,0%	,0%	13,2%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%çevre koruma	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare: 68,670, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Tablo 4.31.'e göre çevre koruma hizmetlerinden memnun olan 37 kişiden 19'u (%51,4) özelleştirmeye karşı, 14'ü ise kararsızdır. Hizmet kalitesini normal bulan 53 kişiden 41'i (%77,4) özelleştirmeye karşı değildir. Çevre koruma hizmetlerinden memnun olmayan 98 kişiden 53'ü (%54,1) özelleştirmeye karşı, 39'u (%39,8) ise karşı değildir. Hiç memnun olmayanların 13 özelleştirmeye karşı, 16'sı ise karşı değildir.

Çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 68,670, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.32. Kültür işleri-özelleştirme çapraz tablosu

kültür işleri		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
memnunum	Frekans	22	10	13	45
	%kültür işleri	48,9%	22,2%	28,9%	100,0%
	%özelleştirme	23,7%	10,0%	50,0%	20,5%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	12	38	6	56
	%kültür işleri	21,4%	67,9%	10,7%	100,0%
	%özelleştirme	12,9%	38,0%	23,1%	25,6%
memnun değilim	Frekans	35	34	7	76
	%kültür işleri	46,1%	44,7%	9,2%	100,0%
	%özelleştirme	37,6%	34,0%	26,9%	34,7%
hiç memnun değilim	Frekans	24	18	0	42
	%kültür işleri	57,1%	42,9%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	25,8%	18,0%	,0%	19,2%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%kültür işleri	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 36,656, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Kültür işlerinden memnun olan 45 kişiden 22'si(%48,9) özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal bulan 56 kişiden 38'i (%67,9) özelleştirmeye karşı değildir. Hizmetten memnun olmayan 76 kişiden 35'i(%46,1) özelleştirmeye karşı, 34'ü(%44,7) karşı değildir. Kültür işlerinden hiç memnun olmayan 42 kişiden 24'ü(%57,1) özelleştirmeye karşıdır.

Kültür işlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Kültür işlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Kültür işlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare:36,656, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir.Yani Kültür işlerinden

memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.33. Turizm(memnuniyet)- özelleştirme çapraz tablosu

turizm		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
memnunum	Frekans	17	21	7	45
	%turizm	37,8%	46,7%	15,6%	100,0%
	%özelleştirme	18,3%	21,0%	26,9%	20,5%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	35	20	7	62
	%turizm	56,5%	32,3%	11,3%	100,0%
	%özelleştirme	37,6%	20,0%	26,9%	28,3%
memnun değilim	Frekans	21	56	12	89
	%turizm	23,6%	62,9%	13,5%	100,0%
	%özelleştirme	22,6%	56,0%	46,2%	40,6%
hiç memnun değilim	Frekans	20	3	0	23
	%turizm	87,0%	13,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	21,5%	3,0%	,0%	10,5%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%turizm	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 38,344, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Turizm hizmetlerinden memnun olan 45 kişiden 21'i(%46,7) özelleştirmeye karşı değildir. Hizmet kalitesini normal bulan 62 kişiden 35'i(%56,5) özelleştirmeye karşıdır. Memnun olmayan 89 kişiden 56'sı(%62,9) özelleştirmeye karşı değildir. Bu hizmetten hiç memnun olmayan 23 kişiden 20'si özelleştirmeye karşıdır.

Turizm hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H_0 : Turizm hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H_1 : Turizm hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 38,344, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H_1 hipotezi kabul edilecektir. Yani Turizm hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.34. Spor-özelleştirme çapraz tablosu

		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
memnunum	spor				
	Frekans	31	13	9	53
	%spor	58,5%	24,5%	17,0%	100,0%
hizmet kalitesini normal buluyorum	özelleştirme				
	Frekans	22	53	13	88
	%spor	25,0%	60,2%	14,8%	100,0%
memnun değilim	özelleştirme				
	Frekans	29	29	4	62
	%spor	46,8%	46,8%	6,5%	100,0%
hiç memnun değilim	özelleştirme				
	Frekans	11	5	0	16
	%spor	68,8%	31,3%	,0%	100,0%
Toplam	özelleştirme				
	Frekans	93	100	26	219
	%spor	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 27,640, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Spor alanındaki hizmetlerden memnun olan 53 kişiden 31'i(%58,5) özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal bulan 88 kişiden 53'ü(%60,2) özelleştirmeye karşı değildir. Hizmetten memnun olmayan 62 kişi yaklaşık olarak yarı yarıya dağılmıştır. Hizmetten hiç memnun olmayan 16 kişiden 11'i özelleştirmeye karşıdır.

Spor hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Spor hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Spor hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 27,640, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir.Yani Spor hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.35. Sosyal faaliyet-özelleştirme çapraz tablosu

sosyal faaliyetler		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
memnunum	Frekans	15	2	9	26
	%sosyal faaliyetler	57,7%	7,7%	34,6%	100,0%
	%özelleştirme	16,1%	2,0%	34,6%	11,9%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	26	56	15	97
	%sosyal faaliyetler	26,8%	57,7%	15,5%	100,0%
	%özelleştirme	28,0%	56,0%	57,7%	44,3%
memnun değilim	Frekans	25	37	2	64
	%sosyal faaliyetler	39,1%	57,8%	3,1%	100,0%
	%özelleştirme	26,9%	37,0%	7,7%	29,2%
hiç memnun değilim	Frekans	27	5	0	32
	%sosyal faaliyetler	84,4%	15,6%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	29,0%	5,0%	,0%	14,6%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%sosyal faaliyetler	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 60,434, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Tablo 4.35.'e göre yerel yönetimlerin sosyal faaliyetlerinden memnun olan 26 kişiden 15'i(%57,7) özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal bulan 97 kişiden 56'sı(%57,7) özelleştirmeye karşı değildir. Bu hizmetten memnun olmayan 64 kişiden 37'si(%57,8) özelleştirmeye karşı değildir. Yine bu hizmetten hiç memnun olmayan 32 katılımcıdan 27'si(%84,4) özelleştirmeye karşıdır.

Sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 60,434, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.36. Sosyal refah-özelleştirme çapraz tablosu

sosyal refah		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
çok memnunum	Frekans	2	0	0	2
	%sosyal refah	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	2,2%	,0%	,0%	,9%
memnunum	Frekans	29	4	10	43
	%sosyal refah	67,4%	9,3%	23,3%	100,0%
	%özelleştirme	31,2%	4,0%	38,5%	19,6%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	24	27	9	60
	%sosyal refah	40,0%	45,0%	15,0%	100,0%
	%özelleştirme	25,8%	27,0%	34,6%	27,4%
memnun değilim	Frekans	18	47	7	72
	%sosyal refah	25,0%	65,3%	9,7%	100,0%
	%özelleştirme	19,4%	47,0%	26,9%	32,9%
hiç memnun değilim	Frekans	20	22	0	42
	%sosyal refah	47,6%	52,4%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	21,5%	22,0%	,0%	19,2%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%sosyal refah	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri 43,939, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Sosyal refahı sağlamaya yönelik hizmetlerden memnun olan 43 kişiden 29'u(%67,4) özelleştirmeye karşıdır. Bu hizmetlerin kalitesini normal seviyede bulan 60 kişiden 24'ü(%40) özelleştirmeye karşı, 27'si(%45) ise karşı değildir. Memnun olmayan 72 katılımcıdan 47'si(%65,3) özelleştirmeye karşı değildir. Yine bu hizmetten hiç memnun olmayan 42 kişi yaklaşık olarak yarı yarıya dağılmıştır.

Sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare:49,939, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir.Yani Sosyal refah

hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

- **Madrid İli Çapraz Tabloları**

Tablo 4.37. Halk sağlığı-özelleştirme çapraz tablosu

halk sağlığı		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	0	20	20
	%halk sağlığı	,0%	100,0%	100,0%
	%özelleştirme	,0%	39,2%	9,8%
memnunum	Frekans	22	16	38
	%halk sağlığı	57,9%	42,1%	100,0%
	%özelleştirme	14,3%	31,4%	18,5%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	31	0	31
	%halk sağlığı	100,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	20,1%	,0%	15,1%
memnun değilim	Frekans	42	2	44
	%halk sağlığı	95,5%	4,5%	100,0%
	%özelleştirme	27,3%	3,9%	21,5%
hiç memnun değilim	Frekans	59	13	72
	%halk sağlığı	81,9%	18,1%	100,0%
	%özelleştirme	38,3%	25,5%	35,1%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%halk sağlığı	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 88,219, serbestlik derecesi: 5, p değeri: 0,000

Tablo 4.37’de katılımcıların yerel yönetimlerin sağladığı sağlık hizmetlerinden memnuniyeti ile özelleştirmeye bakış açıları karşılaştırılmıştır. Sonuçlara göre bu hizmetlerden çok memnun olan 20 kişinin tamamı özelleştirmeye karşı değildir. Memnun olan 38 kişinin 22’si(%57,9) özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal bulan 31 kişinin tamamı özelleştirmeye karşıdır. Bu hizmetlerden memnun olmayan 44 kişiden 42’si özelleştirmeye karşıdır. Yine bu hizmetten hiç memnun olmayan 72 kişiden 59’u(%81,9) özelleştirmeye karşıdır.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 88,219, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir.Yani Katılımcıların halk sağlığı hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.38. Eğitim-özelleştirme çapraz tablosu

eğitim		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	1	22	23
	%eğitim	4,3%	95,7%	100,0%
	%özelleştirme	,6%	43,1%	11,2%
memnunum	Frekans	32	14	46
	%eğitim	69,6%	30,4%	100,0%
	%özelleştirme	20,8%	27,5%	22,4%
memnun değilim	Frekans	69	0	69
	%eğitim	100,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	44,8%	,0%	33,7%
hiç memnun değilim	Frekans	52	15	67
	%eğitim	77,6%	22,4%	100,0%
	%özelleştirme	33,8%	29,4%	32,7%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%eğitim	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 85,477, serbestlik derecesi: 3, p değeri: 0,000

Tablo 4.38’de özelleştirmeye bakış açısı ile eğitim hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında istatistiksel bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlara göre bu hizmetlerden çok memnun olan 23 kişiden 22’si özelleştirmeye karşı değildir. Hizmetlerden memnun olan 46 kişiden 32’si(%69,9) özelleştirmeye karşıdır. Bunun yanında hizmetlerden memnun olmayanların sayısı 69’dur ve bunların tamamı özelleştirmeye karşıdır. Eğitim hizmetlerinden hiç memnun olmayan 67 kişiden 52’si(%77,6) özelleştirmeye karşıdır.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile eğitim hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların eğitim hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların eğitim hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 85,477, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların eğitim hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.39. Toprak planlaması-özelleştirme çapraz tablosu

toprak planlaması		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	0	21	21
	%toprak planlaması	,0%	100,0%	100,0%
	%özelleştirme	,0%	41,2%	10,2%
memnunum	Frekans	22	8	30
	%toprak planlaması	73,3%	26,7%	100,0%
	%özelleştirme	14,3%	15,7%	14,6%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	33	0	33
	%toprak planlaması	100,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	21,4%	,0%	16,1%
memnun değilim	Frekans	78	14	92
	%toprak planlaması	84,8%	15,2%	100,0%
	%özelleştirme	50,6%	27,5%	44,9%
hiç memnun değilim	Frekans	21	8	29
	%toprak planlaması	72,4%	27,6%	100,0%
	%özelleştirme	13,6%	15,7%	14,1%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%toprak planlaması	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 79,100, serbestlik derecesi: 4, p değeri: 0,000

Toprak planlaması hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısını incelediğimiz tablo 4.39'dan elde edilen sonuçlara göre; bu hizmetten çok memnun olan 21 katılımcının tamamı özelleştirmeye karşı değildir. Hizmetlerden memnun olan 30 kişiden 22'si(%73,3) özelleştirmeye karşı değildir. Hizmet kalitesini normal bulan 33 kişinin tamamı özelleştirmeye karşıdır. Bunun yanında hizmetlerden memnun olmayan 92 kişiden 78'i(%84,8) özelleştirmeye karşıdır. Bu hizmetten hiç memnun olmayan 29 kişiden de 21'i(%72,4) özelleştirmeye karşıdır.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile toprak planlaması hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların toprak planlaması hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların toprak planlaması hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 79,100, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların toprak planlaması hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.40. Konut-özelleştirme çapraz tablosu

konut		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	3	22	25
	%konut	12,0%	88,0%	100,0%
	%özelleştirme	1,9%	43,1%	12,2%
memnunum	Frekans	20	1	21
	%konut	95,2%	4,8%	100,0%
	%özelleştirme	13,0%	2,0%	10,2%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	42	12	54
	%konut	77,8%	22,2%	100,0%
	%özelleştirme	27,3%	23,5%	26,3%
memnun değilim	Frekans	77	1	78
	%konut	98,7%	1,3%	100,0%
	%özelleştirme	50,0%	2,0%	38,0%
hiç memnun değilim	Frekans	12	15	27
	%konut	44,4%	55,6%	100,0%
	%özelleştirme	7,8%	29,4%	13,2%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%konut	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 94,883, serbestlik derecesi: 4, p değeri: 0,000

Konut hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel bir ilişki olup olmadığı yukarıdaki tablo 4.40'da incelenmiştir. Sonuçlara göre bu hizmetlerden çok memnun olan 25 kişiden 22'si(%88) özelleştirmeye karşı değildir. Memnun olan 21 kişiden 20'si özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal bulan 54 kişiden 42'si(%77,8) özelleştirmeye karşıdır. Memnun olmayan 78 kişiden 77'si özelleştirmeye karşıdır. Yine bu hizmetlerden hiç memnun olmayan 27 kişiden 15'i(%55,6) özelleştirmeye karşı değildir.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile konut hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların konut hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların konut hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 94,883, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların konut hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.41.'de bayındırlık hizmetlerinden memnuniyet seviye ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen verilere göre bu hizmetlerden çok memnun olan 25 kişinin 23'ü(%92) özelleştirmeye karşı değildir. Hizmetlerden memnun olan 21 kişiden 20'si ise özelleştirmeye karşıdır. Bu hizmetin kalitesini normal bulan 78 kişiden 67'si(%85,9) özelleştirmeye karşı olanlardandır. Hizmetten memnun olmayan 56 kişiden 41'i(%73,2) de özelleştirmeye karşıdır. Hiç memnun olmayan 25 katılımcının da 24'ü özelleştirmeye karşı olanlar arasında yer almaktadır.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile bayındırlık hizmetleri hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların bayındırlık hizmetleri hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların bayındırlık hizmetleri hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 75,601, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların bayındırlık hizmetleri hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.41. Bayındırlık hizmetleri-özelleştirme çapraz tablosu

		özelleştirme		Toplam
		evet, karşılıym	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	2	23	25
	%bayındırlık hizmetleri	8,0%	92,0%	100,0%
	%özelleştirme	1,3%	45,1%	12,2%
memnunum	Frekans	20	1	21
	%bayındırlık hizmetleri	95,2%	4,8%	100,0%
	%özelleştirme	13,0%	2,0%	10,2%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	67	11	78
	%bayındırlık hizmetleri	85,9%	14,1%	100,0%
	%özelleştirme	43,5%	21,6%	38,0%
memnun değilim	Frekans	41	15	56
	%bayındırlık hizmetleri	73,2%	26,8%	100,0%
	%özelleştirme	26,6%	29,4%	27,3%
hiç memnun değilim	Frekans	24	1	25
	%bayındırlık hizmetleri	96,0%	4,0%	100,0%
	%özelleştirme	15,6%	2,0%	12,2%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%bayındırlık hizmetleri	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 75,601, serbestlik derecesi: 4, p değeri: 0,000

Tablo 4.42.'de çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlara göre bu hizmetten çok memnun olan 17 katılımcının tamamı özelleştirmeye karşı değildir. Hizmetten memnun olan 25 katılımcıdan ise 19'sü(%76) özelleştirmeye karşıdır. Bu hizmetin kalitesini normal düzeyde bulan 53 kişiden 46'sı(%86,8) özelleştirmeye karşıdır. Diğer taraftan bu hizmetlerden memnun olmayan 73 katılımcıdan 54'ü(%74) de özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesinden hiç memnun olmayan 37 kişiden 35'i(%94,6) özelleştirmeye karşıdır.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 88,219, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların çevre koruma hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.42. Çevre koruma-özelleştirme çapraz tablosu

çevre koruma		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	0	17	17
	%çevre koruma	,0%	100,0%	100,0%
	%özelleştirme	,0%	33,3%	8,3%
memnunum	Frekans	19	6	25
	%çevre koruma	76,0%	24,0%	100,0%
	%özelleştirme	12,3%	11,8%	12,2%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	46	7	53
	%çevre koruma	86,8%	13,2%	100,0%
	%özelleştirme	29,9%	13,7%	25,9%
memnun değilim	Frekans	54	19	73
	%çevre koruma	74,0%	26,0%	100,0%
	%özelleştirme	35,1%	37,3%	35,6%
hiç memnun değilim	Frekans	35	2	37
	%çevre koruma	94,6%	5,4%	100,0%
	%özelleştirme	22,7%	3,9%	18,0%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%çevre koruma	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 62,765, serbestlik derecesi: 4, p değeri: 0,000

Tablo 4.43. Kültür işleri-özelleştirme çapraz tablosu

kültür işleri		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
Çok memnunum	Frekans	1	21	22
	%kültür işleri	4,5%	95,5%	100,0%
	%özelleştirme	,6%	41,2%	10,7%
memnunum	Frekans	17	9	26
	%kültür işleri	65,4%	34,6%	100,0%
	%özelleştirme	11,0%	17,6%	12,7%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	72	19	91
	%kültür işleri	79,1%	20,9%	100,0%
	%özelleştirme	46,8%	37,3%	44,4%
memnun değilim	Frekans	34	1	35
	%kültür işleri	97,1%	2,9%	100,0%
	%özelleştirme	22,1%	2,0%	17,1%
hiç memnun değilim	Frekans	30	1	31
	%kültür işleri	96,8%	3,2%	100,0%
	%özelleştirme	19,5%	2,0%	15,1%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%kültür işleri	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri:77,591, serbestlik derecesi: 4, p değeri: 0,000

Kültür işlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasındaki istatistiksel ilişkinin incelendiği tablo 4.43.'den elde edilen sonuçlara göre, bu hizmetlerden çok memnun olan 22 katılımcıdan 21'i özelleştirmeye karşı değildir. Hizmet kalitesinden memnun olan 26 kişiden 17'si(%65,4) özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal bulan 91 kişiden 72'si(%79,1) yine özelleştirmeye karşı olan gruba dahildir. Diğer taraftan bu hizmetlerden memnun olmadığını belirten 35 kişiden 34'ü(%97,1) özelleştirme karşıtı kişilerdir. Yine bu hizmetten hiç memnun olmayan 31 kişinin de 30'u özelleştirmeye karşıdır.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile kültür hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların kültür hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların kültür hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 77,591, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların kültür hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.44. Turizm-özelleştirme çapraz tablosu

turizm		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	13	22	35
	%turizm	37,1%	62,9%	100,0%
	%özelleştirme	8,4%	43,1%	17,1%
memnunum	Frekans	45	15	60
	%turizm	75,0%	25,0%	100,0%
	%özelleştirme	29,2%	29,4%	29,3%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	44	7	51
	%turizm	86,3%	13,7%	100,0%
	%özelleştirme	28,6%	13,7%	24,9%
memnun değilim	Frekans	41	7	48
	%turizm	85,4%	14,6%	100,0%
	%özelleştirme	26,6%	13,7%	23,4%
hiç memnun değilim	Frekans	11	0	11
	%turizm	100,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	7,1%	,0%	5,4%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%turizm	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 36,773, serbestlik derecesi: 4, p değeri: 0,000

Tablo 4.44.'de katılımcıların turizm hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen verilere göre bu hizmet çeşidinden çok memnun olan 35 katılımcıdan 22'si(%62,9) özelleştirmeye karşı değildir. Bu hizmetten memnun olan 60 kişiden 45'i(%75) özelleştirme karşıtı katılımcılardır. Hizmet kalitesini normal bulan 51 kişiden ise 44'ü(%86,3) yine özelleştirme karşıtıdır. Turizm hizmetlerinden memnun olmayan 48 kişilik gruptan 41'i(%85,4) yine özelleştirme karşıtı bir düşünceye sahiptir. Hiç memnun olmayan 11 kişilik grubun ise tamamı özelleştirme karşıtıdır.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile turizm hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların turizm hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların turizm hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 36,773, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların turizm hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.45. Spor-özelleştirme çapraz tablosu

spor		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	20	26	46
	%spor	43,5%	56,5%	100,0%
	%özelleştirme	13,0%	51,0%	22,4%
memnunum	Frekans	45	10	55
	%spor	81,8%	18,2%	100,0%
	%özelleştirme	29,2%	19,6%	26,8%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	15	8	23
	%spor	65,2%	34,8%	100,0%
	%özelleştirme	9,7%	15,7%	11,2%
memnun değilim	Frekans	59	7	66
	%spor	89,4%	10,6%	100,0%
	%özelleştirme	38,3%	13,7%	32,2%
hiç memnun değilim	Frekans	15	0	15
	%spor	100,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	9,7%	,0%	7,3%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%spor	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 39,334, serbestlik derecesi: 4, p değeri: 0,000

Tablo 4.45.'de spor hizmetlerinden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısı arasındaki istatistiksel ilişki incelenmiştir. Elde edilen verilere göre bu hizmetlerden çok

memnun olduğunu söyleyen 46 kişiden 20'si(%43,5) özelleştirme karşıtı, 26'sı(%56,5) da özelleştirme yanlısı görüş bildirmiştir. Hizmetlerden memnun olan 55 kişiden 45'i(%81,8) ise özelleştirme karşıtı katılımcılardır. Hizmet kalitesini normal bulan 23 kişiden 15'i(%65,2) özelleştirme karşıtı, 8'i(%34,8) de özelleştirme yanlısı katılımcılardır. Diğer taraftan bu hizmetlerden memnun olmayan 66 kişinin 59'u(%89,4) özelleştirme karşıtıdır. Hiç memnun olmayan 15 kişinin ise tamamı özelleştirme karşıtıdır.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile spor hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H_0 : Katılımcıların spor hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların spor hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 39,334, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H_1 hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların spor hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Soysal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasındaki istatistiksel ilişkiyi incelediğimiz tablo 4.46.'dan elde edilen verilere göre; bu hizmetlerden çok memnun olan 67 kişiden 42'si(%62,7) özelleştirmeye karşıdır. Hizmetlerden memnun olan 70 kişiden ise 58'i(%82,9) özelleştirmeye karşı olan gruptandır. Bu hizmetin kalitesini normal seviyede bulan 22 kişiden 14'ü(%63,6) özelleştirme karşıtı katılımcılardır. Diğer taraftan bu hizmetten memnun olmayan 18 kişiden 14'ü(%77,8) özelleştirme karşıtıdır. Yine bu hizmetlerden hiç memnun olmayan 28 kişiden 26'sı(%92,9) da özelleştirmeye karşı olan gruptadır.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H_0 : Katılımcıların sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 14,118, p: 0,007 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H_1 hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların sosyal faaliyet hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.46. Sosyal faaliyetler-özelleştirme çapraz tablosu

sosyal faaliyetler		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	42	25	67
	%sosyal faaliyetler	62,7%	37,3%	100,0%
	%özelleştirme	27,3%	49,0%	32,7%
memnunum	Frekans	58	12	70
	%sosyal faaliyetler	82,9%	17,1%	100,0%
	%özelleştirme	37,7%	23,5%	34,1%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	14	8	22
	%sosyal faaliyetler	63,6%	36,4%	100,0%
	%özelleştirme	9,1%	15,7%	10,7%
memnun değilim	Frekans	14	4	18
	%sosyal faaliyetler	77,8%	22,2%	100,0%
	%özelleştirme	9,1%	7,8%	8,8%
hiç memnun değilim	Frekans	26	2	28
	%sosyal faaliyetler	92,9%	7,1%	100,0%
	%özelleştirme	16,9%	3,9%	13,7%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%sosyal faaliyetler	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 14,118, serbestlik derecesi: 4, p değeri: 0,007

Tablo 4.47. Sosyal refah-özelleştirme çapraz tablosu

sosyal refah		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
çok memnunum	Frekans	37	22	59
	%sosyal refah	62,7%	37,3%	100,0%
	%özelleştirme	24,0%	43,1%	28,8%
memnunum	Frekans	53	13	66
	%sosyal refah	80,3%	19,7%	100,0%
	%özelleştirme	34,4%	25,5%	32,2%
hizmet kalitesini normal buluyorum	Frekans	19	8	27
	%sosyal refah	70,4%	29,6%	100,0%
	%özelleştirme	12,3%	15,7%	13,2%
memnun değilim	Frekans	18	6	24
	%sosyal refah	75,0%	25,0%	100,0%
	%özelleştirme	11,7%	11,8%	11,7%
hiç memnun değilim	Frekans	27	2	29
	%sosyal refah	93,1%	6,9%	100,0%
	%özelleştirme	17,5%	3,9%	14,1%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%sosyal refah	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 11,154, serbestlik derecesi: 4, p değeri: 0,025

Son olarak sosyal refah hizmetleri ile özelleştirmeye bakış açısı arasındaki istatistiksel ilişkinin incelendiği yukarıdaki tablo 4.47. ile yerel hizmetlerden memnuniyet ile özelleştirmeye bakış açısının incelendiği kısmın İspanya ayağı da sone ermektedir. Elde edilen verilere göre sosyal refah hizmetlerinden çok memnun olan 59 kişiden 37'si(62,7) özelleştirmeye karşıdır. Hizmetlerden sadece memnun olan 66 kişinin ise 53'ü(%80,3) özelleştirmeye karşıdır. Hizmet kalitesini normal düzeyde bulan 27 kişiden 19'u(%70,4) yine özelleştirmeye karşıdır. Hizmetten memnun olmayan 24 kişinin ise 18'i(%75) özelleştirmeye karşıdır. Bu hizmetlerden hiç memnun olmayan 29 kişiden de 37'si özelleştirme karşıtı düşünce beyan etmiştir.

Katılımcıların özelleştirmeye bakış açısı ile sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet seviyesi arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 11,154, p: 0,025 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların sosyal refah hizmetlerinden memnuniyet seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

4.3.4.2. Katılımcıların Özelleştirmeye Bakış Açıları İle Katılımcıların Bazı Demografik Özelliklerinin Çapraz Tablo Analizleri

Aşağıdaki tablolarda Madrid ve Aydın'da ankete katılan bireylerin özelleştirmeye karşı olup olmama durumları ile eğitim seviyesi, çalışma durumu, çalıştığı sektör ve aylık geliri gibi bazı özellikleri arasındaki ilişki Ki-kare ve çapraz tablo analizleriyle değerlendirilmiştir.

- **Aydın İli Çapraz Tabloları**

Tablo 4.48. Yaş-özelleştirme çapraz tablosu

yaş		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
18-25	Frekans	47	26	6	79
	%yaş	59,5%	32,9%	7,6%	100,0%
	%özelleştirme	50,5%	26,0%	23,1%	36,1%
26-30	Frekans	4	5	5	14
	%yaş	28,6%	35,7%	35,7%	100,0%
	%özelleştirme	4,3%	5,0%	19,2%	6,4%
31-35	Frekans	3	31	5	39
	%yaş	7,7%	79,5%	12,8%	100,0%
	%özelleştirme	3,2%	31,0%	19,2%	17,8%
36-50	Frekans	32	33	7	72
	%yaş	44,4%	45,8%	9,7%	100,0%
	%özelleştirme	34,4%	33,0%	26,9%	32,9%
50 üzeri	Frekans	7	5	3	15
	%yaş	46,7%	33,3%	20,0%	100,0%
	%özelleştirme	7,5%	5,0%	11,5%	6,8%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%yaş	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki kare değeri: 39,717, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Tablo 4.48.'de yapılan analiz ile yaş grubunun, özelleştirmeye bakış açısı üzerinde etkisi olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen verilere göre özelleştirmeye karşı olanların %50,5'i 18-25 yaş grubuna dahildir. İkinci en büyük yüzdenin de %34,4 ile 36-50 yaş grubuna ait olduğunu görüyoruz. Özelleştirmeye karşı olmayanların ise %33'ünü 36-50 yaş grubu oluşturmaktadır. Bunu 31 kişi ile 31-35 yaş grubu ve 26 kişi ile de 18-25 yaş grubu izlemektedir. Katılanların %11,9 ise kararsız kalmıştır.

Yaş ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Yaş ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Yaş ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 39,717, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani yaş ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.49. Eğitim seviyesi-özelleştirme çapraz tablosu

eğitim		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	kararsızım	
ilköğretim	Frekans	11	6	11	28
	%eğitim	39,3%	21,4%	39,3%	100,0%
	%özelleştirme	11,8%	6,0%	42,3%	12,8%
ortaöğretim 1. kademe	Frekans	1	12	0	13
	%eğitim	7,7%	92,3%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	1,1%	12,0%	,0%	5,9%
ortaöğretim 2. kademe	Frekans	33	18	8	59
	%eğitim	55,9%	30,5%	13,6%	100,0%
	%özelleştirme	35,5%	18,0%	30,8%	26,9%
üniversite	Frekans	46	52	7	105
	%eğitim	43,8%	49,5%	6,7%	100,0%
	%özelleştirme	49,5%	52,0%	26,9%	47,9%
lisansüstü	Frekans	2	12	0	14
	%eğitim	14,3%	85,7%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	2,2%	12,0%	,0%	6,4%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%eğitim	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 50,442, serbestlik derecesi: 8, p değeri: 0,000

Tablo 4.49.'dan elde edilen sonuçlara göre özelleştirmeye karşı olan 93 eğitimli katılımcıdan %49,5'ini üniversite mezunu, %35,5'i de ortaöğretim 2. kademe mezunudur. Aynı şekilde özelleştirmeye karşı olan 100 kişiden %52'si üniversite mezunudur. 26 kişide bu soruda kararsız kalmıştır.

Eğitim seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Eğitim ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Eğitim ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 50,442, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Eğitim ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo4.50. Çalışma durumu-özelleştirme çapraz tablosu

çalışma durumu		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
evet	Frekans	54	82	11	147
	%çalışma durumu	36,7%	55,8%	7,5%	100,0%
	%özelleştirme	58,1%	82,0%	42,3%	67,1%
hayır	Frekans	39	18	15	72
	%çalışma durumu	54,2%	25,0%	20,8%	100,0%
	%özelleştirme	41,9%	18,0%	57,7%	32,9%
Toplam	Frekans	93	100	26	219
	%çalışma durumu	42,5%	45,7%	11,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 20,743, serbestlik derecesi: 2, p değeri:0,000

Tablo 4.50.'de katılımcıların çalışma durumu ile özelleştirmeye bakış açıları arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Sonuçlara göre özelleştirmeye karşı olan 93 kişinin %58,1'i çalışmakta, %41,9'u ise çalışmamaktadır. Özelleştirmeye karşı olmayan 100 kişiden %82'si herhangi bir işte çalışmaktadır. 26 kişi ise kararsız kalmıştır.

Çalışma durumu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Çalışma durumu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Çalışma durumu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare:20,743, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H_1 hipotezi kabul edilecektir. Yani Çalışma durumu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.51. Sektör-özelleştirme çapraz tablosu

sektör		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
özel sektör	Frekans	24	30	13	67
	%sektör	35,8%	44,8%	19,4%	100,0%
	%özelleştirme	44,4%	36,6%	92,9%	44,7%
kamu sektörü	Frekans	30	52	1	83
	%sektör	36,1%	62,7%	1,2%	100,0%
	%özelleştirme	55,6%	63,4%	7,1%	55,3%
Toplam	Frekans	54	82	14	150
	%sektör	36,0%	54,7%	9,3%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 15,322, serbestlik derecesi: 2, p değeri: 0,000

Bir önceki tabloda incelediğimiz çalışma durumuna göre ayrılan çalışanlar grubundaki katılımcıların hangi sektörde olduğu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığı tablo 4.51.'de incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre çalışmakta olup özelleştirmeye karşı olanların %55,6'sı kamu sektöründe, %44,4'ü de özel sektörde çalışmaktadır. Karşı olmayan 82 kişinin ise %63,4'ü kamu sektöründe çalışmaktadır. Çalışan gruptan 14 kişi de karasız kalmıştır.

Çalışan katılımcıların sektörleri ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H_0 : Çalışan katılımcıların sektörleri ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H_1 : Çalışan katılımcıların sektörleri ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 15,322, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H_1 hipotezi kabul edilecektir. Yani Çalışan katılımcıların sektörleri ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.52. Aylık gelir-özelleştirme çapraz tablosu

aylık gelir		özelleştirme			Toplam
		Evet, karşıyım	Hayır, karşı değilim	Kararsızım	
0-640 YTL	Frekans	38	9	6	53
	%aylık gelir	71,7%	17,0%	11,3%	100,0%
	%özelleştirme	42,2%	9,6%	30,0%	26,0%
641-1000 YTL	Frekans	12	21	4	37
	%aylık gelir	32,4%	56,8%	10,8%	100,0%
	%özelleştirme	13,3%	22,3%	20,0%	18,1%
1001-2500 YTL	Frekans	35	61	7	103
	%aylık gelir	34,0%	59,2%	6,8%	100,0%
	%özelleştirme	38,9%	64,9%	35,0%	50,5%
2501-5000 YTL	Frekans	5	3	3	11
	%aylık gelir	45,5%	27,3%	27,3%	100,0%
	%özelleştirme	5,6%	3,2%	15,0%	5,4%
Toplam	Frekans	90	94	20	204
	%aylık gelir	44,1%	46,1%	9,8%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri: 32,585, serbestlik derecesi: 6, p değeri: 0,000

Katılımcıların elde ettikleri aylık gelir ile özelleştirmeye bakış açıları arasındaki istatistiki veriler yukarıdaki tablo 4.52.'de gösterilmiştir. Bu verilere göre özelleştirmeye karşı olan 90 kişiden %42'2'si 0-450 YTL aylık gelire sahipken, %38'9'u ise 1001-2500 YTL aylık gelire sahiptir. Özelleştirmeye karşı olmayan 94 kişiden %64,9'u aylık 1001-2500 YTL gelir elde etmektedir. 20 katılımcı da kararsız kalmıştır.

Aylık gelir seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Aylık gelir seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Aylık gelir seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 32,585, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Aylık gelir seviyesi ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

- Madrid İli Çapraz Tabloları

Tablo 4.53. Dahil olduğu mezun olunulan eğitim kademesi-özelleştirme çapraz tablosu

yaş		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
18-25	Frekans	7	15	22
	%yaş	31,8%	68,2%	100,0%
	%özelleştirme	4,5%	29,4%	10,7%
26-30	Frekans	31	7	38
	%yaş	81,6%	18,4%	100,0%
	%özelleştirme	20,1%	13,7%	18,5%
31-35	Frekans	51	21	72
	%yaş	70,8%	29,2%	100,0%
	%özelleştirme	33,1%	41,2%	35,1%
36-50	Frekans	51	0	51
	%yaş	100,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	33,1%	,0%	24,9%
50 üzeri	Frekans	14	8	22
	%yaş	63,6%	36,4%	100,0%
	%özelleştirme	9,1%	15,7%	10,7%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%yaş	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri:42,073, serbestlik derecesi:4, p değeri:0,000

Tablo 4.53’de yaş grubu ile özelleştirmeye bakış açıları arasında istatistiki bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçlara göre ankete katılan 22 kişilik 18-25 yaş grubuna dahil katılımcının 15’i(%68,2) özelleştirmeye karşı değildir. 26-30 yaş grubu mensubu 38 kişiden 31’i(%81,6) özelleştirmeye karşıdır. Yine 31-35 yaş grubuna dahil olan 72 kişilik katılımcıdan 51’i(%70,8) özelleştirmeye karşıdır. 36-50 yaş grubuna dahi olan 51 katılımcının ise tamamı özelleştirmeye karşıdır. Son olarak 50 yaş üzeri katılımcıların sayısı 22’dir ve bunlardan 14’ü(%63,6) özelleştirmeye karşıdır.

Katılımcıların dahil yaş grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların yaş grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların yaş grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare: 42,073, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların yaş

grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.54. Eğitim-özelleştirme çapraz tablosu

eğitim		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
ortaöğretim 1. kademe	Frekans	33	0	33
	%eğitim	100,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	25,0%	,0%	18,8%
ortaöğretim 2. kademe	Frekans	1	0	1
	%eğitim	100,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	,8%	,0%	,6%
üniversite	Frekans	98	22	120
	%eğitim	81,7%	18,3%	100,0%
	%özelleştirme	74,2%	50,0%	68,2%
lisansüstü	Frekans	0	22	22
	%eğitim	,0%	100,0%	100,0%
	%özelleştirme	,0%	50,0%	12,5%
Toplam	Frekans	132	44	176
	%eğitim	75,0%	25,0%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri:80,178, serbestlik derecesi:3, p değeri:0,000

Tablo 4.54.'de katılımcıların eğitim seviyeleri ile özelleştirmeye bakış açıları arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçlara göre İspanyol eğitim sistemine göre ortaöğretim 1. kademe mezunu 33 kişinin tamamı özelleştirmeye karşıdır. Üniversite mezunu olan 120 katılımcıdan 98'i(%81,7) özelleştirmeye karşıdır. Yine 22 kişilik lisansüstü eğitim mezunu katılımcının tamamı özelleştirmeye karşı değildir.

Katılımcıların dahil olduğu mezun olunan eğitim kademesi grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların dahil olduğu mezun olunan eğitim kademesi grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların dahil olduğu mezun olunan eğitim kademesi grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare 80,178, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H_1 hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların dahil olduğu mezun olunan eğitim kademesi grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo 4.55. Çalışma durumu-özelleştirme çapraz tablosu

çalışma durumu		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
evet	Frekans	150	36	186
	%çalışma durumu	80,6%	19,4%	100,0%
	%özelleştirme	97,4%	70,6%	90,7%
hayır	Frekans	4	15	19
	%çalışma durumu	21,1%	78,9%	100,0%
	%özelleştirme	2,6%	29,4%	9,3%
Toplam	Frekans	154	51	205
	%çalışma durumu	75,1%	24,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri:32,758, serbestlik derecesi:1, p değeri:0,000

Tablo 4.55.'de anket katılmış olan kişilerin çalışma durumu ile özelleştirmeye bakış açıları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre çalışmakta olan 186 katılımcıdan 150'si(%80,6) özelleştirmeye karşıdır. Çalışmayan 19 katılımcıdan ise 15'i(%78,9) özelleştirmeye karşı değildir.

Katılımcıların çalışma grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H_0 : Katılımcıların çalışma grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların çalışma grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare:32,758, p: 0,000 olarak bulunmuştur. $p < 0,05$ olarak bulunduğu için H_1 hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların çalışma grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo4.56. Sektör-özelleştirme çapraz tablosu

sektör		özelleştirme		Toplam
		evet, karşıyım	hayır, karşı değilim	
özel sektör	Frekans	135	14	149
	%sektör	90,6%	9,4%	100,0%
	%özelleştirme	87,7%	38,9%	78,4%
kamu sektörü	Frekans	19	22	41
	%sektör	46,3%	53,7%	100,0%
	%özelleştirme	12,3%	61,1%	21,6%
Toplam	Frekans	154	36	190
	%sektör	81,1%	18,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri:41,018, serbestlik derecesi:1, p değeri:0,000

Tablo 4.56.'da özelleştirmeye bakış açısı ile çalışan 190 katılımcının çalıştığı sektör grubu arasındaki istatistiki ilişki incelenmiştir. Sonuçlara göre özel sektörde çalışmakta olan 149 kişiden 135'i(%90,6) özelleştirmeye karşıdır. Kamu sektöründe çalışan 41 kişiden 22'si(%53,7) özelleştirmeye karşı değildir.

Katılımcıların çalıştığı sektör grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların çalıştığı sektör grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların çalıştığı sektör grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare:40,018, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H₁ hipotezi kabul edilecektir. Yani Katılımcıların çalıştığı sektör grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Tablo4.57. Aylık gelir-özelleştirme çapraz tablosu

aylık gelir		özelleştirme		Toplam
		evet, karşırım	hayır, karşı değilim	
451-1000 EURO	Frekans	63	0	63
	%aylık gelir	100,0%	,0%	100,0%
	%özelleştirme	40,9%	,0%	33,2%
1001-2500 EURO	Frekans	72	29	101
	%aylık gelir	71,3%	28,7%	100,0%
	%özelleştirme	46,8%	80,6%	53,2%
2501-5000 EURO	Frekans	19	7	26
	%aylık gelir	73,1%	26,9%	100,0%
	%özelleştirme	12,3%	19,4%	13,7%
Toplam	Frekans	154	36	190
	%aylık gelir	81,1%	18,9%	100,0%
	%özelleştirme	100,0%	100,0%	100,0%

Ki-kare değeri:22,076, serbestlik derecesi:2, p değeri:0,000

Tablo 4.57.'de katılımcıların aylık gelir miktarı ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen verilere göre gelir grubu 451-1000 EURO olan 63 kişinin tamamı özelleştirmeye karşıdır. Gelir miktarı 1001-2500 EURO arası olan 101 kişiden 72'si(%71,3) özelleştirmeye karşıdır. 2501-5000 EURO gelir grubuna dahil olan 26 kişiden 19'u(%73,1) özelleştirmeye karşıdır.

Katılımcıların gelir grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla hipotez kurulmuş ve ki kare testi ile analiz edilmiştir.

H₀: Katılımcıların gelir grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların gelir grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında ilişki vardır.

Ki kare testi sonucunda pearson ki kare:22,076, p: 0,000 olarak bulunmuştur. p<0,05 olarak bulunduğu için H1 hipotezi kabul edilecektir.Yani Katılımcıların gelir grubu ile özelleştirmeye bakış açısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki söz konusudur

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kurumsal iktisada ait olan kurumların evrimleşmesi perspektifinde ele alınan yerel yönetimleri özelleşen hizmetlerinden memnuniyetin değerlendirildiği çalışmada amaç yerel yönetim hizmetlerinden faydalananların memnuniyet seviyesini ölçmektir. Araştırmanın Hipotezi “özelleştirilen yerel yönetim hizmetleri, hizmetten faydalananların memnuniyet düzeyini artırır” olarak belirlenmiştir. Hipotezde bağımsız değişken “özelleştirme”, bağımlı değişken de “memnuniyet”tir. Araştırmanın amacına ulaşmak için Türkiye ve İspanya’da toplam 424 adet anket uygulanmış ve özelleştirilen yerel yönetim hizmetlerinin kullanıcılar açısından ne derecede memnuniyet yarattığı ölçülmeye çalışılmıştır.

Anket çalışması ile ilgili genel bir değerlendirmeye yer vermekte fayda vardır. Demografik özellikleri özetlemekle başlanılacak olan bu kısımda ilk olarak nüfus verileri incelenmiştir. İki ülkede de genç nüfusun fazla olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Fakat Türkiye’de en genç nüfus olan 18-25 yaş grubu İspanya’ya oranla çok daha fazladır. Bunun yanında ekonomisindeki istikrar, spor başarıları, gençlerin eğitim seviyeleri ve yaşama standartları gibi kriterler göz önünde bulundurulduğunda İspanya’nın genç nüfusu daha verimli kullandığını söylemek yerinde olacaktır. Bunun doğal bir sonucu olarak da iki ülkedeki gençlerin devlet hizmetlerinden memnuniyet seviyeleri ve beklentileri farklı olacaktır.

Yine hem İspanya’da hem de Türkiye’de ankete katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğu üniversite ve lisansüstü eğitim mezunudur. Fakat İspanya’da bu grubun toplam sayısının diğer eğitim grupları içindeki yüzdesi Türkiye’ye göre %14,9 daha fazladır. Bu da eğitim sistemlerini değerlendirmek için kullanılacak bir veri olarak değerlendirilebilir.

Katılımcıların çalışma durumları incelendiğinde, Türkiye’deki katılımcıların %39’u işsizken, bu sayı İspanya’da sadece %9,3’tür. Ayrıca çalışanların da, Türkiye’de özellikle kamu sektöründe, İspanya’da ise özel sektörde yoğunlaştığı görülmektedir. Çalışan katılımcılardan İspanya’da olanların çoğunlukla aylık geliri 1001-2500 EURO arası, Türkiye’de olanların ise 1001-2500 YTL olduğu görülmektedir. Yine genel olarak iki ülkedeki katılımcıların hepsinin yerel yönetim hizmetleri hakkında sağlıklı fikir beyan edebilecek kadar uzun süre o bölgelerde yaşadıkları görülmüştür.

Katılımcıların Türkiye’deki kısmının “özelleştirmeye karşı mısınız?” sorusuna “evet, karşıyım” ve “hayır, karşı değilim” diyenlerin oranları birbirine çok yakın olmasına

karşın, İspanya’da özelleştirmeye karşı olanlar baskın bir şekilde çoğunluktadır. İki ülkede de sosyal önemi olan hizmetlerin (eğitim, sağlık, sosyal refah v.b.) devlet tarafından yapılması görüşü hakimdir. Yine katılımcıların hepsi özelleştirmenin devlete gelir getirmediğini ya da zarar verdiğini düşünmektedir. İki ülkede de özelleştirmeye olumsuz bir bakış açısı olduğu söylenebilir. Ayrıca özelleştirmenin ekonomik özerkliğin bir uygulaması olarak görüldüğünde, yerel yönetimlere verilen özerkliğin hizmetlerde kalite verim artışı sağladığını düşünenler Türkiye’de çoğunlukta, İspanya’da tam tersini düşünenler çoğunluktadır. Görüldüğü üzere İspanya’da hem özelleştirmeye karşı olanlar hem de yerel yönetimlere verilen özerkliğin faydalı olmayacağına inananlar çok fazladır. Bu veriler itibarıyla İspanya’da Türkiye’ye göre daha devletçi bir zihniyete sahip bir katılımcı kitlesi olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Avrupa Birliği’ne (AB) girme sürecinde Türkiye’nin özelleştirmeye hız verdiği günümüzde bir AB ülkesinden bu tip bir sonucun çıkması düşündürücüdür. Bu sonuçlar katılımcıların özelleşen yerel yönetim hizmetlerinden memnuniyet seviyesinin özelleştirmeye bakış açıları ile bağlantılı olup olmadığı konusunda veri kaynağı olmuşlardır.

Uygulamanın en önemli bölümünü oluşturan, katılımcıların yerel yönetim hizmetlerinden memnuniyet seviyesinin ölçüldüğü sorulardan elde edilen verilerin özetini tekrar vermekte fayda vardır. Halk sağlığı hizmetlerinden Türkiye’deki katılımcılardan memnun olanlar ve olmayanlar yaklaşık olarak yarı yarıyadır. İspanya’da ise katılımcılardan memnun olmayanlar ağırlıktadır. İki ülkede de katılımcıların çoğu eğitim hizmetlerinden memnun olmadıklarını belirtmiştir. Aslında en önemli bu iki hizmetten sağlık hizmetlerinin Türkiye’de daha memnun edici seviyede olması olumlu bir sonuçtur. Her ne kadar çok zor koşullar altında çalışsalar da sağlık sektörü çalışanlarının kaliteli akademik eğitimleri ve özverili çalışma şekilleri bu sonuçta önemli etkiye neden olmuştur. Fakat burada şuna da değinmekte fayda vardır; Avrupa’daki bireyler ile Türkiye’deki bireylerin beklentileri ve bu beklentilerindeki standartları çok farklıdır. İspanya’da, sağlık sektöründe kullanılan araç ve gereçlerin çokluğu, sağlık işlerinin daha hızlı ve ivedilikle yürütülmesine neden olmaktadır. Buna bağlı olarak halkın istediği de bu sistemden daha iyi bir sistemdir. Türkiye’deki halkın beklentisinin hastane önünde sıra beklememek gibi unsurlardan oluştuğunu da düşünürsek aslında daha gerçekçi bir sonuçla da yüz yüze gelmekteyiz. Her şeyden önemlisi bu hizmetler, halk sağlığı ve eğitim, büyük bir oranla, iki ülkede de devlet sektörü tarafından yerine getirilmektedir. Bu hizmetler İspanya’da tamamen yerel yönetimler tarafından yapılmaktadır. Türkiye’deki Sağlık Bakanlığı gibi merkezi devlet

seviyesinde bir organ söz konusu değildir. Yerel olarak Aydın Belediyesi'nin yürüttüğü sağlık hizmetlerini; halk sağlığını korumak, gözetmek ve geliştirmek, halk sağlığı polikliniği kurmak ve işletmek, ayakta tedavi hizmetleri vermek, tıbbi tahlil hizmetleri üretmek, sosyal hizmetler (İlaç toplama, halk sağlığı eğitimi vermek), çevre sorunlarına ilişkin şikâyetleri incelemek (kaçak kömür, hava kirliliği, konutlara ilişkin sorunlar vb.), cenaze işlemlerini yürütmek (gömme izin belgesi vermek, şehir dışına çıkacak cenazelere nakil için izin vermek, cenaze yıkama ve nakil aracı tahsis edilmesi vb.), su kalite kontrolleri yapmak (2. ve 3. gayri sıhhi müesseseleri incelemek, içme suyunun sağlık denetlemesini yapmak), daire ve işyeri hekimliği yapmak (çalışan işçi, geçici işçi ve memur personel, memur ailesinin ayakta tedavi hizmetleri, çalışan personelin yataklı tedavi kurumlarına sevk ve sağlık izni vermek, sağlık giderlerinin tahakkuklarını yapmak) olarak sayılabilir.

Toprak planlaması hizmetlerinden memnun olan katılımcılar Türkiye'de çoğunlukta, İspanya'da memnun olmayanlar çoğunlukta. İki ülkenin de tarımsal üretimi ve tarımdan elde ettiği gelirin fazlalığı düşünülürse bu da önemli bir sonuçtur. Eğer toprak planlaması işlerini, toplam nüfusun ve gelecek kuşakların ihtiyaçları ve doğal çevrenin korunması bakımından azami uzun vadeli yararı sağlamak amacıyla toprağın geliştirilmesi ve korunması olarak sayarsak bu konunun önemi daha da iyi anlaşılabilir. Toprak planlaması sayesinde tarım alanları en yüksek verimde kullanılır, verimliliğin sürekliliğini sağlayıcı önlemler alınır ve de kent ile tarım alanlarının ayrımı en verimli şekilde yapılabilir. Bu hizmetler iki ülkede de yerel yönetimler eliyle, devlet tarafından yapılmaktadır. Bayındırlık işleri de iki ülkede de devlet tarafından yapılır. Yalnız farklı olarak, İspanya'da bu hizmetleri yerel yönetimler yürütürken, Türkiye'de "Bayındırlık ve İskan Bakanlığı" yürütmektedir. Sonuçta temel kurum yine merkezi devlet seviyesindedir.

Konut hizmetleri ele alındığında şu görülmektedir ki, iki ülkede de bu sektör ağırlıklı bir şekilde özel sektörün yürüttüğü bir işidir. Türkiye'deki TOKİ (Toplu Konut İdaresi) gibi özel uygulamaların dışında, yine iki ülkede de görülen barınma evleri, bakım evleri gibi istisnai uygulamalar dışındaki bütün hizmetler özel sektöre aittir. Katılımcıların memnuniyet seviyeleri incelendiğinde, Türkiye'deki katılımcıların büyük bir çoğunluğunun bu hizmetlerden memnun olduğu, İspanya'da ise memnun olmadığı görülmektedir.

Diğer önemli bir hizmet grubu da spor hizmetleridir. İspanya'da bu hizmetler neredeyse tamamıyla özel sektör tarafından yapılmaktadır. Özellikle spor kulüpleri alt

yapı konusunda da ön plana çıkmaktadır. Türkiye’de ise bu sektör de devlet ağırlıklı yürütülmektedir. Tesisler ve bazı yerel organizasyonlar genelde belediyeler tarafından yapılmaktadır. İllerdeki spor salonları, olimpik yüzme havuzları, statlar çoğunlukla belediyelerin icraatlarıdır. Sonuç olarak Türkiye’deki katılımcılar çoğunlukla bu hizmetlerden memnun değilken, İspanya’daki katılımcılar çoğunlukla memnundur. Ayrıca İspanya’daki sportif başarılar da buna ek bir diğer gösterge olarak görülebilir.

Turizm sektörü iki ülke için de büyük bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Yine bu hizmetler de özel sektör tarafından yürütülen hizmetlerdir. Turlar, uçak firmaları, konaklama, dinlenme ve eğlence tesisleri çoğunlukla özel sektörün elindedir. Fakat bu benzer uygulamaya rağmen Türkiye’deki katılımcıların çoğu bu hizmetlerden memnun değilken, İspanya’daki katılımcıların çoğunluğu bu hizmetlerden memnundur. Gerçekten de İspanya’daki turizm hizmetlerinin kalitesi, organizasyonu ve standartları Türkiye’ye göre çok daha yüksektir. Konaklama tesislerinin sayısı kıyaslanamayacak kadar fazladır. Doğal güzellikler açısından hiçbir eksiği olmayan, hatta fazlası olan Türkiye’ye daha çok gelir düzeyi orta ve ortanın altında olan turist kesimlerinin gelmesi düşündürücüdür. Avrupa’daki zengin turist kesiminin ise en popüler tatil ülkelerinden biri İspanya’dır. Bu farkın tek nedeni de tesis eksikliği, organizasyon bozuklukları, terör korkusu ve en önemlisi de tanıtım eksikliğidir.

Kültür hizmetleri iki ülkede de yerel yönetimler tarafından yerine getirilmektedir. Türkiye’de bu hizmetlerden memnuniyetsizlik ağırlıklı olduğu halde, İspanya’da memnuniyetsiz olan kesim Türkiye’ye oranla daha azdır. Çünkü bir “festivaller ülkesi” olan İspanya’da bu faaliyetlerin daha iyi yürütüldüğü bu lakaptan da açıkça anlaşılmaktadır. Türkiye aslında Osmanlı döneminden kalan ve daha zengin olan kültür mirasını organizasyon eksikliği ve yetersiz reklam yüzünden iyi bir şekilde pazarlayamamaktadır.

Yapılan çapraz tablo analizlerinde ise insanların bu hizmetlerden özel sektör veya devlet sektörü tarafından yapılanları bilerek belirttikleri memnuniyet seviyeleri ile özelleştirmeye bakış açıları karşılaştırılmıştır. Türkiye’den elde edilen veriler genel olarak şu şekilde yorumlanabilir; katılımcılar hizmet sektöründen memnun dahi olsalar, hizmetlerin devlet sektörü tarafından yapılması gerektiğine inananlar ağırlıktadır. Farklı olarak Türkiye’de toprak planlaması hizmetlerinden memnun olmayan katılımcılar çoğunlukta ve bu katılımcılardan özelleştirmeye karşı olmayanlar ağırlıktadır. Buradan şöyle bir sonuç çıkartılabilir; toprak planlaması hizmetleri özel sektör tarafından yürütülürse memnuniyet seviyesi artma eğilimindedir. Bunun yanında

hizmetlerden memnun olmayan katılımcılar, genel olarak özelleştirmeye karşı olmadıklarını belirtmişlerdir.

İspanya’da ise durum farklıdır. Hizmetler hangi sektör tarafından yapılırsa yapılsın, o hizmetlerden çok memnun olduğunu belirten katılımcılar çoğunlukla özelleştirmeye karşı değildir. Aynı hizmetlerden memnun olan, hizmet kalitesini normal bulan ve memnun olmayan katılımcılar ise özelleştirmeye karşıdırlar.

Sonuç olarak; özelleşen yerel yönetim hizmetleri faydalanıcıların memnuniyet seviyesini her zaman arttırmamaktadır. Türkiye’de özelleşen hizmetler genel olarak katılımcıların memnuniyet seviyesinin artmasını sağlayamamıştır. İspanya’da ise bu durum tersidir. Özellikle spor hizmetleri ve turizm hizmetleri en açık örnekler olarak ortaya çıkmaktadır.

Uygulamaya da bakıldığında, örnek olarak konut hizmetleri iki ülkede de özel sektör ağırlıklı yürütülmesine rağmen İspanya’da memnuniyetsizlik, Türkiye’de ise memnuniyet yaratmıştır. Burada da yine beklentiler ve standartlar çok önemlidir. Türkiye’de insanların temel beklentisi “başını sokacağı” bir konut elde etmektir. Spor hizmetlerini Türkiye devlet ağırlıklı yürütmektedir ve memnuniyetsizlik vardır. İspanya’da ise özel sektör ağırlıklı yürütülen spor hizmetlerinden memnuniyet seviyesi yüksektir. Aynı tablo turizm sektörü için de geçerlidir.

Bunun yanında devlet tarafından yürütülen ve katılımcıların memnuniyet seviyesinin düşük olduğu hizmetlerde de bu sektörün devlet eli altında yürütülmesi gerektiği yönünde fikir belirtenler çoğunluktadır. Örneğin halk sağlığı, eğitim, toprak planlaması, bayındırlık işleri, kültür hizmetleri, sosyal refah gibi sektörler bunlara örnektir.

Özelleştirilen hizmetlerden memnuniyet seviyesi o ülkedeki insanların adem-i merkezîyetçilik anlayışını ne derece özümlediklerine de bağlıdır. İnsanlar her ne kadar hizmetten memnuniyetsiz de olsa merkezi devlet kültürünün ağırlığı sayesinde bu hizmetlerin ısrarla devlet eli tarafından yürütülmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Memnuniyet seviyesinin yüksek olduğu ve özel sektörün yürüttüğü hizmetlerin dahi devlet eli tarafından yürütülmesi gerektiğine inananların İspanya’da çoğunlukta olmaları buna bir örnektir. Türkiye’de ise tam tersi bir durum söz konusudur, özel sektör tarafından yapılan ve memnuniyetsizlik olduğu halde özel sektör tarafından yürütülmesinde ısrar edilen sektörler ağırlıktadır. Bu da şunu göstermektedir; adem-i merkezîyetçilik kültürünün tam yerleşmediği ve son yıllarda özelleştirme bombardımanına tutulan Türk halkının daha standartlarını belirlemeden bu hizmetlerin

özel sektör tarafından yapılması yönünde bir kültür oluşumuna itildiği bir gerçektir. Önemli olan bu hizmetlerden beklentilerin artması, bu hizmetlerin devlet tarafından denetlenmesinin ve gözetlenmesinin düzgün bir mevzuatla yapılması, bu bağlamda AB seviyesine ulaşması gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek için de AB üyeliğini şart koşmamalı, kendi yasaları ve mevzuatlarıyla bu yolda kendi başına da ilerlemelidir. Bu koşullar sağlandığında insanlar hizmetlerin kalitesini yüksek beklentileri çerçevesinde yorumlayıp, memnuniyet seviyesini daha sağlıklı bir biçimde belirtebilecektir. Bu yolda İspanya, Türkiye için önemli bir örnek teşkil etmektedir. Devlet ağırlıklı hizmet yürütülmesi kültürünün hala hakim olduğu İspanya, bu yapısıyla Türkiye ile benzerlik göstermektedir. İnsanlarının Akdeniz kültürü ve iklimiyle yetişmelerinin bir sonucu olarak da bazı yönleriyle Türk insanına benzemesi de önemli bir ortak yöndür. Akdeniz insanının tipik sıcakkanlılığı, rahatlığı ve duygusallığı iki ülke insanın ortak özelliklerindedir. Ayrıca Türk Ulusu'na karşı olumlu hisler beslemeleri de bu konuda yapılacak ortak çalışmaları kolaylaştıracaktır.

Türkiye'de yerel yönetimlerin özelleştirdiği hizmetlerden insanların memnun olmaması ve buna rağmen özel sektör tarafından yapılmasını istemesi, araştırmamızın ilk bölümünde bahsedildiği gibi, kurumsal evrimleşme sürecini tamamlamadan devlet kurumlarının özelleştirme yoğun bir politikayla özelleştirmeyi Türk insanına sevimli göstermesinden kaynaklanmaktadır. Öncelikle kurumların özelleştirmenin yoğun olduğu bir piyasada işleyebilecek şekilde evrilmesi gerekmektedir. Bu yolla kişilerin gerçek memnuniyet seviyesi ve rasyonel standartları belirlenebilir. Bu uygulama için İspanya, Türkiye'ye için iyi bir model olarak gösterilebilir.

ÖZET

Bu çalışmada yapılmak istenen Türkiye’de ve İspanya’da özelleştirilen yerel yönetim hizmetlerinin halkın memnuniyet düzeyi üzerinde etkisini kurumsal ekonomi perspektifinden incelemektir. Türkiye’de ve dünya’da yerel yönetimlerin özerklik derecelerinin tartışıldığı bu günlerde, özelleşen yerel yönetim hizmetleri de bu çerçevede tartışılmaktadır. Araştırmada, Aydın ve Madrid illerinde uygulanan ve özelleşen yerel yönetim hizmetlerinden yararlanıcıların memnuniyetinin ölçüldüğü anket verilerinden faydalanarak bu konu incelenmiştir. Özelleştirme yerel yönetim kurumlarının piyasa yönünde evrimleşmesi olarak algılanmış ve kurumsal iktisat çerçevesinde incelenmiştir.

Araştırmanın 1. bölümünde kurumsal iktisat literatürü ele alınmıştır. Özellikle Douglass C. North ve Thorstein Veblen’in görüşleri çerçevesinde kurumsal iktisat, kurumların evrimleşmesi ve “oyun kuramı” şeklinde algılanmıştır. Yerleşik iktisadın bir eleştirisi olarak kurumsal iktisadın ortaya çıktığı düşünülerek önce yerleşik iktisadın eleştirisine yer verilmiştir. Daha sonra kurumsal iktisadın tanımı yapılmış, kurum ve kuruluş arasındaki farklara değinilmiştir. Kurumsal iktisadın metodolojisine de kısaca değindikten sonra kurumsal iktisatçıların ortak paydaları belirtilerek kurumsal iktisatçının tanımı yapılmıştır. Son olarak da iktisat okulları arasında “kurumsalcı okulun” yeri belirtilmiş ve özellikleri anlatılmıştır.

Çalışmanın 2. bölümünde Türkiye ile karşılaştırılacak ülke olan İspanya’nın yerel yönetim sistemine ilişkin literatürel bilgi verilmiştir. Ülke hakkında kısaca genel bir bilgi verildikten sonra İspanya’daki yerel yönetim sistemi hakkında detaylı bilgi verilmiş, ayrıca coğrafi iktidar yapısına da değinilmiştir.

İspanya’daki yerel yönetim sisteminden bahsedildikten sonra karşılaştırma yapılabilmesi için Türkiye’deki yerel yönetim sistemi de 2. bölümde incelenmiştir. Okuyucunun Türkiye’deki sistem hakkında belli başlı bilgileri sahip olduğu düşünülerek bu bölüm daha kısa tutulmuştur. Temel olarak Türkiye’deki yerel yönetimlerin tanımı ve nitelikleri belirtilmiştir. Sonrasında yerel yönetim türlerine yer verilmiş, ancak konumuz itibarıyla yerel yönetimlerin en etkin türü olan belediyelere daha detaylı değinilmiştir. Özellikle yerel yönetimlerde devrim niteliğinde değişiklikleri içermesinden dolayı 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun içeriğine ve yorumuna genişçe yer verilmiştir.

Araştırmanın 3. bölümünde “özelleştirme” konusu ele alınmıştır. Konunun temel başlıklarından biri olan özelleştirilen yerel yönetim hizmetlerinin özelleştirilme şekillerinin anlaşılması bakımından yerel yönetimlerde özelleştirme tekniklerine detaylıca yer verilmiştir. Genel olarak özelleştirme tekniklerine, özelleştirmenin felsefesine de değinilmiştir. Özelleştirmenin teorik faydaları belirtilerek araştırma sonucunda ulaştığımız fayda veya zararları ile kıyaslamamız sağlanmıştır. Yine özelleştirmenin devlet ekonomisinden piyasa ekonomisine geçiş olduğu düşünülerek devletin başarısızlığı ve piyasanın başarısızlığı konularına değinilmiştir.

Son bölümde ise araştırmanın uygulama kısmına yer verilmiştir. Aydın ve Madrid illerinin merkez bölgelerinde uygulanan 18 soruluk ankette elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve istatistiksel analizleri bu bölümde yapılmıştır. Sorular ağırlıklı olarak yerel yönetim hizmetlerinden memnuniyet ve katılımcıların özelleştirmeye bakış açıları konusudur. Bu sayede asıl amacı halkın tatmini ve ihtiyaçlarının karşılanması olan yerel yönetimlerin özelleştirme uygulamalarında başarılı olup olmadığı ölçülecektir.

Değerlendirme kısmı da Türkiye’deki yerel yönetimler için tavsiye niteliğindedir. Özellikle İspanya’nın insan karakteristiğinin Türk insanıninkine benzemesi, iki ülkenin sosyal özelliklerinin çok fazla ortak noktasının olması, bu tavsiyelerin İspanya’daki yerel yönetim sistemini model olarak oluşturulmasında etkili olmuştur.

SUMMARY

The purpose of this study is to analyze the effect of the privatized local administration services on the degree of public satisfaction in Turkey and Spain from the perspective of institutional economics. Today as the degree of local administrations' autonomy is discussed in the world and in Turkey, privatized local administration services are also being the subject of discussion under this framework. In this study, this matter is examined based on the survey data which measured the public satisfaction from privatized local administration services in Aydın and Madrid. Privatization is perceived as the evolution of local administrative institutions into the market direction and analyzed under the framework of institutional economics.

In the first part of the research, the literature on institutional economics is reviewed. Especially, institutional economics is identified as the evolution of institutions and "game theory" in the light of Douglass C. North and Thorstein Veblen's ideas. Thinking that institutional economics has emerged as a critique of mainstream economics first, a critique of mainstream economics was presented. Later, the definition of institutional economics is made and the differences between institutions and organizations. After touching briefly on the methodology of institutional economics, the common denominators of institutional economists are stated and the institutional economist is defined. Finally, the place of institutional economics among the schools of economics is specified and its characteristics are presented.

In the second part of the study, a literature review on the local administrative system of Spain, which will be compared to that of Turkey, is given. After giving brief information about Spain, detailed information about its local administrative structure is given and the structure of its geographical authority is mentioned.

After mentioning Spain's local administrative system, Turkey's local administrative system is examined in two parts. Thinking that the reader has major information about the system in Turkey, this part is kept relatively short. Basically, the definitions and characteristics of local administrations in Turkey are presented. Later, the types of local administrations are given, but municipalities, which are the most effective type of local administrations, are examined in more detail. Especially, the 5393 No. Municipality Law's content and interpretation are examined thoroughly since it involves revolutionary reforms.

In the third part of the study, the matter of “privatization” is taken up. The techniques of privatization are examined in detail to better understand the types of privatization of privatized local administration services, which is one of the main titles of the study. The theoretical benefits of privatization were stated and in the end of the study the benefits and costs are compared. Thinking that privatization is a transition from a state economy to a market economy, state and market failures are mentioned.

In the last part, the application of the research is presented. In this section, the data, which were obtained from the 18-question-survey done in the central regions of Aydın and Madrid are evaluated and their statistical analyses are done. The questions are mainly on satisfaction from local administrative services and the participants’ views on privatization. By this, whether or not local administrations whose primary purposes are public’s satisfaction and satisfying their needs are successful in privatization practices.

The evaluation part is of advisory nature to local administrations in Turkey. Especially because of the fact that that the characteristics of the people in Spain show similarity with those in Turkey, that both countries’ social characteristics have too much in common, these advises have become very effective in taking the local administrative system in Spain as a model.

TEŞEKKÜR

Öncelikle tezimin hazırlanması sürecinde ve hayatımın her aşamasında sevgi ve desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen anneme, babama ve kız kardeşim Dilay'a sevgi ve saygılarımı sunmak istiyorum. Tezimin hazırlanmasının her aşamasında benden hiçbir akademik yardımı esirgemeyen sayın tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Funda ÇONDUR'a, tez çalışmam boyunca teknik desteklerinden dolayı saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Halil MUTİOĞLU'na, sayın Yrd. Doç. Dr. Ali PETEK'e, tezimin İspanya ayağını yürütmemde bana yardımcı olan sayın Prof. Dr. Lütfü TOKATLIOĞLU'na ve emeği geçen herkese teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

ACAR Muhittin ve ÖZGÜR Hüseyin; 2004, **Çağdaş Kamu Yönetimi II; Konular, Kuramlar, Kavramlar**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

ARSLAN, N. Talat; 2005, **Teoriden Pratiğe Kamu Yönetimi; Yaklaşımlar, Sorunlar ve Metotlar**, Aktüel Yayınları, İstanbul.

BACKHOUSE, Roger E.; 1992, **A History of Modern Economic Analysis**, Basil Blackwell, Oxford.

BAYTAN, İlhan, 1999, **Özelleştirme**, TRT Ofset, Ankara

ÇONDUR, Funda, 2000, **Kamu Bankaları ve Özelleştirmeleri**, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış doktora tezi.

DAVIES, Norman; 2006, **Avrupa Tarihi**, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

DEMİR, Ömer; 1995, **İktisat ve Yöntem**, İz Yayıncılık, İstanbul.

DYE, Thomas R. ; 1992, **Understanding Public Policy**, Prentice-Hall Inc. , New Jersey.

EREN, Ercan; 1994, **İktisatta Yöntem**, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa.

ERYILMAZ, Bilal, 2000,. **Kamu Yönetimi**, Erkam Matbaacılık, İstanbul.

GERİŞ, Nazım, 2007, **Türkiye’de Özelleştirme ve Türk Telekom Örneği**, Roma Yayınları, Ankara.

GOODY, Jack; 2005, **Avrupa’da İslam Damgası**, Etkileşim Yayınları, İstanbul.

GÖZLER, Kemal, 2003, **Mahalli İdareler**, Ekin Kitabevi, Bursa.

GÜLER; Birgül Ayman; 1998, **Yerel Yönetimler**, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara.

GÜLTEKİN, Sadettin; 2002, **Kamu Yönetimi**, Akademi Yayınevi, Rize.

HEATON, Herbert; 1985, **Avrupa İktisat Tarihi II.** , Teori Yayınları, Ankara.

HILL, Dilys M., 1974, **Democratic Theory and Local Government**, London.

KARLUK, S.R., 1994, **Türkiye’de Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme**, Esbank, Yayın No:5, İstanbul.

KILIÇBAY, Ahmet; 1994, **Politika ve Ekonomi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları**, Ankara.

MUÑO, Jose Manuel Cansino; 2000, **La Calidad del Gobierno; Evaluacion Económica de Las Políticas Públicas**, Delta Publicaciones, Madrid

MUTH, J. 1961, “**Rational Expectations and the Theory of Price Movements**”, *Econometrica*, Volume 29.

NORTH, Douglass; 1999, **Kurumlar, Kurumsal Değişim ve Ekonomik Performans**, Cambridge University Pres, Cambridge.

OSER, J. ve BLANCHFIELD, W.C., 1984, **The Evolution Of Economic Thought**, 3. Baskı, New York

ÖZVEREN, Eyüp; 2007, **Kurumsal İktisat**, İmge Kitapevi, Ankara.

REBOLLO, Enrique Orduña; 2001, **La Administración Local Española**, Instituto Nacional de Administración Pública, Madrid.

SAYBAŞLI, Kemalî, 1985, **Siyaset Biliminde Temel Yaklaşımlar**, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara.

SENCER, Muzaffer; 1986, **Türkiye'nin Yönetim Yapısı**, Alan Yayıncılık, İstanbul.

TÜSİAD, 1986, **1986-1987 Yılları Ekonomik Faaliyet Raporu**, Tüsiad Yayınları, İstanbul.

VİLLALUENGA, Juan Carlos Etxezarreta; 1995, **La Privatización En La Administración Local**, Editorial Bayer Hnos. S.A. , Barcelona.

WOLF, Charles Jr., 1988, **Markets or Governments: Choosing Between Imperfect Alternatives**, 2. Baskı, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, London.

5393 Sayılı Belediye Kanunu (Resmi Gazete No: 25874, Kabul Tarihi: 3.7.2005)

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (Resmi Gazete No: 25745, Kabul Tarihi: 22.02.2005)

442 Sayılı Köy Kanunu (Resmi Gazete No: 68, Kabul Tarihi: 18.03.1924)

Makaleler

ACARTÜRK, Ertuğrul, 2004, **Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumunda Alternatif Yöntemler**, www.econturk.org.

AKTAN, Can, 1993, **Anayasal İktisat Ve Kural Ve Kurumlar Önemi**, www.canaktan.org.

AKTAN, Can, 2000, **Devletin Başarısızlığının Anatomisi**, <http://www.canaktan.org/ekonomi/devlet-basarsiz/aktan-makale.htm>

AKTAN, Can, 2000, **Freiburg Okulunda İktisadi Düşünce: Ekonomik Düzen Teorisi, Ekonomik Anayasa Hukuku ve Sosyal Piyasa Ekonomisi**, Politik İktisat, Anadolu Matbaacılık, İzmir.

ALKIŞ, Abdülsamet, **Yönetim Sorumluluğu Modelinde Hesap Verme Sorumluluğu**, http://www.demud.org.tr/Dergi_sayi_2/asalkis.pdf.

ARSLAN, Ahmet, 2004, **Kamu Harcamalarında Verimlilik, Etkinlik ve Denetim**, http://portal1.sgb.gov.tr/calismalar/yayinlar/md/md140/kamu%20harcamalari%20_a.%20arslan_.pdf

BUCHANAN J. ve BRENNAN G.; 1985 **The Reason of Rules, Constitutional Political Economy**, New York: Cambridge University Press.

EGGERTSSON, Thrainn; 2000, **The New Polgrove Dictionary Of Economics and The Law, Volume:2**, Neoinstitutional Economics.

EROL, İbrahim, 1985, **Ekonomi Açısından Devlet ve Piyasa**, http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/47/3/12_ibrahim_erol.pdf

GÖRMEZ, Kemal, 2000, “**Demokratikleşme Açısından Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri**”, G.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:2, Sayı:4 Bahar, s.81–88.

HEATH, Joseph, 2004, **Thorstein Veblen and American Social Criticism**, <http://www.chass.utoronto.ca/~jheath/veblen.pdf>

KASPER Wolfgang ve STREIT Manfred E. ; 1998, **Institutional Economics, Social Order and Public Policy**, The Locke Institute, Cheltenham.

MORATO, Francesc, 2006, **Yerel Yönetim ve Yenilikçi Yönetişim; İspanya Örneği**, www.ipc.sabanciuniv.edu/tr.

NORTH, Douglass C. ; 1990, **An Introduction to Institutions and Institutional Change, Institutions, Institutional Change and Economic Performance**, Cambridge University Press,

NORTH, Douglass, 1997, **The Contribution of the New Institutional Economics to and Understanding of the Transition Problem**, UNU/WIDER 1997 Annual Lecture, 7 March 1997.

PETEK, Ali, ALTUNOĞLU, A. Ender, 2008, **Kuşadası ve Didim'e Gelen Britanyalı Turistlerin Tatmin Düzeyini Etkileyen Faktörler**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:1, Ocak 2008, s:105-118

SAMUELS, Warren J. , 1991, **Kurumsal İktisat**, Journal of Economic Issues, London;Routledge.

TORUN, İshak, 2002, **Kapitalizmin Zorunlu Şartı "Protestan Ahlâk"**, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 3, Sayı 2.

ULUSOY, Ahmet, 2003, **Yerel Hizmetlerin Özelleştirme Yöntemleri, Türk İdare Dergisi**, Haziran 2003.

WOLFGANG Kasper ve MANFRED E. Streit; 1998, **"Institutional Economics, Social Order and Public Policy"**, The Locke Institute, Cheltenham; Edward Elgar, pp.27-91

Web Kaynakları

<http://www.administracionpublica.com>, Erişim: 20.06.2008.

http://ansiklopedi.turkcebilgi.com/%C4%B0spanya_tarihi_, Erişim; 05.12.2008

[http://www.canaktan.org/ekonomi/iktisat-okullari/okullar/kurumsal.htm\(a\)](http://www.canaktan.org/ekonomi/iktisat-okullari/okullar/kurumsal.htm(a))
Erişim:10.05.2008.

[http://www.canaktan.org/ekonomi/kurumsal-iktisat/makaleler/kurumsal-north.htm\(b\)](http://www.canaktan.org/ekonomi/kurumsal-iktisat/makaleler/kurumsal-north.htm(b)),
Erişim: 12.06.2008.

<http://www.ceterisparibus.net/dusunce/diger.htm>, Erişim: 10.02.2008.

<http://www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/ispanya.htm>, Erişim: 02.07.2008.

www.econlib.org/library/Enc/bios/Veblen.html-14k, Erişim: 24.06.2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/Thorstein_Veblen, Erişim: 14.05.2008.

<http://ipc.sabanciuniv.edu/tr/ArastirmaAlanlari/documents/FrancescMorata.pdf>, Erişim: 10.03.2008.

<http://www.ispanyaticaret.org.tr/pages/ispanya.htm>, Erişim: 15.05.2008.

<http://www.kentarastirma.com/index.php?sayfa=altsayfa.php&id=172>,
Erişim:10.08.2008

<http://www.memurlar.net/haber/25228/>, Erişim: 15.08.2008.

http://www.oib.gov.tr/baskanlik/yasal_cerceve.htm, Erişim: 14.05.2008.

http://www.tepav.org.tr/sempozyum/bildiriler/1_3_Salet_TR.pdf, Erişim; 15.06.2008

<http://www.tkgm.gov.tr/turkce/dosyalar/diger%5Cicerikdetaydh238.pdf>,
Erişim: 20.10.2008

<http://www.turkcebilgi.net/ekonomi/akim-ve-doktrinler/neo-enstitusyonalizm-3336.html>, Erişim: 16.08.2008.

<http://www.yerelsiyaset.com/v2/index.php?goster=ayrinti&id=834>, Erişim: 10.08.2008.

<http://www.yerelsiyaset.com/pdf/aralik2007/3.pdf>, Erişim: 15.10.2008

EKLER

EK 1- Türkçe Anket Formu

Bu anket yüksek lisans tezimde kullanılmak üzere, Aydın şehrinde özel sektör tarafından yerine getirilen yerel yönetim hizmetleri ile, yerel yönetim tarafından yerine getirilenler hizmetler için duyduğunuz memnuniyet seviyesini ölçmeye yöneliktir. Ayrıca özelleştirilen bu hizmetlerin yerel yönetimlerdeki kurumsal yapıya etkisi de ölçülmek istenen kriterler arasındadır.

Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Kutay GÖKDENİZ
Araştırma Görevlisi

1. Soru: Lütfen cinsiyetinizi işaretleyiniz:

Kadın Erkek

2. Soru: Lütfen yaş grubunuzu işaretleyiniz:

18-25 25-30 30-35 35-50 50 ve üzeri

3. Soru: Lütfen eğitim seviyenizi işaretleyiniz:

İlköğretim Lise (1. kademesi) Lise (2. kademesi)
Üniversite Lisansüstü

4. Soru: Çalışıyor musunuz?

Evet Hayır

5. Soru: Eğer çalışıyorsanız hangi sektörde çalıştığınızı işaretleyiniz.

Özel Sektör Kamu Sektörü

6. Soru: Lütfen aylık gelirinizin dahil olduğu grubu işaretleyiniz:

0-450 YTL 450-1000 YTL 1000-2500 YTL 2500-5000 YTL 5000 YTL ve üzeri

7. Soru: Ne kadar zamandır Aydın'da yaşıyorsunuz? Lütfen yıl olarak yazınız

8. Soru: Özelleştirmeye karşı mısınız?

Evet, karşıyım Hayır, karşı değilim Kararsızım

9. Soru: Özelleştirme yapılırken, ülke için sosyal önemi olan hizmetlerin (eğitim, sağlık, kültür işleri v.b.) devlet eli altında kalması taraftarı mısınız?

Evet, devlet eli altında kalmalı Hayır, bu hizmetler de özelleştirilebilir
Kararsızım

10.Soru: Özelleştirmenin devlete zarara mı uğrattığını yoksa gelir kaynakları mı sağladığını değerlendiriniz.

Özelleştirmenin getirmiyor	Devlete	Gelir	
Özelleştirme Devlete Zarar veriyor			
Özelleştirme getiriyor	Devlete	Çok gelir	
Özelleştirme Beni ilgilendirmiyor			

11. Soru: Sizce özelleştirmenin nedeni veya nedenleri nelerdir? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz) Eğer başka bir sebep düşünüyorsanız lütfen belirtiniz.

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Bir Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Kamu kesiminin büyümesi ve gereğinden fazla kaynak kullanması					
Özelleştirme sonucu devletin gelirinin ve ekonomik faydalarının artması					
Ekonomik ve siyasal gücün aynı elde toplanmasına engel olmak					
Kamunun hakim olduğu ekonomik modellerde rekabetin gerçekleşmemesi					
Piyasa ekonomisi tezinin devletçilik anlayışına karşı baskın olması					
Merkezi planlı ekonomilerde ortaya çıkan genel tıkanma ve çöküntü					
Hizmetlerde ve üretimde verimliliğin artırılması					

Diğer

sebepler:.....

.....

 12. Soru: Belediye özelleştirdiği hizmetler konusunda halka yeterince danışmakta ve halktan fikir almaktadır.

Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Bir Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum

13. Soru: Türkiye’de bölgesel yönetimlere verilen özerklik yerel yönetim hizmetlerinde kalite artışına ve hizmetlerin daha çabuk verilmesine neden olmaktadır.

Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Bir Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum

14. Soru: Yerel yönetimlerin karar almakta tamamen özerk olduğu konular aşağıda verilmiştir. Bulduğumuz Aydın bölgesinde bu hizmetlerden memnuniyet seviyenizi yandaki kıstaslara göre işaretleyiniz.

	Çok Memnunum	Memnunum	Hizmet Kalitesini Normal Buluyorum	Memnun Değilim	Hiç Memnun Değilim
Halk Sağlığı					
Eğitim					
Toprak Planlaması					
Konut					
Bayındırlık İşleri					
Çevre Koruma					
Kültür İşleri					
Turizm					
Spor					
Sosyal Faaliyetler					
Sosyal Refah					

15. Soru: Yerel Yönetimlere verilen bu özerklikler ve hiyerarşik yapı yerine işbirliği, koordinasyon ve dayanışma prensiplerinin getirilmesi kurumsal olarak merkezi

yönetimin ülke çapındaki düzenlemeler ve hizmetler konusundaki otoritesini azaltmaktadır.

Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Bir Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum

16. Soru: Yerel yönetim hizmetlerinde yoğun bürokrasi ve zaman kaybının yerini e-belediyeçilik almıştır. Bu sayede işlemler daha hızlı ve etkili yapılmaktadır(E-belediyeçilik: Kamu hizmetlerinin vatandaşlara, çalışanlara ve iş ortaklarına bilişim teknolojileri vasıtasıyla ulaşmasını ve bunlardan yararlanmalarını sağlayan organizasyon).

Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Bir Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum

17. Soru: Eğer Aydın Belediyesi'nin "e-belediyeçiliği" uyguladığını düşünüyorsanız, bu uygulamanın nedeninin yanına işaret koyunuz. Farklı bir neden düşünüyorsanız belirtiniz.

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Bir Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Yasalarla belirtildiği için bu uygulamaya gidilmektedir.					
Kurumun verimlilik düzeyini artırma ihtiyacını gidermek için uygulanmaktadır.					
Vatandaşlarına/ firmalara götürülen hizmet kalitesinin artırılması amaçlı uygulanmaktadır					

Diğer:

.....

18. Soru: Aşağıda belirtilen yerel yönetim hizmetlerinden sizce hangileri devlet eliyle, hangileri özel sektör tarafından yapılmalıdır? Yanındaki kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.

	Devlet tarafından yapılmalı	Özel sektör tarafından yapılmalı
Halk Sağlığı		
Eğitim		
Toprak Planlaması		
Konut		
Bayındırlık İşleri		
Çevre Koruma		
Kültür İşleri		
Turizm		
Spor		
Sosyal Faaliyetler		
Sosyal Refah		

EK 2-İspanyolca Anket Formu

Esta encuesta va a servir en un tesis doctoral y su propósito es medir la satisfacción que tenemos en los servicios que se prestan por sector privado y los servicios que se prestan por los gobiernos locales, en Madrid. Entre los criterios que se quieren medir también existe el efecto de la privatización de estos servicios en la estructura institucional de los gobiernos locales.

Gracias por su tiempo,

Kutay
GÖKDENİZ
Investigador Académico

Pregunta 1: Sexo

Mujer Hombre

Pregunta 2: Edad

18-25 25-30 30-35 35-50 50 y más

Pregunta 3: Nivel de Estudios

Primaria Instituto
Universidad Doctorado

Pregunta 4: Usted Trabaja?

Si No

Pregunta 5: Si trabaja, indica el sector

Sector Privado Sector Público

Pregunta 6: Por favor marque el salario mensual.

0-640 € 640-1000 € 1000-2500 € 2500-5000 € 5000 € y
más

Pregunta 7: Cuanto tiempo lleva viviendo en Madrid? Por favor indique en años:

Pregunta 8: Esta usted contra privatización?

Si, estoy contra No, no estoy contra No tengo idea

Pregunta 9: Esta usted en favor de que mientras se privatiza, los servicios que tienen importancia para el país (educación, sanidad, cultura etc.) se queden bajo el control del estado?

Si, se queden bajo el control del estado No, estos servicios se pueden
privatizar No tengo idea

Pregunta 10: ¿Usted considera que las privatizaciones dañan o crean fuentes de ganancias para los gobiernos?

Privatizaciones no dañan al gobierno	☐
Privatizaciones dañan al gobierno	☐
Privatizaciones crean ganancias para el gobierno	☐
Privatizaciones no me importan	☐

Pregunta 11: Para usted cuales son las razones de privatización? (Puede marcar más de uno) Si usted piensa otra razon por favor indíquelo.

	Estoy totalmente de acuerdo	Estoy de acuerdo	No tengo idea	No estoy de acuerdo	No estoy nada de acuerdo
El crecimiento del sector público y el uso excesivo de los fondos.	☐	☐	☐	☐	☐
Como consecuencia de privatización los ingresos y beneficios económicos del estado se aumentaron.	☐	☐	☐	☐	☐
Evitar unir el poder económico y el poder político en la misma parte.	☐	☐	☐	☐	☐
La no existencia de rivalidad en los modelos económicos que posee el sector público.	☐	☐	☐	☐	☐
La dominancia del tesis de la economía del mercado ante el socialismo estatal.	☐	☐	☐	☐	☐
Avería y atasco general en las economías centralistas	☐	☐	☐	☐	☐
Aumentar la capacidad de los servicios y la manufactura	☐	☐	☐	☐	☐

Otras

Razones:.....

Pregunta 12: Los ayuntamientos consultan suficientemente a la opinión pública sobre los servicios que privatiza.

Estoy totalmente de acuerdo	Estoy de acuerdo	No tengo idea	No estoy de acuerdo	Estoy totalmente desacuerdo

Pregunta 13: En España la autonomía que se da a los gobiernos locales hace que los gobiernos locales dan servicios con mejor calidad y rapidez.

Estoy totalmente de acuerdo	Estoy de acuerdo	No tengo idea	No estoy de acuerdo	Estoy totalmente desacuerdo

Pregunta 14: Abajo puede encontrar todos los temas en los que los gobiernos locales son completamente autónomos. Marque el nivel de satisfacción de estos servicios en Madrid según los criterios de al lado.

	Estoy muy satisfecho	Estoy satisfecho	La calidad del servicio es normal	No estoy satisfecho	No estoy nada de satisfecho
Sanidad pública					
Educación					
Planificación de Suelos					
Domicilios					
Trabajos públicos					
Medio ambiente					
Trabajos de cultura					
Turismo					
Deporte					
Actividades sociales					
Prosperidad social					

Pregunta 15: En lugar de la autonomía y la estructura jerárquica que se dan a los gobiernos locales, llevar a cabo los principios de coordinación y cooperación, institucionalmente, disminuye la autoridad de los gobiernos locales sobre la ejecución y los servicios nacionales.

Estoy totalmente de acuerdo	Estoy de acuerdo	No tengo idea	No estoy de acuerdo	Estoy totalmente desacuerdo

Pregunta 16: E-ayuntamiento sustituye la burocracia densa y la pérdida de tiempo en los servicios de los gobiernos locales. De esta manera las operaciones funcionan más rápidamente y eficientemente. (E-ayuntamiento: La organización que permite a los ciudadanos, a trabajadores y a los socios de negocios utilizar los servicios públicos a través de la tecnología informática)

Estoy totalmente de acuerdo	Estoy de acuerdo	No tengo idea	No estoy de acuerdo	Estoy totalmente desacuerdo

Pregunta 17: Si usted piensa que el ayuntamiento de Madrid utiliza el e-ayuntamiento, marque la casilla por la razón que se utiliza. Si piensa en otra razón, especifique.

	Estoy totalmente de acuerdo	Estoy de acuerdo	No tengo idea	No estoy de acuerdo	Estoy totalmente desacuerdo
Se aplica porque pone en la ley.					
Se aplica para satisfacer la necesidad de aumentar la productividad de la corporación.					
Se aplica para aumentar la calidad del servicio ofrecido a los ciudadanos/ empresas.					

Otros:

.....

Pregunta 18: De los servicios de los gobiernos locales que se puede encontrar abajo, cuales tienen que estar realizados por el estado y cuales por el sector privado? Indique marcando en la casilla

	Tiene que realizar el estado	Tiene que realizar el sector privado
Sanidad		
Educación		
Planificación de suelos		
Edificios		
Trabajos Públicos		
Medio-Ambiente		
Cultura		
Turismo		
Deporte		
Actividades Sociales		
Prosperidad de la sociedad		

ÖZGEÇMİŞ

Kutay GÖKDENİZ, 22 Eylül 1982 tarihinde ANKARA/Merkez’de doğmuştur. İlk öğreniminin ilk 4 yılını Buharkent Zafer İlkokulu’nda, ilkokulun son sınıfını da Aydın Yedieylül İlkokulu’nda, Orta ve Lise öğrenimini Aydın Adnan Menderes Anadolu Lisesi’nde, Lisans öğrenimini de 2005 yılında Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü’nde tamamlamıştır. 2005 yılında Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisansa başlamıştır. 01 Ekim 2005 tarihinde aynı üniversitenin Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Araştırma Görevlisi olarak göreve başlamıştır ve bu görevi halen sürdürmektedir.